

Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu

MAIJU KORHONEN
EUROVAALIT 1999-2009

Suomen eduskuntapuolueiden eurovaaliohjelmat yhteiskunnallisilla ristiriitailottuvuuksilla

Maiju Korhonen
Marraskuu 2013
Pro gradu-tutkielma
Tapio Raunio

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

KORHONEN, MAIJU: Eurovaalit 1999-2009: Suomen eduskuntapuolueiden eurovaaliohjelmat yhteiskunnallisilla ristiriitautottuvuuksilla

Pro gradu –tutkielma, 120 s.

Valtio-oppi

Marraskuu 2013

Pro gradu-tutkielmani käsittelee suomalaisten eduskuntapuolueiden eurovaaliohjelmia Euroopan parlamentin vaaleissa vuodesta 1999 vuoteen 2009. Vertailen ohjelmia yhteiskunnallisilla ristiriitautottuvuuksilla. Tutkin, miten puolueiden kannat eroavat toisistaan, mitä asioita puolueet käsittelevät tai jättävät käsittelemättä ja miten eurovaaliohjelmat ovat muuttuneet EU-jäsenyyden alkuvaiheista vuodesta 1999 vuoteen 2009.

Tutkimuksen kohteena on kahdeksan eduskuntapuoluetta: Kansallinen Kokoomus, Kristillinen liitto/Kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset, Ruotsalainen Kansanpuolue, Suomen Sosialidemokraattinen puolue, Suomen Keskusta, Vasemmistoliitto ja Vihreä liitto. Näin ollen analysoitavia vaaliohjelmia oli yhteensä 24 kappaletta. Ristiriitautottuvuudet, joilla ohjelmia analysoin, ovat vasemmisto vs. oikeisto, ydinalueet vs. syrjäseudut, kansallinen vs. kansainvälinen, herrat/eliitti vs. kansa, suomenkieliset vs. ruotsinkieliset sekä perinteiset arvot vs. postmodernit arvot.

Tutkimusmenetelmänä käytin teoriaohjaavaa, laadullista sisällönanalyysiä, jossa pyritään kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti eikä niinkään kvantifioimaan aineistoa, kuten sisällön erittelyssä. Metodi toimii väljänä teoreettisena kehyksenä ja huomioin myös ajallisen kontekstin: mikä vaaleja ennen ja niiden aikana on voinut vaikuttaa ohjelmien sisältöön.

Eurovaaliohjelmien analysointi paljasti, että ohjelmien hallitsevat ristiriitautottuvuudet vaihtelevat vaaleista toiseen, ja painotuseroja puolueiden välillä ja niiden sisällä vaaleittain esiintyy. Puolueilla on arvojensa pohjalta tiettyjä teemoja, joista ne puhuvat kaikissa vaaleissa. Maailmanlaajuinen talouskriisi näkyi selvästi puolueiden vuoden 2009 ohjelmissa. Eurovaaliohjelmat ovat melko maltillisia kannanotoiltaan ja hallitseva teema on kansallisten etujen puolustaminen EU:ssa. PS ja KD erottuvat varsinkin kansallinen vs. kansainvälinen sekä perinteiset arvot vs. postmodernit arvot perusteella muista analyysin kohteena olevista puolueista selvimmin. Ne ovat EU-kriittisimpiä perinteisten perhearvojen puolustajia. Vasemmistoliiton ja Keskustan voidaan sanoa ohjelmien perusteella olevan hiukan EU-kriittisiä, kun taas SDP, Kokoomus, RKP ja Vihreät ovat vaaleista toiseen EU- ja integraatiomyönteisimpiä.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	
1.1. Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	3
1.3. Tutkimuksen metodi	4
1.4. Tutkimuksen rakenne	6
2. Puolueet ja puolueohjelmat	
2.1. Puolueen määritelmä ja tehtävät	7
2.2. Suomen puoluejärjestelmä ja sen erityispiirteet	10
2.3. Periaate- ja puolueohjelmatutkimus	13
2.4. Puolueorganisaatiot ja ohjelmien tekeminen puolueissa	16
2.5. Miten puolueet määrittelevät itse itsensä?	19
3. Yhteiskunnalliset ristiriitaisuudet	
3.1. Jako ristiriitaisuuuksiin	22
3.2. Puolueiden sijoittuminen ristiriitaisuuksille periaateohjelmien perusteella	26
3.3. EU:n vaikutus ristiriitaisuuuksiin	30
4. Euroopan Unioni ja Suomi	
4.1. Suomi Euroopan Unionissa	32
4.2. Parlamentin rooli Euroopan unionissa	34
4.3. Eurovaalit	35
4.4. Europuolueet	39
4.5. Suomen puolueet ja Euroopan integraatio	44
4.6. Kannanottoihin vaikuttavat tekijät	47
4.7. Euroskeptisyys Suomessa	49
5. Eurovaalit 1999	
5.1. Ehdokasasettelu, kampanjat ja rahoitus, vaalin tulos	52
5.2. Puolueiden vaaliohjelmat 1999	
5.2.1. Vasemmisto vastaan oikeisto	55
5.2.2. Ydinalueet vastaan syrjäseudut	59
5.2.3. Kansallinen vastaan kansainvälinen	62
5.2.4. Herrat/eliitti vastaan kansa	65
5.2.5. Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset	67
5.2.6. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot	67
5.3. Yhteenveto	70
6. Eurovaalit 2004	
6.1. Ehdokasasettelu, kampanjat ja rahoitus, vaalin tulos	72
6.2. Puolueiden vaaliohjelmat 2004	
6.2.1. Vasemmisto vastaan oikeisto	75
6.2.2. Ydinalueet vastaan syrjäseudut	78
6.2.3. Kansallinen vastaan kansainvälinen	80
6.2.4. Herrat/eliitti vastaan kansa	83
6.2.5. Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset	85
6.2.6. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot	86

6.3. Yhteenveto	88
7. Eurovaalit 2009	
7.1. Ehdokasasettelu, kampanjat ja rahoitus, vaalin tulos	91
7.2. Puolueiden vaaliohjelmat 2009	
7.2.1. Vasemmisto vastaan oikeisto	94
7.2.2. Ydinalueet vastaan syrjäseudut	96
7.2.3. Kansallinen vastaan kansainvälinen	98
7.2.4. Herrat/eliitti vastaan kansa	100
7.2.5. Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset	101
7.2.6. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot	102
7.3. Yhteenveto	105
8. Johtopäätökset ja yhteenveto	108
Lähteet	112

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat

Suomi liittyi osaksi Euroopan unionia vuonna 1995 kansanäänestyksen jälkeen. Tämä tarkoitti muun muassa sitä, että Suomi saa omat edustajansa EU:n päätöksentekoeleimiin, kuten Euroopan parlamenttiin. Ensimmäiset eurovaalit järjestettiin 1996, ja sitä ennen parlamentissa istuivat eduskunnasta valitut edustajat. Euroopan yhdentyminen on pakottanut suomalaiset puolueet laajentamaan toimintaympäristöään ja -kenttäänsä sekä lisäämään kansainvälistä yhteistyötä. Miten puolueet suhtautuvat uuteen ylikansalliseen päätöksentekotasoon? Entä Euroopan integraatioon ylipäänsä?

Vertailen pro gradu- tutkielmassani suomalaisten puolueiden kolmien edellisten Euroopan parlamenttivaalien vaaliohjelmia. Tutkin, miten puolueiden kannat eri asiakysymyksissä eroavat toisistaan ja mitä ohjelmissa ylipäänsä käsitellään. Analysoin ohjelmia yhteiskunnallisten ristiriitailottuvuuksien kautta.

Puolueet määritellään yleensä organisoituneiksi poliittisiksi voimiksi, joiden pyrkimyksenä on saada käsiinsä valtiollista valtaa, jota taasen käytetään puolueen tavoitteiden edistämiseksi. Ne ovat monitavoitteisia organisaatioita, joilla on ohjelmallisia tavoitteita, ja näistä tavoitteista sitten muodostuu puolueideologia. (Paloheimo&Wiberg 1997, 215.) Puolue sanana tulee latinan kielen sanoista *pars* (suom. osa) tai *partire* (suom. jakaa). Puolue on siis osa suurempaa kokonaisuutta. (Ks. esim. Paloheimo&Raunio 2008, 12, Nojonen 1992, 172.)

Edustuksellisessa demokratiassa puolueilla on monia tehtäviä. Ne muun muassa tuovat yhtenäisyyttä poliittiseen elämään, esittävät toimintavaihtoehtoja, edistävät kannattajiensa etuja ja aatteellisia tavoitteita, nostavat kysymyksiä poliittiseen keskusteluun, huolehtivat vaaliasetelmista sekä rekrytoivat ja kouluttavat tulevia poliitikkoja. (Ks. esim. Nojonen 1992, Paloheimo&Raunio 2008, Paloheimo&Wiberg 1997).

Puolueiden väliset erot perustuvat yhteiskunnan jakoihin ja lohkeamiin. Alun perin Arend Lijphartin kehittämän jaottelun mukaan voidaan erottaa seitsemän keskeistä ristiriitailottuvuutta, jotka luovat pitkälti puolueiden identiteetin perustan: 1) sosio-ekonominen, 2) uskonnollinen, 3)

kulttuuris-etninen, 4) keskusta-periferia, 5) hallitsemistapaan kohdistuva tuki, 6) ulkopoliitikka, 7) materialistiset-postmaterialistiset arvot. Erityinen kiinnostus tässä tutkielmassa kohdistuu kohtaan kuusi eli ulkopoliitikka. Taloudellisesta ja poliittisesta integraatiosta on tullut Länsi-Euroopan maiden politiikkaan uusi vedenjakaja, jossa rintamalinjat eivät noudata puoluejakoa.

(Paloheimo&Wiberg 1997, 218-222.) Puolueiden on Suomessakin ollut pakko ottaa kantaa Euroopan integraatioon viimeistään ennen kansanäänestystä EU-jäsenyydestä vuonna 1994.

Aikaisempien tutkimusten perusteella puolueet ovat olleet EU-kysymyksissä hyvin lähellä toisiaan. Tämä johtuu osittain siitä, että ennen vuoden 2009 eurovaaleja Perussuomalaiset ei vielä ollut vartenotettava puolue, ja pienpuolueena se on usein sivuutettu tutkimuksissa. Vuonna 2011 se on noussut Suomen kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi aivan Sosiaalidemokraattien kannoille. Eurovaalien yhteydessä puolueilla olisi mahdollisuus käydä rakentavaa keskustelua Euroopan unionista, mutta kaikki tutkimukset todistavat samaa, minkä voi kuka tahansa mediassa käytäviä keskusteluja seuraava ominkin silmin havaita: eurovaaleja käydään kovin kansallisilla teemoilla.

Vaalikamppailuissa media on ratkaisevassa osassa. Kansalaiset saavat äänestyspäätöksiinsä vaikuttavan informaation pääosin median välityksellä ja puolueet ovat siirtäneet vaalikampanjaansa yhä enemmän viestimiin. Puhutaan politiikan viestinnällistymisestä. Viestimet seuraavat politiikkaa reaaliajassa ympäri vuorokauden, ja poliittisen puheen tyylikin on muuttunut viestimiin sopivaksi. Poliitiikkaa koskevat tiedot ja mielikuvat muodostuvat yhä enemmän viestinten välityksellä. (Borg&Moring 2005, 48-49.) Tämä pätee erityisesti eurovaaleissa. Kun monet käsiteltävistä asioista ovat kansalaisille vaikeita, on helpompi tehdä äänestyspäätös mediasta välittyvän kuvan perusteella.

Viestinnällistymiseen liittyy vahvasti myös politiikan henkilöityminen. Poliittinen julkisuus mediassa henkilöityy, kun puolueiden puheenjohtajat laitetaan televisioon sen sijaan, että puolueiden kannanotoista asiakysymyksiin puhuttaisiin (emt., 49-50). Puoluejohtajien henkilökohtaisten ominaisuuksien merkitys on lisääntynyt, ja he ovat henkilöinä aiempaa näkyvämmiin esillä puolueen vaalikampanjan vetäjinä (Paloheimo 2005, 221). Eurovaaleissa tämä ei ole pitänyt paikkaansa, sillä puoluejohtajat ovat olleet taka-alalla ja kampanjointi ehdokaskeskeistä.

Miksi sitten analysoin nimenomaan vaaliohjelmia? Niistä käy ilmi puolueen yhteinen ja julkinen kanta asiakysymyksiin. Se on asiakirja, mihin periaatteessa kaikki puolueessa ovat sitoutuneita ja pystyvät sen suuriltaosin allekirjoittamaan. Ohjelman valmisteluun ovat monesti kaikki puolueen jäsenet tervetulleita, ja jokaisella on ainakin periaatteessa mahdollisuus valmistelun jossain

vaiheessa siihen vaikuttaa. Se on myös vaalilupauksen teon paikka: vaalien jälkeen sieltä voi kuka tahansa tarkistaa, mitä puolue on luvannut ja seurata, toteutuvatko lupaukset vaalien välillä. Mielestäni puolueilla on eroja, jotka näkyvät myös niiden ohjelmateksteissä.

1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Pro gradu- tutkielmani tarkoitus on vertailla suomalaisten eduskuntapuolueiden eurovaaliohjelmia yhteiskunnallisilla ristiriitailottuvuuksilla sekä tarkastella niissä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia kymmenen vuoden aikana: onko jonkin puolueen linja muuttunut tai onko niissä jotain vaalikohtaisia erityispiirteitä. Etsin vastausta erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

Miten puolueiden kannat eurovaaliohjelmissa eroavat toisistaan ristiriitailottuvuuksilla?

Mitä asioita puolueet käsittelevät tai jättävät käsittelemättä eurovaaliohjelmissaan?

Miten eurovaaliohjelmat ovat muuttuneet EU-jäsenyyden alkuvaiheista vuodesta 1999 vuoteen 2009?

Olen ottanut tarkasteluun kahdeksan puoluetta: Kansallinen Kokoomus (Kok.), Kristillisdemokraatit (KD), Perussuomalaiset (PS), Suomen Keskusta (Kesk.), Suomen Sosialidemokraattinen puolue (SDP), Ruotsalainen kansanpuolue (RKP), Vasemmistoliitto (Vas.) sekä Vihreä liitto (Vihreä). Valitsin puolueet pääosin sillä perusteella, että ne ovat tarkastelujakson suurimmat eduskuntapuolueet, ja ne ovat saaneet vähintään yksissä eurovaaleissa edustajansa Euroopan parlamenttiin. Perussuomalaiset on joukossa eräänlainen musta lammas: se ei saanut vielä vuoden 1999 eduskunta- tai eurovaaleissa vielä edustajiaan läpi, mutta on noussut viimeisen kymmenen vuoden aikana varteenotettavaksi poliittiseksi voimaksi ja kasvattanut kannatustaan muutamasta prosentista vuoden 2011 eduskuntavaalien murskavoittoon, jolloin sen kannatus nousi ennätyslukemiin eli 19,0 %:iin. Näin ollen koen, että puoluetta ei voi enää sulkea nykyisessä tilanteessa tutkimuksen ulkopuolelle, vaikka se vuonna 1999 ei ollutkaan valtapuolueiden merkittävä haastaja. Perussuomalaiset saivat ensimmäisen paikan europarlamentista vuoden 2009 vaaleissa.

Pääasiallisina lähteinäni käytän kolmista edellisistä eurovaaleista tehtyä kotimaista tutkimusta. Ennen kuin analysoin varsinaisia ohjelmatekstejä, pohjustan tutkimustani mm. käsittelemällä lyhyesti Euroopan parlamenttia, eurovaalien erityispiirteitä sekä puolueohjelmatutkimusta. Vastaavanlaista kolmien vaalien läpileikkausta ja yhteenvetävää analyysia puolueiden eurovaaliohjelmista ei ole, vaan jokaisia vaaleja on tutkimuskirjallisuudessa käsitelty yksitellen.

1.3. Tutkimuksen metodi

Sisällönanalyysillä voidaan tarkoittaa kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä tai yksittäisenä metodina. Se jaetaan yleisesti –kuten laadullinen tutkimus/analyysi ylipäättään- aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen/ -ohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin. Käytän tässä tutkimuksessa teoriaohjaavaa analyysitapaa, koska analyysiyksiköt tulevat ikään kuin annettuina, eivätkä siis nouse puhtaasti aineistosta, mutta toisaalta en noudata teoriaa niin tarkasti ja orjallisesti kuin teorialähtöisessä analyysissä, jota käytetäänkin yleisimmin luonnontieteissä.

Vaikka aineistoni analyysia ohjaakin aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys (yhteiskunnalliset ristiriitaulottuvuudet), aikaisempi tieto eli esimerkiksi periaateohjelmatutkimus, puolueiden sijoittuminen ristiriitaulottuvuuksille, lähinnä ohjaa tutkimusta, ei sinänsä testaa teoriaa, kuten teorialähtöisessä tutkimuksessa on tapana. Aineistolähtöisyydestäkään ei voida puhtaassa muodossaan tämän tutkimuksen kohdalla puhua, sillä näen, että aikaisempia havaintoja, tietoja ja teorioita ei voida sivuuttaa. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt eivät ole ennalta sovittuja tai harkittuja, mutta tähän tutkimukseen sellainen ei sovi: ohjelmia on tarkasteltava jonkin teorian kautta ja aiempi tutkimus huomioiden. (ks. esim. Tuomi&Sarajärvi 2004, 97-99.)

Yritän myös asettaa ohjelmat ajalliseen kontekstiinsa, täytyy siis ottaa huomioon, että maailma ja Euroopan Unioni on kymmenen vuoden tarkastelujaksolla ollut hyvin erinäköinen.

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, kuten on myös diskurssianalyysi. Puolueohjelmia tai muita poliittisia tekstejä ja puheita analysoitaessa yleisin analyysitapa on diskurssianalyysi, mutta sisällönanalyysi on vähemmän käytetty. Juuri siksi halusin valita mieluummin sen. Sisällönanalyysi etsii tekstin merkityksiä, kun taas diskurssianalyysissa ollaan kiinnostuneita siitä, miten merkityksiä

tekstissä tuotetaan. Molemmissa yritetään ymmärtää asioita, jotka eivät ole välttämättä paljaalla silmällä nähtävissä –voidaan puhua ”näkyttömän ymmärtämisestä”. (emt., 106.)

Lisäksi täytyy tehdä käsitteellinen ero sisällönanalyysin ja sisällön erittelyn välillä. Näistä kahdesta puhutaan joskus harhaanjohtavasti synonyymeinä. Sisällönanalyysissa pyritään kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti kun taas sisällön erittelyssä dokumentteja analysoidaan enemmän kvantitatiivisesti. Sisällönanalyysissa aineiston kvantifiointi ei ole analyysimenetelmä vaan se kuuluu sisällön erittelyyn. (emt., 107-108.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee periaatteessa aineiston ehdoilla kuten aineistolähtöinenkin, mutta tässä tapauksessa teoreettiset käsitteet eivät nouse puhtaasti aineistosta vaan ne ovat jo valmiina, ilmiöstä tiedettynä. Toisaalta tutkimuksessani on myös hiukan teorialähtöisyyden piirteitä, kun aineiston analyysin luokittelu perustuu aiemmin tuotettuun viitekehykseen (ks. eroista mm. emt., 116.)

Oletan, että joudun kuitenkin soveltamaan ristiriitauttavuuksien kautta analysoidessani jonkin verran, koska ristiriitauttavuuksia ei yleensä ole käytetty puolueohjelmien analyysissa vaan äänestäjien sijoittumisen kuvailussa. Lisäksi tässä vaiheessa ei voida vielä sanoa, kuinka paljon ja minkälaista materiaalia kuhunkin ristiriitauttavuuteen löytyy –vai löytyykö. Voi siis olla, että joitain ulottavuuksia joudutaan jättämään hyvin vähäiselle huomiolle ainakin joidenkin vaalien tai puolueiden ohjelmien osalta. Silti analyysirunkoni on suhteellisen strukturoitu ja noudatan sitä mahdollisimman pitkälti läpi analyysiosion.

1.4. Tutkimuksen rakenne

Johdannon jälkeen kappaleessa kaksi esittelen puoluemääritelmiä sekä puolueiden tehtäviä, Suomen puoluejärjestelmää ja sen erityispiirteitä. Periaate- ja puolueohjelmatutkimus tulee käsitellyksi omassa alaluvussaan kuin myös puolueorganisaatiot ja ohjelmien tekeminen puolueissa. Yritän myös vastata siihen, miten puolueet määrittelevät itse itsensä. Kolmannessa kappaleessa käsittelen yhteiskunnallisia ristiriitailottuvuuksia sekä puolueiden sijoittumista ristiriitailottuvuuksille periaateohjelmien perusteella.

Kappaleessa neljä käsittelen Euroopan parlamenttia ja sen roolia Euroopan unionissa Lissabonin sopimuksen astuttua voimaan 2009. Lisäksi esittelen europuolueet, parlamentin puolueyhymät ja niiden suhteen suomalaisiin puolueisiin. Analysoin myös eurovaalien erityispiirteitä. Käsittelen myös puolueiden EU-kantoihin vaikuttaneita tekijöitä, Suomen tietä EU:n jäseneksi sekä Suomen linjaa EU-politiikassa.

Viides, kuudes ja seitsemäs kappale analysoi puolueiden eurovaaliohjelmia 1999, 2004 ja 2009 pidetyissä Euroopan parlamentin vaaleissa. Taustoitin kutakin kappaletta erittelemällä ensin vaaliasetelmia kussakin vaaleissa ehdokasasettelun, vaalirahoituksen, vaalikampanjoiden sekä vaalituloksen kautta. Sen jälkeen analysoin puolueiden ohjelmia ristiriitailottuvuuksien kautta.

Teen lisäksi jokaisen kappaleen lopuksi yhteenvedon kustakin vaaleista, ja kappaleessa kahdeksan teen kaikki vaalit yhdistävän yhteenvedon. Siinä tarkoitukseni on kuvata mahdollista muutosta ohjelmissa sekä löytää niistä kenties jotain yhdistäviä ja erottavia tekijöitä.

2. Puolueet ja puolueohjelmat

2.1. Puolueen määritelmä ja tehtävät

Puolueella tarkoitetaan oikeusministeriössä pidettävään puolueräkisteriin merkittyä rekisteröityä yhdistystä. Puolueet ovat aatteellisia yhdistyksiä, joiden varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Puolueen jäseneksi liitytään yleensä puolueen paikallisyhdistyksen kautta. Poliittisia puolueita on ollut Suomessa noin sadan vuoden ajan. Vuoteen 1969 asti puolueiden asema oli epävirallinen. Puolueet saivat virallisen aseman vuonna 1969 säädetyn puoluelain (10/1969) myötä. (Oikeusministeriön sivu <http://www.vaalit.fi/14163.htm>)

Suomen kielen puolue-sanassa korostuu jonkin osana oleminen ja kaksijakoisuus. Sen edeltäjiä ja sille rinnasteisia ilmauksia yhdistää mielipiteiden ryhmiin jakava ulottuvuus ja jonkun johdolla toimiminen. Latinan kielen jakamista tarkoittavaa *partire*-verbiä ei otettu Suomessa lähtökohdaksi. *Partiresta* on johdettu muun muassa saksan *Partei*, englannin *party* tai ranskan, italian ja ruotsin *parti*, jonka merkitys on paljon laajempi kuin suomen kielen puolueella. (Aarnio 2003, 415-416.)

Mickelssonin (2007, 26) mukaan puolue-sanatan taustalla on latinan sana *pars*, joka tarkoittaa osaa jostain. Puolue-sanatan kantamuoto on suomessa itäsuomalaisessa termissä *puoli*, joka kertoo, ettei yritetäkään viitata kokonaisuuteen, vaan osaan siitä.

"Puolueissa on kyse kiistasta, mielipidesuunnista ja siitä että puolue pyrkii saamaan edustajiaan parlamenttiin. Vaaleihin osallistuminen on puolueisuuden keskeisin työmuoto. Järjestöpuolueet tekevät töitä vaalien välilläkin". (emt., 27.)

Puolueiden nimeäminen taasen kertoo puolueen itseymmärryksestä, yleisösuhteesta ja linjasta. Liike-nimitystä ovat suosineet puoluevastaisina esiintyvät puolueet, kuten IKL. Liitto-nimeä on pidetty merkinä siitä, että puolue pyrkii kokoamaan jonkin erityisyleisön puolelleen, esim. Vihreä Liitto, Vasemmistoliitto. Toisaalta moni nykyisistä eduskuntapuolueista on ottanut etäisyyttä puolue-nimeen nimenmuutoksella: Kansallisesta kokoomuspuolueesta tuli Kansallinen kokoomus vuonna 1951 ja Keskustapuolueesta Suomen Keskusta vuonna 1988. (Aarnio 2003, 419.)

Puolueiden määritelmästä tuntuu olevan lähestulkoon yhtä monta versiota kuin on määrittelijöitäkin. Yhteistä niille on organisoituneisuuden, vallan tavoittelun ja ohjelmallisen tavoitteellisuuden korostaminen. Keskityn tässä käsittelemään pääasiassa suomalaisten

puoluetutkijoiden määritelmiä, koska tutkimukseni kohde on suomalaisten puolueiden vaaliohjelmat.

Puolueilta on aina vaadittu jatkuvuutta eikä puolue voi ottaa kantaa vain yksittäisten asioiden hoitamiseen. Puolue ei siis tarkoita ohimenevää mielipidettä siitä, miten asiat tulisi järjestää vaan syvällisempää elämänkatsomusta, kokonaiskuvaa siitä, miten politiikan agendalla oleviin ja sille mahdollisesti tuleviin asioihin suhtaudutaan. (Mickelsson 2009, 9-10.)

Tunnustetuimman ja tyhjentävimmän puoluemääritelmän sekä erityisesti Suomeen sopivan on esittänyt Jaakko Nousiainen (1998, 31.):

”Realistisemmin voitaneen puolueet määritellä ensisijaisesti yhteiskunnan taloudellis-sosiaaliseen rakenteeseen kiinnittyviksi hyvin organisoiduiksi joukkojärjestöiksi, jotka pyrkivät saamaan – kansanvaltaisissa oloissa ennen muuta omin ehdokkain vaaleihin osallistumalla – hallitusvallan johtajilleen voidakseen siten myöntää aineellisia etuja jäsenilleen ja kannattajilleen ja edistää aatteellisia pyrkimyksiään yhteiskunnassa.”

Puolueiden avulla yksittäiset näkemykset ja käsitykset yhteiskunnasta kanavoituvat selvemmiksi mielipidelinjoiksi. Puolueilla on periaatteelliset ja käytännöllisemmät poliittiset ohjelmansa, ja puolue esittää vaaleissa henkilöitä toteuttamaan näitä ohjelmia. (emt., 30.) Puolue, vaalit ja ohjelmat muodostavat siis jonkinlaisen kolmiyhteyden suomalaisessa poliittisessä järjestelmässä, eikä oikein mistään niistä voida puhua käsittelemättä kahta muuta.

Paloheimo & Wibergin (1996, 217-218) mukaan puolueilla on seuraavanlaisia tehtäviä demokraattisissa poliittisissa järjestelmissä: ne tuovat järjestystä ja yhtenäisyyttä politiikkaan, esittävät toimintavaihtoehtoja, edistävät kannattajiensa etuja (aineellisia tai aatteellisia), nostavat kysymyksiä politiikan agendalle, tarjoavat ideologiaan kehystettyä tietoa, ylläpitävät ja lisäävät kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin, vastaavat vaalien järjestelyistä, kouluttavat ja rekrytoivat poliitikkoja, osallistuvat lainsäädäntö- ja hallitustoimintaan; hallituksessa puolueet kantavat poliittisen vastuun kun taas oppositiossa esittävät vaihtoehtoja hallituspolitiikalle.

Mickelssonin (2007, 17) mukaan ”puolue on merkitysten rakenteistuma, joka on syntynyt yleensä kansanliikkeen otettua jonkun asian ajaakseen”. Puolueet muuttuvat myös ajan myötä, ja ideologia on sovitettava vastaamaan ajan haasteisiin. Tämä näkyy myös puolueohjelmien muuttumisena. Puolueita voidaan tutkia eri tavoin. Tutkimuskirjallisuus voidaan jakaa neljään ulottuvuuteen: 1) teleologinen-sosiologinen, 2) makso-mikro-ulottuvuus, 3) diakroninen-synkroninen-ulottuvuus sekä 4) komparatiivinen-tapaustutkimus-ulottuvuus. Nämä eivät sulje toisiaan pois, vaan

pikemminkin toimivat toisiaan täydentävinä. (emt., 21.) Tässä tutkimuksessa sivuutetaan ensimmäinen, mutta asemointi kolmella muulla ulottuvuudella on hyvä tehdä.

Makrotutkimuksessa kiinnostuksen kohde on puolueiden järjestöllinen kehittyminen ja käyttäytyminen. Siinä tutkitaan pääasiassa puoluehistorioita ja vertaillaan puolueita rakenteiden kautta. Mikrotutkimus keskittyy puolueohjelmiin ja puolueiden oikeuttamista koskeviin tuotoksiin (puheet, kirjoitukset, piirrokset, kuvat, musiikki). Tarkastelunäkökulma on yksittäistapauksissa. Puoluediskurssi –ja ohjelmatutkimus on leimallisesti juuri mikrotutkimusta. (emt., 23.)

Diakroninen-synkroninen-ulottuvuus taas tarkoittaa sitä, onko tutkimuksessa mukana ajallinen perspektiivi vai ei (emt., 24). Yleensä tutkimusasetelma on joko tai, mutta tässä se on sekä että. Tutkin sekä vaaliohjelmia yksittäisissä vaaleissa että yritän vertailla niitä kymmenen vuoden aikana vaaleista toiseen. Tämä on politologisessa tutkimusperinteessä hiukan harvinaisempaa. Toki periaateohjelmista on tehty historiallista tutkimusta ja vertailua, mutta vaaliohjelmien vertailu pidemmällä aikavälillä on keskittynyt lähinnä eduskuntavaaliohjelmiin –jos niihinkään. Yleensä tutkimuksissa on analysoitu ansiokkaasti puolueiden ohjelmia tietyissä vaaleissa, mutta ei niinkään vertailtu niitä vaalista toiseen yhdessä tutkimuksessa.

Neljäs ulottuvuus, komparatiivinen-tapaustutkimus, tekee eron siinä, vertaillaanko maiden välisiä puoluejärjestelmiä vai keskitytäänkö yhden maan puolueolojen tutkimukseen (emt., 25). Vaikka vertailenkin puolueita toisiinsa myös ajallisessa perspektiivissä, ei voida sinänsä puhua puhtaasti komparatiivisesta tutkimuksesta, kun sillä yleisesti käsitetään nimenomaan eri maiden puolueiden vertailu toisiinsa. Tässä tutkimuksessa voidaan siis puhua tapaustutkimuksesta, kun kohteena ovat vain yhden maan puolueet ja niiden vaaliohjelmat tietyissä vaaleissa. Komparatiivinen elementti on toki mukana, mutta ei perinteisessä merkityksessä.

2.2. Suomen puoluejärjestelmä ja sen erityispiirteet

Suomi kuuluu skandinaaviseen ”puoluejärjestelmäperheeseen”, jossa vallitsee monipuoluejärjestelmä ja agraaripuolueen asema on leimallisesti hyvin vahva.

Kaksipuoluejärjestelmään verrattuna kansalaisilla on Suomessa valinnanvaraa ja pienilläkin puolueilla on mahdollisuus saada edustajiaan eri vaaleissa valituksi. Suomessa ei ole myöskään virallista äänikynnystä, vaikka tosiasiallisesti sellainen on havaittavissa monissa vaalipiireissä. Tämä vaikuttaa puolueiden väliseen kilpailuun.

Jaakko Nousiainen (1998, 42-45) mukaan Suomen puoluejärjestelmää leimaavat seuraavat erikoispiirteet:

- suuren agraaripuolueen keskeinen ja hallitseva asema
- työväenliikkeen suhteellinen heikkous ja hajanaisuus
- poikkeuksellisen voimakas vasemmistoradikalismi

Vaikka muissa Pohjoismaissa agraaritaustainen puolue edelleen on olemassa, Suomi on tässä mielessä kummajainen: missään muussa maassa agraaripuolueella ei ole näin vahvaa kannatusta. Keskustan pohjoismaiset sisarpuolueet ovat pienpuolueita ja kamppailevat toisinaan olemassaolostaan. Maalaisliitto-Keskustapuolue-Keskustan menestys on sikälikin hämmästyttävää, että maaseutuelinkeinon harjoittajia ei nyky-yhteiskunnassa enää ole, ja asutus keskittyy kaupunkeihin. Osasyynä menestykseen lienee uusiutumisessa ja yleispuolueistumisessa eli Kirchheimerin *catch all party*-ilmiössä: Maalaisliitto muutti nimensä Keskustapuolueeksi jo vuonna 1965 ja edelleen Suomen Keskusta r.p.:ksi vuonna 1988.

Keskusta liittyy myös työväenliikkeen hajanaisuuteen, sillä se on pystynyt keräämään kannatusta maaseudun alemmista tuloluokista eli sieltä, missä voisi olettaa vasemmistopuolueiden menestyvän. Suomessa ei ole yhtä ja yhtenäistä työväenpuoluetta, vaan sellaisiksi on pyrkinyt sekä SDP että Vasemmistoliitto ja viime vuosina Perussuomalaiset, edeltäjänsä SMP:n jalanjäljissä. Yhteiskunnan rakennemuutos on vähentänyt perinteisesti työväestöksi käsitettyä kansanosaa: teollisuustyöpaikat ovat viime vuosiin saakka radikaalisti vähentyneet ja tehtaat karkaavat muualle. Perinteisten tehdastyöläisten jouduttua työttömiksi he näyttävät kääntyvän ennemminkin perussuomalaisen kuin perinteisten työväenpuolueiden puoleen: tämä oli nähtävissä vuoden 2011 eduskuntavaaleissa.

Vasemmistoradikalismin voimakkuuteen on etsitty syitä monesta suunnasta, niin historiasta kuin geopolittisesta sijainnista Neuvostoliiton/Venäjän naapurissa. Korpikommunismille ja herravihalle on ollut otolliset olot esimerkiksi sodanjälkeisessä itäisessä Suomessa, kun elämä on ollut kovaa. Suomen Kommunistisella puolueella on edelleen kannattajansa, ja se saa kunnanvaltuustoihin edustajia, vaikkei eduskuntaan saakka ole viime aikoina yltänyt.

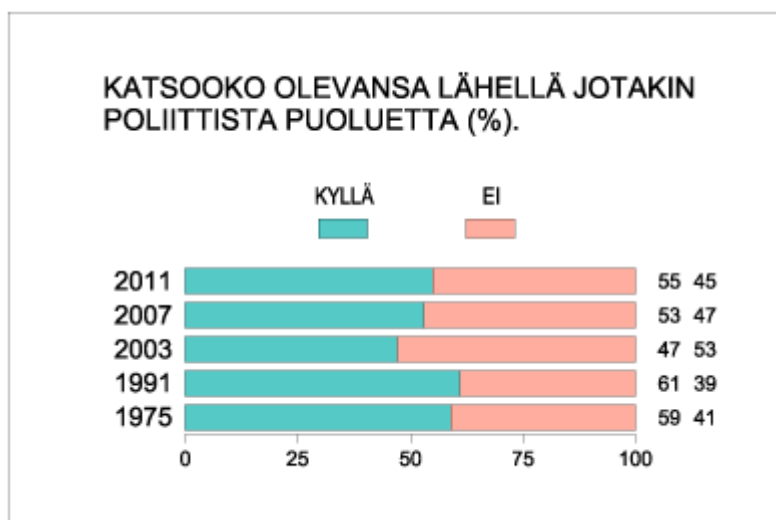
Klassisin puoluejaottelu on peräisin 1950-luvulta Maurice Duvergerilta (ensimmäisenä teoksessa *Les Partis Politiques*, 1951) ja puolueityypit on yleisesti suomennettu kaaderi- ja joukkopuolueiksi. Mickelssonin (2007, 34) mukaan Duverger viittasi myös kolmanteen puolueityyppiin: integraatiopuolueisiin, joihin voidaan laskea kommunistiset ja fasistiset puolueet, esimerkkeinä Kiina, Kuuba ja Pohjois-Korea. Kaaderipuoleet määritellään yleisimmin puolueeksi, jonka toiminta keskittyy vaalien ympärille. Sillä ei ole vakiintunutta organisaatiota ja jäsenmäärä on pieni, johto on arvovaltaista (henkilökeskeisyys) ja niitä tavataan rajoitetun äänioikeuden tai osallistumisen maissa. Joukkopuolueiden ominaispiirteitä taas ovat suuri jäsenistö, kiinteä organisaatio ja toiminta säännöllistä. Suurin ero näiden kahden välillä on organisaatiossa: kaaderipuolueelta sellainen voi puuttua kokonaan.

Otto Kirchheimerin vuonna 1966 julkaistu ja sitä ennen pitkään kehitelty artikkeli toi käsitteen *catch all party* (suom. yleispuolue) politiikan tutkimukseen. Käsitteellä viitataan perinteisten luokkapuolueiden muutokseen kaikkia kansanosia syleileviksi yleispuolueiksi. Tämä on sikäli merkityksellistä juuri tämän tutkimuksen kannalta, että nimenomaan puolueiden ohjelmissa yleispuolueistuminen on helpoimmin nähtävissä. Aiemmin niissä käytettiin paljon värikkäämpää kieltä ja tehtiin selvemmin eroa meihin ja muihin –tosin vielä 1950-luvulla yhteiskunnan luokkajaotkin olivat voimakkaampia- nykyisin varotaan suututtamasta juuri ketään. Mickelssonin (2007, 188.) mukaan kokoomuslaiset lähtivät yleispuoluesuuntaan jo vuoden 1957 periaateohjelmallaan, Maalaisliitto vuonna 1962 ja lopullisesti vuonna 1965 muutettuaan nimensäkin Keskustapuolueeksi. SDP pysyi pidempään selkeänä työväenpuolueena eikä Keskustan maaseutuimago ole kokonaan vieläkään lähtenyt kovista yrityksistä huolimatta. Palosen (1991, 8) mukaan käsitteillä politikointi alkaakin jo puolueiden nimistä, ja puolueiden nimenmuutoskokoukset voidaan nähdä ”käsitteellisten sitoumusten solmukohtina”.

Yleispuolueistumisen alkamisen aikaan 1960-luvulle osuvat myös monet puolueisiin oleellisesti vaikuttaneet uudistukset: puoluelain säätäminen vuonna 1969 (puolueiden asema virallistettiin) ja

puoluetuen maksamisen aloittaminen vuonna 1967. Näkisin, että näillä kahdella on ollut Suomen puoluejärjestelmää stabilisoiva funktio ja varsinkin puoluetuki on mahdollistanut puolueiden joukkopuoluemaisuuuden tähän päivään saakka. Yleispuoluekehitys näkyy myös ohjelmateksteissä. Yhdenmukaistuminen eri politiikan alojen kysymyksissä voidaan tulkita myös realismiksi, jota tunnustaa politiikan pelitilan ja mahdollisuuksien kaventumisen tosiasiat (Palonen 1991, 15).

Robert Michelsin oligarkian rautaisen lain perusteella puolueiden on väitetty muuttuneen ”alastomiksi vallan tavoittelijoiksi, joilla ei ole mitään aatetta tai omintakeista ohjelmaa” (Paloheimo 1997, 229). Ihan näin huonosti asia ei ole, vaikka kritiikissä on myös perää. Ilman ohjelmallisesti ja sisällöllisesti erottuvia profiileja puolueita tuskin olisi olemassa. Silti nykymaailmassa puolueiden täytyy vedota ohjelmillaan mahdollisimman moneen kansanosaan – siitä nousee kritiikki ohjelmien mitäänsanomattomuutta kohtaan. Kansalaisista kuitenkin yli puolet kokee olevansa lähellä jotain poliittista puoluetta:

Lähde: http://www.vaalitutkimus.fi/fi/kiinnittyminen/katsotteko_olevanne_lahella.html, Pesonen, Pertti & Sänkiäho, Risto (1979). Kansalaiset ja kansanvalta. Suomalaisten käsityksiä poliittisesta toiminnasta. Helsinki: WSOY. s. 163., Pesonen, Pertti & Sänkiäho, Risto & Borg, Sami (1993). Vaalikansan äänivalta. Tutkimus eduskuntavaaleista ja vaalikansasta Suomen poliittisessa järjestelmässä. Helsinki: WSOY, s. 216. FSD1260 Eduskuntavaalitutkimus 2003. FSD2269 Eduskuntavaalitutkimus 2007. FSD2653 Eduskuntavaalitutkimus 2011.

Toisaalta samoissa tutkimuksissa vain noin 15% vastaajista luottaa puolueisiin. Se on vähiten kaikista yhteiskunnallisista instituutioista. Vertailun vuoksi poliisiin luottaa yli 90%, eduskuntaan yli 40 ja Euroopan Unioniinkin melkein 40 prosenttia vastaajista.

(http://www.vaalitutkimus.fi/fi/poliittiset_asenteet/luottamus_yhteiskunnallisiin.html)

Suomessa puoluejärjestelmä on säilynyt poikkeuksellisen vakaana, vaikka yhteiskunta on sadassa vuodessa muuttunut melko lailla: samat puolueet muodostavat edelleen järjestelmän rungon kuin 1900-luvun alkupuolella. Toisen maailmansodan jälkeen vain kolme uutta puoluetta on päässyt eduskuntaan ja myös pysynyt siellä: Kristillisdemokraatit, SMP/Perussuomalaiset ja Vihreä liitto/Vihreät. Liberaalipuolue on sen sijaan hävinnyt puoluekartalta vasemmiston sitoutuessa liberaalin demokratian ja oikeiston omaksuttua yksilökeskeiset arvot, joita oli perinteisesti Liberaalipuolueessa korostettu. (Paloheimo 2009, 15-18.)

2.3. Periaate- ja puolueohjelmatutkimus

Puolueen periaateohjelma sisältää yleensä kuvauksen puolueesta, sen historiasta, poliittisesta asemasta ja suhteesta muihin puolueisiin. Siinä käsitellään kattavasti eri poliittisia alueita ja esitellään sekä kuvataan puolueen tavoitteita ja toimintamalleja. Sille on ominaista myös se, että puolueen ylin päätöksentekoeelin on yleensä sen hyväksyvä taho. (Aarnio 1998, 14.) Näin on myös suomalaisilla eduskuntapuolueilla.

Ohjelmaan yritetään tiivistää oleellisin osa puolueesta ja sen tavoitteista. Sen puhetavalla rakennetaan kollektiivista identiteettiä ja kerrotaan keitä ”me” olemme ja keitä ”muut” ovat. (Mickelsson 1996, 76.) Esimerkiksi Keskusta haluaa tehdä selvän eron sekä oikeistoon että vasemmistoon ja profiloitua aivan omanlaisenaan puolueena. Toisaalta ohjelma on myös erilaisia argumentaatiotyylejä sisältävää poliittista retoriikkaa. Lukijaa yritetään saada oman puolueen kannalle ohjelmatekstin perusteella. (Pekonen 1995, 26.) Siinä on siis implisiittisiä taivuttelevia, suostuttelevia ja vetoavia elementtejä.

Vaaliohjelmat ja erilaiset toiminta-, kampanja- ja tavoiteohjelmat ovat lähiaikojen poliittiselle toiminnalle oleellisempia kuin periaateohjelmat. Ei ole kovin hedelmällistä analysoinnin kannalta asettaa ohjelmia todellisten tekojen kanssa vastakkain, koska periaateohjelmien idea on vain suunnata toimintaa, ei lyödä sitä ennalta lukkoon (ks. esim. Pekonen 1995, 26 ja Lappalainen 2006, 269). Vaaliohjelmat sisältävät yleensä enemmän konkretiaa kuin periaateohjelmat, sillä vaaliohjelmien yksi tarkoitus on kertoa äänestäjille, mitä asioita puolue pitää tärkeänä ja mitä mieltä se on mistäkin vaalien keskeisistä asiakysymyksistä.

Ohjelman kirjoittaminen on poliittinen teko ja ohjelma on nähtävä myös toimintana. Se ei ole ”vain” teksti, koska luonnos kiertää kentällä ja kuluu jäsenistön käsissä; siitä keskustellaan ja sitä muokataan ja kirjoitetaan uusiksi; sen hyväksyminen itsessäänkin on poliittinen teko. (ks. esim. Aarnio&Kanerva 1995, 1.) Toisaalta ohjelma on myös erilaisia argumentaatiotyylejä sisältävää poliittista retoriikkaa. Lukijaa yritetään saada oman puolueen kannalle ohjelmatekstin perusteella. (Pekonen 1995, 26.)

Nykyisin ohjelmien luonne, pituus, teemat, esitysjärjestykset ja ilmaisutyylit vaihtelevat, toisin kuin esimerkiksi 1960-luvulla, jolloin ohjelmien rakenne seurasi tiukemmin ministeriöiden sektorijakoa ja oli tarkoitettu päivänpolitiikan ohjenuoraksi. Ohjelmatekstejä ja niiden merkityksiä ei enää tulisi arvioida niiden käytännön politiikkaa palvelevan merkityksen kannalta, koska sitä varten periaatteellisia ohjelmia ei suinkaan tehdä. (Aarnio&Palonen 1995, 3-4.)

Periaateohjelmat on yhtäältä suunnattu omalle puolueväelle ja ne ovat kauaskantoisempia kertomuksia, tarkoitettu vahvistamaan puolueen uskoa itseensä, kun taas vaaliohjelmatyypiset tekstit on suunnattu suuremmalle yleisölle (Mickelsson 1996, 76). Toisaalta periaateohjelmat suunnataan puolueareenalla toisia ohjelmallisia tekstejä vastaan (Aarnio&Kanerva 1995, 2). Ne voidaan nähdä puolueen symboleina, koska ne edustavat ja kuvaavat puoluetta julkisesti (ks. esim. Pekonen 1995, 27).

Puolueohjelmatekstejä tulkittaessa on yritettävä ymmärtää niiden kirjoittajien ajattelu- ja puhetapoja sekä huomioitava ajan ilmiöt ja konteksti (Aarnio 2004, 150). Aarnio antaa ohjelmien tarkasteluun käyttökelpoisen ohjeen: puolueen kannanottoihin laajan käsityksen saamiseksi on tarkasteltava myös muita kuin jotain kapeaa sektoria käsitteleviä puolueen varsinaisia ohjelmia (emt., 155). Tätä ohjetta olen myös itse pyrkinyt jossain määrin soveltamaan: yritän etsiä merkityksiä ohjelmista sieltä, missä ne eivät ole niin ilmeisesti esillä.

Vaikka muuta väitettäisiin, puolueiden ohjelmalliset profiilit erottuvat edelleen toisistaan. Puolueiden rajat eivät ole kovin jyrkkiä, mutta eri aatteellisilla ulottuvuuksilla eroja on löydettävissä. (Paloheimo 2006, 233.) Varsinkin perussuomalaisten viime vuosien nousu vartenotettavaksi poliittiseksi puolueeksi on lisännyt äänestäjien valinnanvaraa ja protestimahdollisuuksia. Tätä mahdollisuutta kansalaiset myös käyttivät vuoden 2011

eduskuntavaaleissa, kun perussuomalaiset nousi Suomen kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi ohi Keskustan ja muutti puhettavan ”kolmesta suuresta” neljäksi suureksi.

Puolueet itse pitävät ohjelmien olemassaoloa välttämättömänä ja niiden kirjoittaminen nähdään mahdollisuutena periaatteellisiin keskusteluihin nimenomaan niiden valmisteluvaiheessa.

Valmistunut ohjelma, ”lopputuote”, ei siis ole niin tärkeä puolueen kannalta kuin sen valmistelun herättämä aatteellinen keskustelu. Tässä mielessä puolueohjelmien seremoniallisuus eli tradition täyttäminen ei olekaan huono asia. (Kanerva 1991, 1-2.)

Suomalainen politiikan tutkimus on edelleen leimallisesti tekstien tutkimusta. Tästä näkökulmasta puolue- tai vaaliohjelmien tutkimus puolustaa paikkaansa. Esimerkiksi Kanervan (1991, 4) mukaan tekstuaalisuus näkyy myös poliittisessa puheessa: suomalaisten poliitikkojen esiintyminen on kirjoitetun puhumista eikä sinänsä esiintymistä –puhutaankin puheen kirjoittamisesta.

Ohjelman lukijan ja kirjoittajan kannalta ohjelmissa tärkeämpää on se, mitä on jätetty sanomatta kuin se, mitä oikeastaan on sanottu. Historiantutkijat puhuvat e silentio-päätelystä, kun viitataan taitoon lukea rivien välistä. (Palonen 1991, 6.) Ohjelmat poikkeavat toisistaan myös siinä, miten abstrakteja kysymyksiä niissä käsitellään ja miten (emt, 9).

Puolueohjelmia on erityisesti julkisessa keskustelussa verrattu käytännön toimintaan eli pidetty niitä kertomuksina siitä, mitä pitäisi tapahtua, ja siitä johtunee pettymys ohjelmateksteihin sekä puolueisiin ylipäätään. Se ei kuitenkaan ole hedelmällinen kysymyksenasettelu –tärkeämpää on kysyä, minkälaisia poliittisia tekoja ohjelmat ovat. (ks. esim. Pekonen 1991)

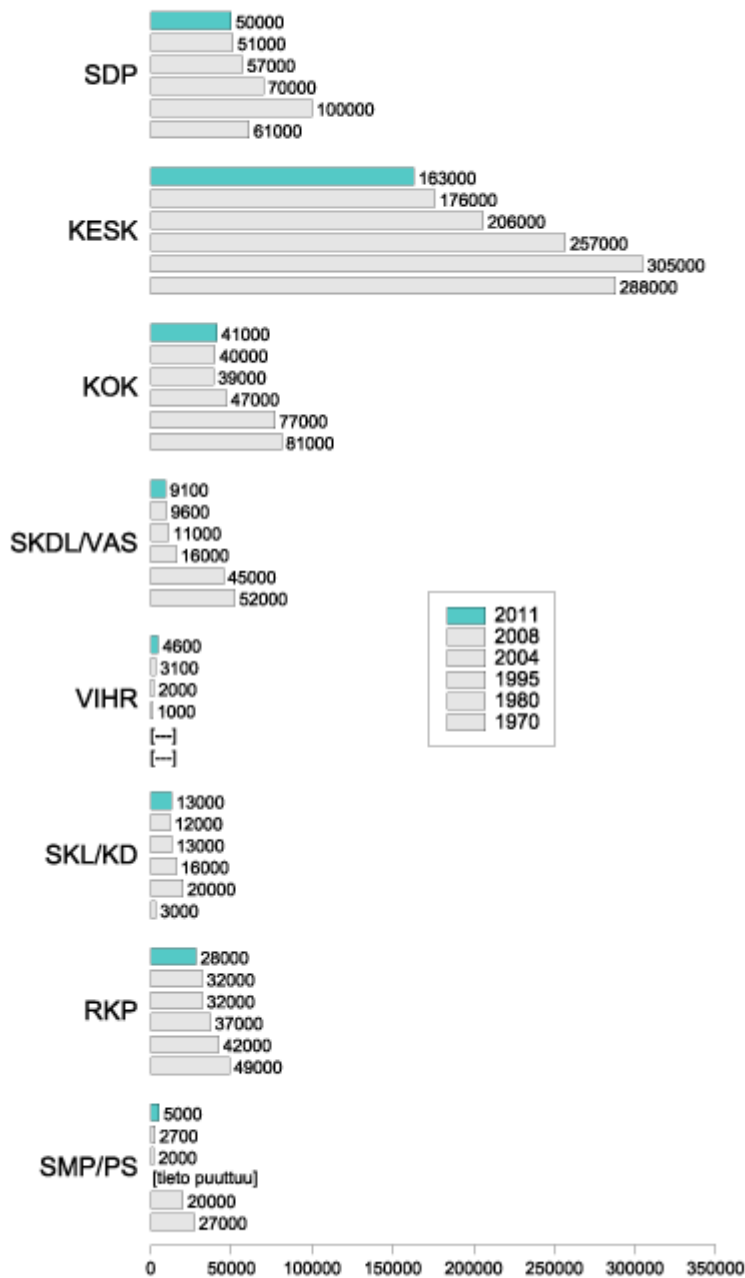
2.4. Puolueorganisaatiot ja ohjelmien tekeminen puolueissa

Käytännössä kaikki suomalaiset eduskuntapuolueet ovat organisoituneet toisiaan muistuttavalla tavalla pyradimimuodostelmaksi (ks. esim. Nousiainen 1998, 62). Pyramidin leveänä pohjana toimivat ns. perusjärjestöt eli paikallistaso: paikallisyhdistykset (puolueosasto), jotka voivat muodostaa kunnallisjärjestön. Kunnallisjärjestöt puolestaan muodostavat piirijärjestön, joita tutkimuksen kohteina olevilla puolueilla on RKP:n neljästä Keskustan 21:een (tiedot kerätty puolueiden verkkosivuilta 22.09.2013). Henkilöjäsenet kuuluvat pääsääntöisesti paikallistasoon, paitsi Vihreillä henkilö voi kuulua suoraan valtakunnalliseen yhdistykseen.

Piirijärjestöjen ”yläpuolella” on valtakunnantaso, jota Nousiainen (1998, 65) nimittää keskusjohdoksi. Kaikkien puolueiden ylin päättävä elin on puoluekokous, jonka RKP pitää joka vuosi, muut puolueet joka toinen tai kolmas vuosi. Puoluekokousten välillä valtaa käyttää puoluevaltuusto tai -neuvosto, tosin tällä nimellä ei enää millään puolueella, ja se kokoontuu yleensä kerran tai pari vuodessa.

Puoluevaltuustojen koko vaihtelee Keskustan 129:stä RKP:n 27:ään. Lisäksi ”päivänpolitiikkaa” ja juoksevia asioita hoitaa puoluehallitus, joiden vaihteluväli on 38:sta 12:een Keskustan ja Vihreiden ollessa ääripäät. Keskustan päätöksentekovelinten suuruus johtunee siitä yksinkertaisesta seikasta, että sillä on edelleen huomattavasti enemmän jäseniä kuin millään muulla suomalaisella puolueella, kuten seuraavasta taulukosta käy hyvin ilmi.

TIETOJA PUOLUEIDEN JÄSENMÄÄRISTÄ 1970 - 2011.

Lähde: http://www.vaalitutkimus.fi/fi/kiinnittyminen/puolueiden_jasenmaarien_kehitys.html , Sundberg, Jan (1996). Partier och partisystem i Finland. Esbo: Schildts, s. 88–89. Nousiainen, Jaakko (1998). Suomen poliittinen järjestelmä. Kymmenes, uudistettu laitos. Helsinki: WSOY. s. 61. Puoluetoimistoista saadut ilmoitukset (vuoden 2004 tiedot sekä PS:n tieto joulukuulta 2008). Muut tiedot vuoden 2008 osalta Aamulehti 22.2.2008. Vuoden 2011 osalta Kauppalehti 13.3.2011.

Ollakseen uskottavia toimijoita demokraattisessa poliittisessa järjestelmässä täytyy puolueiden olla myös sisäisesti demokraattisia. Puoluelain 2§:ssa todetaan:

”Puolueena rekisteröidään kirjallisesta hakemuksesta yhdistys: [...]

3) jonka säännöt turvaavat kansanvaltaisten periaatteiden noudattamisen yhdistyksen päätöksenteossa ja toiminnassa; ja

4) jolla on säännöistä ilmenevän tarkoituksen toteuttamiseksi laadittu, yhdistyksen valtiollisessa toiminnassa noudatettavat periaatteet ja tavoitteet ilmaiseva yleisohjelma.”

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1969/19690010>)

Käytännössä kyse on siitä, että puolueen jäsenillä tulee olla vaikutusvaltaa puolueen päätöksiin ja linjaan. Tämän toteuttamisessa on vaihtelua puolueiden välillä, ja organisaation ja jäsenistön koko asettavat omat rajoitteensa jäsenien suoralle vaikutusvallalle. Pienissä puolueissa yksittäisen jäsenen ääni pääsee luonnollisesti paremmin esiin kuin Keskustan 160 000 jäsenen kollektiivissa.

Kaikilla eduskuntapuolueilla suuret, periaatteelliset linjanvedot tekee edelleen puoluekokous. Se, miten helposti tai vaikeasti jäsen puoluekokoukseen pääsee sanansa sanomaan, vaihtelee puolueittain. Nykyisin rivijäsenten on myös kovin työlästä paneutua monimutkaisiin ja vaikeaselkoihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin (ks. esim. Nousiainen 1998, 68), joten siinäkin mielessä ammattipoliitikkojen sananvallan puolueissa voidaan ajatella kasvaneen.

Toisaalta Keskustan puoluekokous vetää edelleen yli 2000 äänivaltaista edustajaa, jotka valitaan paikallistasolla –siinä mielessä Keskusta toteuttaa kansanliikeihannettaan edelleen. Esimerkiksi SDP:n puoluekokousedustajaksi on vaikeampi päästä: sinne otetaan 500 ”harvaa ja valittua”. Ainakin Keskustan sisäistä päätöksentekoa on tieteellisesti tutkittu. Karina Jutilan vuonna 2003 hyväksytty väitöskirja *Yksillä säännöillä, kaksilla korteilla? Empiirinen tutkimus Suomen Keskustan sisäisestä päätöksenteosta* käsittelee myös jäsenistön kokemaa vaikutusvaltaa puolueen sisällä.

Suurissa joukkopuolueissa on ongelmana myös sisäiset ristiriidat. Kun on ”katto korkealla ja seinät leveällä”, erimielisyyksiä asiakysymyksistä voi tulla. Kaikissa puolueissa on sisäiset valtataistelunsa. Nousiainen (1998, 69) nostaa esiin SDP:n ja Keskustan sisäisesti hajanaisimpina puolueina. Tämän tutkimuksen näkökulmasta katsottuna Keskusta on mielenkiintoisin puolue: varsinkin EU-politiikassa puolue-eliitti on toisinaan ajanut kovin erilaista politiikkaa kuin sen kannattajat toivovat. Puolueväki joutui pitkin hampain kannattamaan KYLLÄ-vaihtoehtoa

puoluekokouksessaan EU-jäsenyyshakemuksen aikaan, kun puolueen puheenjohtaja Aho laitto arvovaltansa ja pääministerinpaikkansa peliin.

2.5. Miten puolueet määrittelevät itse itsensä?

Puolueiden ulkopuolisen arvioinnin lisäksi on oleellista, miten puolueet näkevät itse itsensä ja kuinka ne siitä viestivät ulospäin. Sosialidemokraateilla korostuvat puolueen arvot vapaus, tasa-arvo, solidaarisuus sekä käsitteenä lisäksi oikeudenmukaisuus sen itsemäärittelyssä. Nettisivuillaan puolue ei sen sijaan esittelysivuillaan korosta perinteisesti siihen liitettyä käsitettä työ.

”Sosialidemokraattinen puolue kokoaa yhteen niitä, jotka haluavat toteuttaa sosialidemokratian aatteellisia tavoitteita. Tavoittelemme yhteistyön ja rauhan maailmaa sekä puhdasta ja turmeltumatonta ympäristöä. Sosialidemokraatit ovat merkittävä poliittinen voima lähes kaikissa Euroopan, ja myös monissa Euroopan ulkopuolisissa, maissa.

Socialidemokraattinen liike on arvoihin pohjautuva kansanliike. Sosialidemokratian perusarvoja ovat vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus. Vapaus tarkoittaa jokaisen ihmisen oikeutta elää omaa elämäänsä ja tehdä omia valintojaan. Se tarkoittaa myös vapautta pelosta, turvattomuudesta ja puutteesta. Ilman tämänkaltaisia sosiaalisia oikeuksia vapaus jäisi kuolleeksi kirjaimeksi vailla merkitystä.

Socialidemokraatit vaativat vapauden tosiasiallista toteutumista. Yksilönvapauden toteuttamiseen tarvitaan yhteiskuntaa, yhteisiä rakenteita.”

<http://www.sdp.fi/fi/component/content/article/28-sdp/tutustu/arvot/4307-sosialidemokratia-laaja>

Jos Kokoomuksen itsemäärittelystä täytyisi poimia vain yksi sitä kuvaava termi, se olisi vastuu. Muutoinkin määritelmä on tunnistettavissa oikeistopuolueen tuottamaksi, vaikka puolueen nimi peitettäisiin: mikään muu puolue Suomessa ei korosta yksilöllisyyttä ja yksilön omaa vastuuta näin voimakkaasti. Tasa-arvosta ei puhuta juurikaan ilman eteen liitettyä ”mahdollisuuksien” lisämäärettä. Näin Kokoomus halunnee erottautua SDP:sta, joka taas viljelee tasa-arvoa hyvinkin voimakkaasti.

”Kokoomuksen aatteessa yhdistyvät vapaus, vastuu ja demokratia, mahdollisuuksien tasa-arvo, sivistys, kannustavuus, suvaitsevaisuus ja välittäminen. Keskeistä on vapauden ja vastuun tasapainon tavoittelu sekä yksilöllisyyden ja yritteliäisyyden korostaminen. Kokoomus tukee demokratian kehittämistä ja kansalaisten aitoa osallisuutta yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Kokoomuksen aatetta määrittelevät lähiyhteisön vastuun korostaminen, ihmisten eettisen arvopohjan ja pohdinnan tukeminen sekä isänmaanrakkaus yhdistettynä aktiiviseen kansainvälistymiseen ja globaaliin vastuullisuuteen.”

<http://www.kokoomus.fi/kokoomus-on-arvopuolue/>

Keskustalla korostuu välittäminen ja huolenpito. Silti se täsmentää, että yhteiskunta ei ole vastuussa heti kaikesta, vaan myönteisellä yhteisöllisyydellä yhteiskunnan roolia voidaan pienentää.

Verrattuna muiden puolueiden määritelmiin Keskusta nostaa ainoana esiin ihmisten valinnanvapauden asumisen suhteen (aluepolitiikka) sekä ruokaturvan (maalouspolitiikka).

”Me välitämme ympäristöstä, kannatamme valinnanvapautta asumiseen ja lastenhoitoon ja haluamme kotimaassa kasvatettua turvallista ruokaa. Me edellytämme vakaata ja luotettavaa otetta niiltä, jotka vastaavat Suomen sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta. Haluamme, että asiat hoidetaan ylipäättään hyvin ilman turhaa kiihkoilua.

Keskustalaisen ajattelun perustana oleva vastuullinen vapaus on syvästi inhimillinen arvopohja, jolle tulevaisuus rakennetaan. Käytännössä se tarkoittaa, että yhteiskuntaa ei tarvitse huutaa apuun joka käännteessä. Keskustalainen ajattelu rakentuu voimakkaasti myönteisen yhteisöllisyyden varaan. Se luo turvallisuutta ja kunnioittaa ihmisen omia valintoja. Keskusta ei ole minä tai me, vaan minä ja me. Tässä ajattelussa Suomen Keskustalla on jo yli sadan vuoden perinne.”

<http://www.keskusta.fi/Suomeksi/Keskusta.iw3>

Perussuomalaiset viestivät itsestään ulospäin vuoden 2011 eduskuntavaaliohjelmansa kautta.

Mitään muuta itsemäärittelyä nettisivuilta ei puolueen uusista sivuista huolimatta löydy, vain tätä johdantoa eduskuntavaaliohjelmassa voidaan pitää puolueen kuvauksena itsestään:

”Perussuomalaisten toiminnan perustana ovat rehellisyys, oikeudenmukaisuus, inhimillisuus, tasa-arvo, työn ja yrittämisen kunnioittaminen sekä henkinen kasvu. Sukupolvet ylittävänä tavoitteenamme on kestävä kehitys kaikilla hyvinvoinnin mittareilla tarkasteltuna: Maamme tulee jättää uusille sukupolville sosiaalisesti, taloudellisesti, sivistyksellisesti ja ekologisesti sekä moraaliltaan paremmassa kunnossa kuin se on tänä päivänä.”

<http://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/arvomaailmamme/>

Vihreillä korostuu odotetusti ympäristö ja vapaus. Ainoana puolueena se mainitsee itsemäärittelyssään myös eläimet:

”Vihreiden politiikka kiteytyy näihin kolmeen arvoon:

VASTUU ympäristöstä ja tulevaisuudesta. Ihmisen toiminnan tulee sopeutua ympäristön kantokykyyn. Hyvinvoinnin on perustuttava kohtuutalouteen. Emme voi elää tulevien sukupolvien kustannuksella.

VAPAAUS kaikille. Ihmisillä tulee olla oikeus elää haluamallaan tavalla, kunhan ei rajoita toisen oikeutta samaan tai vahingoita eläimiä tai ympäristöä. Vapaus lisää onnellisuutta ja osallisuutta parantamalla ihmisten edellytyksiä päättää elämästään ja osallistua yhteiskunnan kehittämiseen eri tavoin.

VÄLITTÄMINEN muista ihmisistä. Kaiken toiminnan tulee olla oikeudenmukaista niin paikallisesti kuin maailmanlaajuisestikin. Julkisen vallan tulee huolehtia ihmisten elämän edellytyksistä, hyvinvoinnista ja yhdenvertaisuudesta.” <http://www.vihreat.fi/esittely>

Jos ei perinteinen työväenpuolueeksi laskettava SDP määrittelyssään maininnut työtä,

Vasemmistoliitto sen sijaan korostaa sitä loputtomiin. Rikkailta köyhille –tyyppinen ajattelu paistaa kautta linjan:

Vasemmistoliitto on Suomen viidenneksi suurin puolue. Puolue uskoo siihen, että rikkaus lisääntyy jakamalla. Jakamalla resursseja oikeudenmukaisesti voimme turvata jokaiselle toimeentulon, kodin ja turvallisuuden.

- *Vasemmistoliitto haluaa nostaa arvoonsa rehellisen suomalaisen työn ja kitkeä pois harmaan talouden. Kunnan palkka ja kunnolliset työolot kuuluvat kaikille - niin palkansaajille kuin pienyrityksille ja itsensä työllistävälle, niin pätäkä- kuin vakitöitä tekeville.*
- *Verotuloja tarvitaan, mutta niitä ei pidä kerätä välillisten maksujen kuten kiinteistöveron tai arvonlisäveron nostamisen kautta. Progressiivinen verotus on oikeudenmukainen tapa saada hyvinvointi riittämään kaikille.*
- *Laadukas koulutus, terveydenhuolto, hoiva ja kulttuuri kuuluvat tasa-arvoisesti kaikille. Palveluiden turvaamiseksi Vasemmistoliitto esittää myös pääoma- ja osinkotulojen progressiivista verottamista, varallisuusveron palauttamista, ydinvoimaloiden polttoaineveroa ja pörssiveroa.*
- *Moni asia päätetään nykyisin EU:ssa. Sielläkin Suomen on oltava aktiivinen ja estettävä verojen, työehtojen ja ympäristönsuojelun polkumyynti. Me kannatamme Eurooppaa, joka on suvaitsevainen ja joka arvostaa eri kulttuureita.*
<http://www.vasemmisto.fi/vasemmistoliitto.html>

Kristillisdemokraateista oli haastavinta kaivaa itsemäärittelyä heidän nettisivuiltaan. Löytyy vain lista ohjelmia ja kannanottoja, mutta ei varsinaista esittelysivua, kuten muilla puolueilla. Huvittavinta on, että lyhyeen ja ainoaan sivuilta löydettävissä olevaan määritelmään on saatu mahtumaan hyvin monta kirjoitusvirhettä:

”Kristillisdemokraattien tekevät arvoistasi politiikkaa sisäministeriössä, eduskunnassa, europarlamentissa ja kunnanvaltuustoissa. KD on saavuttanut kahdessa vuodessa pienenä hallituspuolueena paljon. Monet asiat olisivat ilman Kristillisdemokraattien vaikutusta toisin. Olemme mm. pitäneet huolta siitä, että kuntauudistus liikkuu hallituksen sisällä oikeaan suuntaan.”
<http://www.kristillisdemokraatit.fi/KD/www/fi/politiikka/index.php>

Ruotsalainen Kansanpuolue ei tarjoa nettisivuillaan suomeksi minkäänlaista määritelmää itsestään. Ruotsiksi sellainen löytyy, mutta kovin runsassanaaisena. Oletetusti kaksikielisyyttä ja ruotsin kielen asemaa korostetaan:

*Svenska folkpartiet samlar dem som vill arbeta för ett Finland där det finns två nationalspråk; svenska och finska.
SFP arbetar för en stark svenskhet, en fungerande tvåspråkighet, en levande nordism, en stärkt europeisk gemenskap, ett globalt ansvar.
SFP anser att välbefinnande och rättvisa föds ur ett samhälle som tjänar individen, en ekonomi som stöder privata initiativ och hänsyn till miljön, ett utbildningsväsen som ger utvecklingsmöjlighet för alla, ett socialskydd som både bär och aktiverar”* <http://sfp.fi/sv/verksamhet/>

3. Yhteiskunnalliset ristiriitaulottuvuudet

3.1. Jako ristiriitaulottuvuuksiin

Yhteiskunnallisia ristiriitaulottuvuuksia pidetään puoluejaon perustana. Suomen puolueiden muodostuminen perustuu yhteiskunnan perustavanlaatuisiin rakenteellisiin jakautumiin, ristiriitoihin ja poliittisiin asiakysymyksiin (Nousiainen 1998, 39).

Käytän niitä tässä tutkimuksessa myös puolueiden eurovaaliohjelmien analyysin välineenä ja tarkastelen, miten eduskuntapuolueet 1999-2009 vaaliohjelmien perusteella sijoittuvat noille ristiriitaulottuvuuksille ja vaihtuuko niiden sijoittuminen vaaleittain. Vaikka puolueiden eurovaaleissa esiin nostamat teemat eivät ole niin laajoja kuin esimerkiksi eduskuntavaaliohjelmissä, niissä käsitellään hyvin yleispoliittisia teemoja. Sama on huomattavissa myös eurovaalien alla käytävässä julkisessa keskustelussa, jota monesti hallitsevat kansalliset teemat vaalien kansainvälisestä luonteesta riippumatta. Eurovaaliohjelmien analysointi ristiriitaulottuvuuksien kautta puolustaa paikkaansa myös siinä mielessä, että nämä jaot ovat hyvin pysyviä ja toimivat äänestäjien puoluevalinnan perusteena heidän vertaillessaan puolueita toisiinsa. Ne näkyvät käytännössä kaikessa poliittisessa toiminnassa ja erityisesti puolueiden kannoissa asiakysymyksiin.

Yleensä puolueiden sijoittumista ristiriitaulottuvuuksille mitataan kvantitatiivisin menetelmin puolueiden äänestäjien sijoittumisen kautta, kuten esimerkiksi Kimmo Grönlund ja Jussi Westinen ovat tehneet 2012. Tässä tutkimuksessa niin ei ole tarkoitus tehdä, vaan analysoida laadullisesti nimenomaan puolueiden sijoittumista eurovaaliohjelmiensa perusteella näille ulottuvuuksille. Paloheimo on 2006 analysoinut puolueiden periaateohjelmien sisältöjen prosentuaalista jakautumista eri aihealueille, mutta sekin on tehty kvantitatiivisin menetelmin. Monesti puolueohjelmatutkimuksessa tyydytään ohjelmien kuvailuun ja eri politiikan aihealueiden mukaiseen tyypittelyyn ja vertailuun, mutta tässä luokittelu tulee ikään kuin annettuna. Myöskään retorista analyysiä en perinteisessä (esim. Perelman) mielessä tee, vaikka puolueohjelmatekstit ovatkin täynnä retoriikkaa ja retorisia valintoja.

Mitä ristiriitaulottuvuudet sitten ovat? Yksi jaottelumalli on Paloheimo&Wibergin sovellus Arendt Lijphartin 1984 kehittämästä jaottelusta, jonka mukaan keskeisiä poliittisia ristiriitaulottuvuuksia demokraattisissa poliittisissa järjestelmissä ovat:

- 1) sosio-ekonominen
- 2) uskonnollinen
- 3) kulttuuris-etninen
- 4) keskusta-periferia
- 5) hallitsemistapaan kohdistuva tuki
- 6) ulkopoliitiikka
- 7) materialistiset vs. postmaterialistiset arvot

Ristiriitaulottuvuuksien nimissä ja määrissä on jonkin verran vaihtelua tulkitsijasta riippuen. Kaikissa viitataan samaan Paloheimon 1988 tutkimukseen, mutta siitä johdetut määrittelyt poikkeavat jonkin verran toisistaan. Esimerkiksi teoksessa Vaalit ja demokratia Suomessa Paloheimo itse nimeää 8 ulottuvuutta:

- 1) Vasemmisto vs. oikeisto
- 2) Ydinalueet vs. periferia
- 3) Tuottajat vs. kuluttajat
- 4) Konservatiivit vs. liberaalit moraaliarvot
- 5) Suomenkieliset vs. ruotsinkieliset
- 6) Kansainvälinen vs. kansallinen
- 7) Luonnonsuojelu vs. luontoa kuormittava tuotanto ja kulutus
- 8) Materialismi vs. postmaterialismi

Näistä mielestäni kaksi viimeistä kuuluvat yhteen, samaten kuin numerot 2) ja 3) voidaan katsoa yhdeksi ulottuvuudeksi. Tämä siksi, että Paloheimo mainitsee numeron 3 pääasialliseksi sisällöksi sen, että Keskusta edustaa tuottajien etuja. Luonnollisesti ruuantuotanto tapahtuu pääasiassa periferiassa ts. kasvukeskusten ulkopuolella.

Käytän tässä tutkimuksessa Kimmo Grönlundin ja Jussi Westisen (2012) sovellusta alkuperäisistä ristiriitaulottuvuusjaotteluista, koska he ovat onnistuneet määrittelyssään tyhjentävimmän ja tähän tutkimukseen parhaiten soveltuvalla tavalla. He ovat nimenneet ristiriitaulottuvuudet (2012, 159) seuraavasti:

- 1) vasemmisto – oikeisto
- 2) ydinalueet – syrjäseudut
- 3) kansallinen – kansainvälinen
- 4) herrat – kansa
- 5) suomenkieliset – ruotsinkieliset
- 6) konservatiiviset arvot – liberaalit moraaliarvot
- 7) ekologiset arvot – materialistiset arvot

Lisäksi he yhdistävät kaksi viimeisintä ulottuvuutta yhdeksi: perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot. Näin ollen analyysin välineinä on kuusi ulottuvuutta.

1) Vasemmisto vastaan oikeisto

Tämä ulottuvuus jakaa puolueet vasemmistoon, keskustaan ja oikeistoon. Vaikka tämän ulottuvuuden voimakkuuden on väitetty vähentyneen politiikassa 1900-luvun lopulta alkaen, on se edelleen näkyvin ja olennaisin vedenjakaja. Tässä ulottuvuudessa on kyse työn ja pääoman (työntekijät vs. työnantajat, tuotantovälineiden omistus) vastakkainasettelusta, suhtautumisesta markkinatalouden sääntelyyn (kuinka paljon tai vähän) ja suhtautumisesta julkisen sektorin vastuiden laajuuteen (miten talousjärjestelmän tulisi toimia, miten suhtaudutaan vaurautta uudelleenjakavaan politiikkaan eli tulonsiirtoihin). (Ks. esim. Paloheimo&Wiberg 1996, 220; Paloheimo 2005, 170 ja Grönlund&Westinen 2012, 167.)

2) Ydinalueet vs. syrjäseudut

Tästä ulottuvuudesta puhutaan myös nimellä keskusta-periferia-lohkeama (esim. Paloheimo&Wiberg 1996). Suomessa tämä ulottuvuus on ollut kansainvälisesti verrattuna hyvin voimakas. Pohjoismaista löytyvät agraaritaustaiset keskusta- tai liberaalipuolueet. Suomessa Keskusta on edelleen poikkeuksellisen vahva verrattuna muihin saman puolue ryhmän puolueisiin. Vastakkainasettelussa on kyse etelän ja pohjoisen, kaupunkien ja maaseudun välisistä vastakohtista. Alueellisen kehittämisen on nähty olevan ristiriidassa taloudellisen tehokkuuden kanssa. Voidaan puhua haja-asutusalueiden Suomesta, jossa alueellisia, väestöllisiä ja taloudellisia keskittymiä on kehitetty samalla kun syrjäseudut on jätetty taantumaan. SDP ja Kokoomus ovat leimallisesti etelän ja kaupunkien puolueita (itse laskisin tähän kategoriaan myös Vihreät) ja

Keskusta maaseudun ja pohjoisen Suomen puolue. (Ks. esim. Paloheimo&Wiberg 1996, 220-221; Paloheimo 2005, 170 ja Grönlund&Westinen 2012, 168.)

3) Kansallinen vastaan kansainvälinen (kansallinen suvereniteetti vastaan liittoutuneisuus)

Tällä ulottuvuudella puolueet ovat ehkä eniten sisäisesti jakautuneita ja Keskusta erityisesti. Sen suhtautuminen EU- ja EMU-jäsenyyteen on jakanut puoluetta sisäisesti kahteen leiriin. Eduskuntapuolueista perussuomalaiset suhtautuvat kielteisimmin kansainvälisen yhteistyön lisäämiseen. Tämä ulottuvuus on tutkimukseni kannalta jopa kaikkein tärkein. Se sisältää puolueiden suhtautumisen Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen integraatioon ja EU:n laajenemiseen sekä EU:n yhteiseen ulkopoliittikkaan. On mielenkiintoista nähdä, miten puolueet suhtautuvat esimerkiksi EU:iin itsenäisenä toimijana maailmanpolitiikassa, sen puolustus- ja turvallisuuspoliittiseen ulottuvuuteen sekä mahdolliseen liittovaltiokehitykseen. (ks. esim. Grönlund& Westinen 2012, 168-169.)

4) Herrat/eliitti vastaan kansa

Paloheimo&Wiberg käyttävät tästä lohkeamasta nimitystä *hallitsemistapaan kohdistuva tuki*, mutta mielestäni eliitti vs. kansa kuvastaa tätä ristiriitaulottuvuutta paremmin. Tämä näkyy ehkä enemmän kansalaisten mielipiteissä kuin puolueohjelmissa, mutta tätä ei voida sivuuttaa tässäkään tutkimuksessa, kun mukana on protestipuolueeksikin laskettava Perussuomalaiset. He korostavat olevansa tavallisen kansan asialla ja haukkuvat vanhojen puolueiden edustajia normaalista elämästä vieraantumisesta. (ks. esim. emt., 169.)

5) Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset

Tätäkin ulottuvuutta ei voida jättää käsittelemättä niin kauan kuin Ruotsalainen Kansanpuolue elää ja voi hyvin Suomessa. Muille puolueille tällä lohkeamalla ei ole niin suurta merkitystä, mutta Perussuomalaiset on ajanut voimakkaasti ruotsin kielen pakollisuuden poistoa ja ollut avoimesti RKP:ta vastaan.

6) Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot

Tähän lohkeamaan on siis yhdistetty konservatiiviset vs. liberaaliarvot sekä materialistiset vs. postmaterialistiset arvot (sisältää siten suhtautumisen luonnonsuojeluun). Voidaan ajatella, että myös Paloheimo&Wibergin *uskonnolliset arvot*-lohkeama sisältyy tähän. Vihreiden koko

identiteetti perustuu ympäristöarvojen ja liberaaliuden korostamiseen. Postmodernilla viitataan tässä tradition vastakohtaan, uusien arvojen ja elämäntyylin nousuun, suvaitsevaisuuden osoittamiseen muun muassa etnisille, kulttuurisille ja seksuaalisille vähemmistöille, sukupuolten tasa-arvoon ja avarakatseisuuteen (ks. esim. Grönlund&Westinen 2012, 169). Tässä suhteessa voidaan olettaa, että Vihreät ja Kristillisdemokraatit (ja kenties Perussuomalaiset) ovat ulottuvuuden ääripäät ja että nämäkin teemat eurovaaliohjelmissa näkyvät.

3.2. Puolueiden sijoittuminen ristiriitaulottuvuuksille periaateohjelmien perusteella

Puolueiden ohjelmia voidaan tarkastella kertomuksina niistä itsestään. Niissä ne itse määrittelevät, keitä me olemme ja ketä muut ovat –vaikka ’muista’ ei sinänsä nimeltä mainittaisikaan. Puolueita ylläpidetään merkitysten kautta ja puolueet ovat käsitteiden rakenteistumia. Puolueen ohjelma ja sen tavoitteet konstituivat ja legitimoivat puolueita. Nämä kertomukset voivat sisältää eri aikatasoja: menneen, nykyisen ja tulevan. (Mickelsson 2012, 99-101.) Erityisesti periaateohjelmissa nämä kolme tasoa ovat läsnä: niissä viitataan puolueen historiaan (jatkuvuus), mutta yritetään vastata tulevaisuuden haasteisiin nykypäivän näkökulmasta. Vaaliohjelmat ovat enemmän nykyhetkeen sidottuja, ja niiden aikajänne on lyhyempi: niillä vastataan yleensä kysymykseen, mitä kukin puolue pitää tavoitetilanaan milläkin vaalikaudella ja mitä painotuksia se tekee politiikassaan.

Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuus on Suomen keskeisin poliittinen vedenjakaja, vaikka sen merkityksen vähenemistä 1990-luvulla ennustettiinkin. Näin ei kuitenkaan käynyt. Ulottuvuus ilmentää käsityksiä talousjärjestelmän toiminnasta: työn ja pääoman vastakkainasettelusta, suhtautumisesta julkisen sektorin laajuuteen ja toisaalta markkinatalouden sääntelyyn. Oikeistopuolueet luottavat markkinatalouden itsesäätelykykyyn kun taas esimerkiksi Vasemmistoliitto, SDP ja Vihreät korostaa markkinatalouden sääntelyn välttämättömyyttä. Periaateohjelmissaan kaikki puolueet sen sijaan kannattavat hyvinvointivaltion vastuun lisäämistä. (Paloheimo 2009, 19-21.)

Eduskuntapuolueiden eduskuntaryhmien istumajärjestys kuvastaa puolueiden käsitystä sijoituksestaan vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella:

VAS – SDP – VIHR – PS – KESK – KD – KOK – RKP

(Paloheimo 2008, 38)

Äänestäjien käsitys puolueiden järjestyksestä ulottuvuudella on melkein sama, mutta siinä Kristillisdemokraattien paikka on enemmän vasemmalla ja Kokoomuksen oikeammalla:

VAS – SDP – VIHR – PS – KD – KESK – RKP – KOK

(Paloheimo 2009, 22)

Markkinoiden sääntelyä koskevien mielipiteiden perusteella Vasemmistoliitto, SDP ja Vihreät kuuluvat poliittiseen vasemmistoon, muut keskelle tai hiukan oikealle. Eniten julkisen sektorin vastuun lisäämistä koskevia kannanottoja löytyy Perussuomalaisten, Vihreiden ja Vasemmistoliiton sekä vähiten Kristillisdemokraattien periaateohjelmista. (Paloheimo 2008, 41.)

Kasvukeskukset – syrjäseudut -ulottuvuudesta puhuttaessa puolueiden erot periaateohjelmatasolla eivät tule niin selvästi esiin kuin erillisohjelmissa ja vaaliohjelmissa. Suomi jakaantuu ns. poliittisiin ilmastoalueisiin, ja ne näkyvät puolueiden ohjelmissa. Keskustaan ja Vasemmistoliiton kannatus on erityisen vankkaa pohjoisessa, kun taas SDP:n, Kokoomuksen ja Vihreiden etelässä. RKP kerää äänensä pääasiassa Uudenmaan, Turunmaan saariston ja Pohjanmaan rannikon ruotsinkielisiltä alueilta, KD:n ja PS:n kannatus jakaantuu tasaisemmin kuin muilla. Maalaisliitto oli aikanaan maaseutujen puolestapuhuja, mutta Keskustalla tämä retoriikka on saanut uuden muodon maakuntien Suomesta puhumisena. Suuri osa suomalaisista pitää kasvukeskusten ja syrjäseutujen vastakohtaisuutta suurena. Kasvukeskukset ovat vauraita ja vaurastuvat entisestään kun taas syrjäseudut köyhempiä ja entisestään köyhtyviä. Ihmiset, joille alueellisten erojen kaventaminen on tärkeää, kannattavatkin useimmiten Keskustaa. (ks. esim. Paloheimo 2008, 44-45 ja Paloheimo 2009, 26-28.)

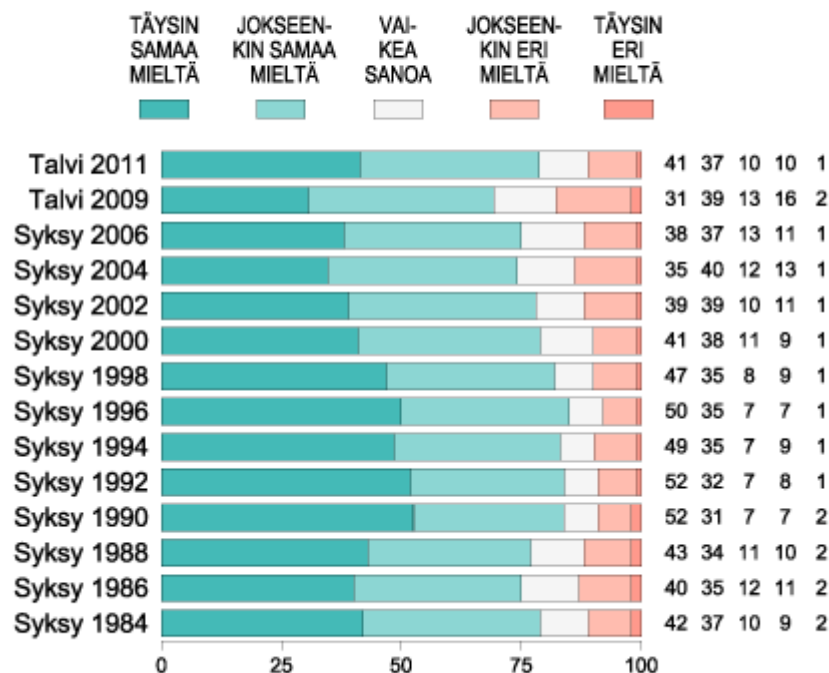
Puoluekentän jako suhtautumisessa kansainvälisyyteen lienee tämän tutkimuksen kannalta mielenkiintoisin ristiriitailottuvuus. Historiallisesti tällä ulottuvuudella jako on tapahtunut aiemmin itä-länsisuuntautuneisuuden, kansainvälisen avautumisen ja kansallisen sulkeutumisen sekä myöntyväisyyslinjan ja legalistisen linjan perusteella. (Paloheimo 2008, 45.) Kun Neuvostoliitto hajosi, ristiriitailottuvuuden luonne muuttui. 1990-luvulla puolueet joutuivat ottamaan kantaa EU-jäsenyyteen ja tuota vuosikymmentä leimasi juupas-eipäs-väittely sekä puolueiden sisällä että välillä. 2000-luvulla keskusteluun on nähdäkseni tullut enemmän asiasisältöä ja syvyyttä.

Siinä on paljon vaihtelua, mitä aspektia kansainvälisyydessä puolueet ohjelmissaan korostavat: Kokoomus pitää erityisen hyvänä vaikutuksia markkinataloudelle, vasemmistopuolueet taas työolojen kansainvälisen sääntelyn tarvetta ja Vihreät luonnonsuojelun edistämistä kansainvälisesti. Keskusta poikkeaa muista puolueista siinä, että se korostaa aktiivisen kansainvälisen toiminnan merkitystä suomalaisen maatalouden edellytysten turvaamiseksi. Perussuomalaiset eroaa kaikista muista puolueista: sen ohjelmasta on turha etsiä myönteisiä kannanottoja kansainvälisyyteen. Toisaalta Kokoomus on ainoa, joka käyttää periaateohjelmassaan isänmaan käsitettä. (Paloheimo 2008, 46-47.)

Herrat/eliitti – kansa-ulottuvuus liittyy läheisesti myös EU-kannanottoihin. Erityisesti EU-instituutioiden kohdalla kritisoidaan poliitikkojen vieraantuneen normaalista elämästä. Varsinkin perussuomalaiset tykkäävät mediassa korostaa ”Brysselin rötösherrojen” tekemisiä ja tekemättä jättämisiä. Ristiriitaulottuvuus näkyy äänestäjien tasolla suhtautumisessa kysymykseen poliitikkojen ja kansan välisestä kuilusta: ovatko poliitikot heidän mielestään etääntyneet tavallisen kansalaisen elämästä. 1980-luvulta lähtien tehdyissä mielipidemittauksissa tyytymättömyys poliitikkoja kohtaan on kasvanut. Aiemmin SMP ja nykyisin Perussuomalaiset ammentavat kannatustaan juuri tästä asiasta. Tyytymättömyys kanavoitui selvimmin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ns. protestiääninä perussuomalaisille ja siivitti heidät valtaisaan vaalivoittoon. Tyytymättömyys puolueita kohtaan on nähtävissä esimerkiksi Elinkeinoelämän Valtuuskunnan tekemissä kansallisissa asennetutkimuksissa, minkä voi seuraavasta taulukosta todeta.

"PUOLUEET OVAT AJAUTUNEET YHÄ KAUEMMAS TAVALLISEN IHMISEN ONGELMISTA" (%).

Lähde: http://www.vaalitutkimus.fi/fi/poliittiset_asenteet/puolueet_ovat.html, Lähteet Elinkeinoelämän Valtuuskunnan (EVA) kansalliset asennetutkimusaineistot. FSD1079, FSD1080, FSD1081, FSD1082, FSD1083, FSD1084, FSD1085, FSD1086, FSD1087, FSD1262, FSD2078, FSD2292, FSD2430, FSD2628.

Ristiriitaulottuvuus suomenkieliset – ruotsinkieliset koskee eduskuntapuolueista eniten RKP:tta ja Perussuomalaisia. Ruotsalaisen kansanpuolueen koko identiteetti perustuu kielivähemmistön etujen ajamiselle, vaikka sekin on kehittynyt voimakkaasti yleispuolueen suuntaan (Paloheimo 2008, 48). Perussuomalaiset kuuluvat tähän kuvioon siksi, että he ovat käyttäneet voimakkaita äänenpainoja toisen kotimaisen kielen poistamisen puolesta ja puhuvatkin pakkoruotsista mielellään.

Viimeistä tässä tutkimuksessa mukana olevaa ulottuvuutta nimitän perinteiset arvot vs. postmodernit arvot –ulottuvuudeksi. Se sisältää monta ”alaulottuvuutta”, eli suhtautumisen perinteisiin moraaliarvoihin (uskonnollisuus, moniarvoisuus) sekä ekologisiin arvoihin. Perinteinen koti-uskonto-isänmaa-paatos on liudentunut jopa Kokoomuksen ohjelmissa, vaikka se vielä vuoden 1957 periaateohjelmassaan puhui siveellisistä elämänarvojen kunniaa pitämisestä. Suomen Kristillinen Liitto (nyk. Kristillisdemokraatit) perustettiin kristillisten elämäntapojen puolestapuhujaksi vuonna 1958 ja sen periaateohjelmassa onkin eniten perinteisiä moraalikäsityksiä

tukevia lausumia –selvästi enemmän kuin millään muulla puolueella. Monikulttuurisuutta tukevissa lausunnoissa puolueista muita enemmän asiaa on käsitellyt RKP. (emt., 49-50.) Tämä on toki ymmärrettävää sen vähemmistökielen puolustamisen näkökulmasta. Seuraavana tässä asiassa tulevat Vihreät, perää pitävät PS ja Keskusta.

Periaateohjelmat antavat mielikuvan siitä, että kestävä kehitys ja luonnonsuojelu on niille tärkeää. Minkään puolueen ohjelmassa luonnonsuojelun tärkeyttä ei kyseenalaisteta. Vihreillä luonnonsuojeluteemat ovat luonnollisesti eniten esillä, mutta yllättävää on, että seuraavana on Keskusta. Kannattajat ovatkin hyvin eri mieltä luonnonsuojeluteemojen tärkeydestä kuin puolueet. Keskustan kannattajat ovat kauimpana puolueen periaateohjelman linjauksista tällä ristiriitaulottuvuudella. Vähiten luonnonsuojelua käsittelee Perussuomalaiset. (ks. esim. Paloheimo 2008, 51-52 tai Paloheimo 2009, 35-39.)

3.3. EU:n vaikutus ristiriitaulottuvuuksiin

Vielä 1990-luvulla puhuttiin yleisesti, että EU-politiikassa on toimijoiden välillä yksi ristiriitaulottuvuus: ne, jotka haluavat enemmän integraatiota ja ne, jotka haluavat vähemmän. Sitä kutsutaan myös ”integraatio-itsenäisyys-ulottuvuudeksi”. (Hix 1999, 71.)

Aivan näin mustavalkoinen asia ei varsinkaan 2000-luvulla enää ole. Euroopan Unioni on olennainen osa jokaista politiikan sektoria. EU-politiikan ei pitäisi rajoittua yhdelle ristiriitaulottuvuudelle, vaan mielestäni se sivuaa kaikkia ulottuvuuksia ja lohkeamia. Puolueiden ei pitäisi eristää EU-politiikkaa omaksi saarekkeekseen vaan ymmärtää myöskin ohjelmatasolla, että sitä ei voida jättää huomiotta oikeastaan kovinkaan monesta poliittisesta temasta puhuttaessa.

Toinen oleellisesti EU-ulottuvuuteen liittyvä ristiriitaulottuvuus on perinteisesti vasemmisto-oikeisto. Hix (1999, 73) määrittelee ansiokkaasti tuon ulottuvuuden EU-kysymysten suhteen – verrattuna siihen, kuinka ulottuvuus perinteisesti ymmärretään kansallisesta politiikasta puhuttaessa. Hänen mukaansa tässä ulottuvuudessa on tällöin kysymys kahdesta kysymyksestä: kuinka pitkälle puututaan yksityisiin sosiaalisiin ja poliittisiin suhteisiin yhteisen hyvän vuoksi (kokoonntumis-/mielipiteen ilmaisun-/puheen vapaus vs. rajoittava, hierarkkinen ja perinteinen järjestys) sekä

kuinka puututaan yksityisiin taloudellisiin suhteisiin yhteisen hyvän vuoksi (uudelleenjakava politiikka, työllisyys, julkinen omistus jne). Puhutaan siis yhteiskunnan roolista ja vallasta suhteessa yksilöön ja EU-tasolle näitä sovellettaessa otetaan kantaa siihen, mitä EU:n sääntelyn piirissä tulisi olla ja mitä ei. Voidaan kärjistää, että vasemmisto haluaa täydellistä tasa-arvoa ja oikeisto taas epätasa-arvoa: vasemmisto siis sallii intervention markkinoille, jotta tasa-arvo toteutuisi, kun taas oikeisto sallii epätasa-arvon vedoten vapaaseen markkinatalouteen ja puuttumattomuuteen (emt., 74).

Kahden edellä mainitun ulottuvuuden lisäksi voidaan erottaa puolueiden EU-politiikan osalta kolmaskin ulottuvuus: ns. Gal/Tan. Gal tulee sanoista green/alternative/libertarian ja Tan sanoista traditionalism/authority/nationalism. Tämä ulottuvuus kuvaa ei-taloudellisiin asioihin suhtautumista: ympäristöarvoja ja esim. kestävään kehitykseen suhtautumista. Tällä ulottuvuudella on selvä yhteys vasemmisto-oikeisto-ulottuvuuteen. Vasemmisto ja Gal sekä oikeisto ja Tan muodostavat selkeän korrelaation. (Marks et al. 2006, 157-158.) Suomessa puhutaan materialistisista vs. postmaterialistisista arvoista tai kuten tässä tutkimuksessa käyttämäni nimitys ristiriitaulottuvuudesta eli perinteiset arvot vs. postmodernit arvot.

4. Euroopan parlamentti

4.1. Suomi Euroopan unionissa

Euroopan unionin juuret ulottuvat toisen maailmasodan jälkeiseen aikaan. Tällöin pohdittiin, miten Saksan ja Ranskan väliset sodat voitaisiin tulevaisuudessa estää, ja tultiin siihen tulokseen, että niiden taloudellista riippuvuutta pitää lisätä ja sotaan tarvittavien materiaalien kontrollia pitää tiukentaa. Euroopan neuvosto perustettiin vuonna 1949 ja 9.5.1950 Ranskan ulkoministeri Robert Schumann teki ehdotuksen Euroopan hiili- ja teräsyhteisöstä. Tätä pidetään yleisesti EU:n ”syntymäpäivänä”, ja 9.5. juhlistaankin Eurooppa-päivää. Vuoden 1950 kuudesta jäsenvaltiosta EU on laajentunut vuosikymmenten saatossa nykyiseen 28 jäsenvaltion kokoonsa. (ks. esim. http://europa.eu/abc/history/index_fi.htm.)

Kiihkein poliittinen keskustelu Suomen mahdollisesta EU-jäsenyydestä käytiin 1991-1992. Itävallan jäsenhakemus vuonna 1989, Ruotsin vastaava seuraavana vuonna ja Neuvostoliiton romahtaminen avasivat Suomen tietä länteen. Esko Ahon hallitus jätti maaliskuussa 1992 Suomen jäsenyyshakemuksen eduskunnan tuella. Neuvottelut Suomen jäsenyydestä käytiin helmikuusta 1993 maaliskuuhun 1994 yhdessä Ruotsin, Itävallan ja Norjan kanssa. Suomen EU-jäsenyydestä päätettiin järjestää kansanäänestys lokakuussa 1994.

Aho oli vaikeassa asemassa, koska Keskustassa oltiin jäsenyyttä vastaan. Myös MTK oli jo vuonna 1991 ilmoittanut vastustavansa EU-jäsenyyttä. Aho uhkasi Keskustan puoluekokouksessa 1994 eroavansa, mikäli puoluekokous ottaa jäsenyyteen kielteisen kannan. Hieman nikotellen Keskustan kenttäväki nieli Ahon ratkaisun ja puoluekokouksen kannasta tuli jäsenyydelle myönteinen. Aho tiesi, että Keskusta pystyisi korkeintaan jarruttamaan jäsenyyttä, koska kyselyjen mukaan eduskunnassa oli jo tarvittava enemmistö jäsenyyden puolustajia. (ks. prosessista tarkemmin Hämäläinen 1994, 8-24.)

Perusteluja jäsenyyden puolesta ja vastaan esitettiin ahkerasti tiedotusvälineissä. Jäsenyyden puolestapuhujat vetosivat mm. siihen, että EU:n jäsenenä Suomi pääsisi niihin neuvottelupöytiin, missä tehdään tärkeitä päätöksiä. Talouden odotettiin elpyvän ja työllisyyden parantuvan. Kannattajat korostivat myös Suomen EU-jäsenyyden ilmaisevan meidän kuuluvan länsimaiden joukkoon. (Paloheimo 1994, 44.)

Jäsenyyttä vastustettiin äänekkäimmin maatalousargumentein. Maanviljelijät pelkäsivät EU-jäsenyyden olevan kuolinisku suomalaiselle maanviljelylle. Vastustajat maalailivat uhkakuvia harvainvaltaistumisesta ja Suomen itsenäisyyden menetyksestä sekä työllisyystilanteen heikentymisestä. Myös naisten asemasta kannettiin huolta. (emt., 45.)

Kansanäänestyksen alla suomalaiset puolueet olivat sisäisesti varsin hajanaisia jäsenyyssysymyksessä lukuun ottamatta Kokoomusta, jolla oli varsin vankka Kyllä-kanta. Myönteisyydessä sitä seurasivat SDP ja RKP. Puolueet eivät osallistuneet juurikaan kansanäänestyskampanjaan. (Sänkiaho 1994, 164.) Kyllä-leirillä oli kolme etua puolellaan. Suomen poliittinen eliitti, sanomalehdistö ja taloudelliset etujärjestöt olivat avoimesti jäsenyyden kannalla. Ei-puolen sisäinen hajanaisuus ja organisoimattomuus vaikuttivat osaltaan myös. (Raunio&Wiberg 2000, 13.)

Euroopan integraatio on osoittautunut vaikeaksi puolueille. Suomessa se ei tosin ole johtanut puolueiden hajoamisiin, uusien perustamisiin tai puoluejohtajien eroamisiin, toisin kuin esimerkiksi Norjassa, Tanskassa ja Ranskassa, mutta kansanäänestys EU-jäsenyydestä osoitti myös suomalaisten puolueiden kärsivän samantyyppisistä ongelmista. Vuonna 1991 Kokoomus, RKP ja SDP ottivat myönteisen kannan jäsenyyteen. (Raunio 2000, 43-44.)

Keskusta oli kenties vahvimmin jakautunut EU-jäsenäänestyksen alla. Kesäkuun 1994 puoluekokous oli Ahon painostuksesta ottanut myönteisen julkisen kannan jäsenyyteen, mutta vain 36 prosenttia puolueen kannattajista äänesti kansanäänestyksessä jäsenyyden puolesta. Kokoomuslaisten kannatus EU-jäsenyydelle puolestaan oli kaikista vahvinta, 89 prosenttia kannattajista. RKP seurasi heti kannoilla 85 prosentilla, ja SDP:nkin kannattajista 75 % äänesti lopulta jäsenyyden puolesta. Myös Vihreät ja Vasemmistoliitto olivat jakautuneita kysymyksessä: Vihreistä 55 ja Vasemmistoliittolaisista ainoastaan 24 prosenttia äänesti jäsenyyden puolesta. Otosten pienuudesta johtuen tuolloisten Suomen Kristillisen Liiton ja Suomen Maaseudun Puolueen kannattajien käyttäytymisestä ei ole tarkkoja lukuja, mutta molemmat puolueet ja niiden kannattajat olivat avoimesti jäsenyyttä vastaan. Kristilliset erosivat jopa Ahon hallituksesta sen päätettyä hakea EU-jäsenyyttä. (ks. esim. Sänkiaho 1994, 169; Raunio 2000, 44; Raunio 2006, 43-46, Raunio 2008.)

Kansanäänestyksen jakolinjoista huolimatta Suomen integraatiopolitiikkaa on leimannut koko jäsenyysajan jatkuvuus ja ennakoitavuus. Suomelle on ollut tärkeää olla unionin ytimessä ja Suomi

on yrittänyt estää unionin jakautumisen ensimmäisen ja toisen luokan maihin. Ylikansallisen päätöksenteon vahvistamista on tuettu näiden yleisten periaatteiden pohjalta. Voidaan sanoa, että Suomen linjana on ollut jäsenvaltioiden vallan heikentäminen, vaikka tietyissä kysymyksissä kuten verotus ja puolustuspolitiikka, hallitukset ovatkin vastustaneet tai suhtautuneet varauksella unionin toimivaltuuksien lisäämiseen. Suomi on ollut tunnollisen ja yhteistyökykyisen jäsenen maineessa, ja onnistunut sopeutumaan hyvin uuteen toimintaympäristöön. Omien tavoitteiden saavuttaminen olisikin huomattavasti vaikeampaa hankalaksi heittäytymällä. (Raunio&Saari 2006, 30-32.)

4.2. Parlamentin rooli Euroopan unionissa

Euroopan parlamentti on maailman suurin demokraattinen parlamentti ja ainutlaatuinen kokeilu demokratian historiassa. Se on ensimmäinen ylikansallinen kansanedustuslaitos, joka valitaan jäsenmaista samanaikaisilla suorilla vaaleilla viideksi vuodeksi kerrallaan. Kesäkuussa 2009 parlamenttiin valittiin 27 jäsenmaasta yhteensä 736 jäsentä. Kunkin jäsenmaan edustajamäärä määritellään perussopimuksissa. Äänestysprosentti oli koko unionin tasolla 43 prosenttia.

Suomesta valittiin parlamenttiin 13 edustajaa äänestysprosentin ollessa 40,3. Suomi muodostaa yhden vaalipiirin. Heinäkuussa 2009 alkaneella kaudella parlamentissa on edustettuna 165 kansallista poliittista puoluetta. Ne ovat jakautuneet 7 poliittiseen ryhmään poliittisten suuntautumistensa mukaan. Parlamentissa on myös ryhmiin kuulumattomia jäseniä. Parlamentin jäsenet (mepit =Member of the European parliament, MEP) eivät siis jakaudu edustamiensa valtioiden tai kansallisten puolueiden mukaisesti, vaan puolueyhmittäin.

Parlamentaarikoista naisia on 35,3 %, joka on hieman enemmän kuin vuonna 2004 valitussa parlamentissa (31,2 %). Suomesta valituista mepeistä tällä hetkellä kahdeksan on naisia ja viisi miehiä. Suomalaisten naismeppien osuus (61,5 %) on parlamentin korkein. (ks. esim.

<http://www.europarl.fi/view/fi/Parlamentti.html>)

Parlamentti käyttää lainsäädäntö- ja budjettivaltaa yhdessä Euroopan unionin neuvoston kanssa, ja sen valtaa on vain kasvatettu viime vuosina. Lisäksi parlamentti hyväksyy Euroopan komission jäsenet ja puheenjohtajan sekä nimittää Euroopan oikeusasiamiehen. Parlamentti myös valvoo

komission toimintaa. Parlamentin valta vahvistui huomattavasti 1.12.2009 voimaan tulleen Lissabonin sopimuksen myötä. Euroopan parlamentin valta tulee kasvamaan erityisesti lainsäätäjänä ja budjettivallan käyttäjänä. Parlamentista tulee tasaveroinen lainsäätävä neuvoston kanssa yhä useammalla politiikan alalla. Parlamentin budjettivalta laajenee kaikkiin EU:n menoihin.

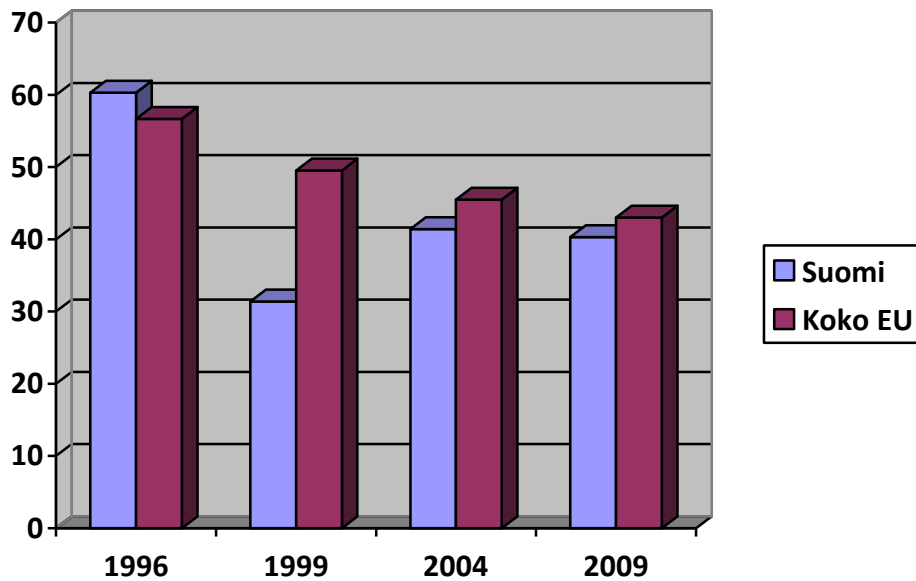
Parlamentin maksimipaikkamäärä nousee 751:een, josta jokaisella jäsenvaltiolla on enintään 96 mutta vähintään 6 paikkaa. Näin ollen isot jäsenvaltiot saavat suhteessa vähemmän paikkoja kuin pienet. (Eurooppatiedotus 2010, 8-9.) Päätöksentekojärjestelmää on jouduttu muokkaamaan EU:n laajentumisen edetessä. Vuonna 2004 Euroopan unioni sai kymmenen uutta jäsenvaltiota, eikä niiden liittäminen vanhaan päätöksentekojärjestelmään enää toiminut kovin mallikkaasti. (ks. esim. Mattila 2002, 105.)

4.3. Eurovaalit

Euroopan parlamentti muuttui kansalaisten valitsemaksi vuonna 1979. Nykyisin vaalit ovat kaikissa jäsenmaissa suurin piirtein yhtä aikaa, mutta jokainen maa valitsee edustajansa oman kansallisen vaalilainsäädäntönsä mukaisesti. Äänioikeusikäraja on pääsääntöisesti sama 18 vuotta, mutta vaalikelpoisuusikärajassa on maakohtaisia vaihteluja. (ks. esim. Pesonen & Raunio 2000)

Suomen ensimmäiset europarlamenttivaalit järjestettiin kunnallisvaalien yhteydessä 20.10.1996. Tämä on ainoa kerta, kun kahdet yleiset vaalit on järjestetty yhtä aikaa. Sitä ennen eduskunnan nimeämät edustajat istuivat parlamentissa ”tynkäkauden”. 1996 vaaleissa oli poikkeuksellisen korkea äänestysprosentti verrattuna sitä seuranneisiin eurovaaleihin: 60,3 prosenttiyksikköä. Tämä johtuneen pitkälti uutuudenviehätyksestä ja samanaikaisuudesta kunnallisvaalien kanssa. Vuonna 1996 vaalikampanjan rahoittivat pääasiassa ehdokkaat itse ja joillakin oli jo kotisivuja käytössään. Vaalikoneet sen sijaan tulivat kuvaan mukaan vasta 1999 eurovaaleissa. (ks. esim. emt.)

Euroopan parlamenttivaaleissa äänestysprosentit ovat olleet Suomen jäsenyysaikana seuraavanlaisia:

	1996	1999	2004	2009
Suomi	60,3	31,4	41,4	40,3
Koko EU	56,67	49,51	45,47	43

(huom. vuoden 1996 kohdassa Koko EU on käytetty vuoden 1994 vaalien lukua)

Eurovaaleja on yleisesti luonnehdittu toisen asteen vaaleiksi. Niille ominaista on, että vaaleissa ei varsinaisesti ratkaista, kuka johtaa maata. Kun ihmiset kokevat, että heidän äänestämislähtöisyytensä tai äänestämättä jättämisellään ei ole merkitystä maan poliittiseen suuntaan, he jättävät helpommin äänestämättä. Näin on käynyt erityisesti eurovaaleissa, joissa äänestysprosentti on vaihdellut kolmenkymmenen ja neljäkymmenen välillä vuodesta 1999 viime vaaleihin. Toisen asteen vaaleissa äänestetään enemmän hallituksen ulkopuolisia puolueita –myös pien- ja protestipuolueita. Kansalaiset ovat selittäneet äänestämättömyyttään eurovaaleissa myös tietämättömyydellä Euroopan unionista. Tämä kaikki johtaa yleensä siihen, että puolueetkaan eivät ole eurovaalien suhteen niin tosissaan kuin ensimmäisen asteen vaaleissa. Puolueiden rahallinen panostus ja valmistautuminen niihin on huomattavasti vähäisempää kuin eduskuntavaaleihin. (Pesonen 2000, 45-47.)

Suurimpien puolueiden kannatus europarlamenttivaaleissa 2009, 2004, 1999 ja 1996:

Puolue	Europarl. vaalit 2009	Europarl. vaalit 2004	Europarl. vaalit 1999	Europarl. vaalit 1996
KOK	23,2	23,7	25,3	20,2
KESK	19,0	23,4	21,3	24,4
SDP	17,5	21,2	17,9	21,5
VIHR	12,4	10,4	13,4	7,6
PS	9,8	0,5	0,8	0,7
RKP	6,1	5,7	6,8	5,8
VAS	5,9	9,1	9,1	10,5
KD	4,2	4,3	2,4	2,8

Lähde: Tilastokeskus: http://tilastokeskus.fi/til/euvaa/2009/euvaa_2009_2009-06-12_tie_001_fi.html

Kansalaisten kiinnostus Euroopan parlamentin vaaleja kohtaan on ollut laskusuhdanteinen ensimmäisistä suorista vaaleista, vuodesta 1979 alkaen. Tietoisuutta ja kiinnostusta eivät ole lisänneet edes massiiviset tiedotuskampanjat eivätkä tiedotusvälineet ole olleet järkevästi kiinnostuneita vaaleista. (Hellsten 1999, 206.) Eurovaalien äänestysprosentti on järjestään alhaisempi kuin kansallisten vaalien. Tästä ilmiöstä puhutaan myös käsitteellä eurokuilu (Wass 2011, 30).

Voidaanko europarlamentista puhua enää kansanedustuslaitoksena, kun vain keskimäärin noin 40 prosenttia kansalaisista äänestää? Toisaalta, alhaiset äänestysprosentit eivät välttämättä kerro kansalaisten voimakkaasta epäluottamuksesta Euroopan parlamenttia kohtaan, vaan ne voivat myös ilmentää poliittisen ulottuvuuden kehittymättömyyttä ja päätöksentekojärjestelmän legitimitetin heikkoutta. Kannatus tai sen puute voi siis kohdistua järjestelmän eri tasoihin. (Hellsten 1999, 211.)

Osittain voimme syyttää puolueita laimeasta kiinnostuksesta eurovaaleja kohtaan. Eurovaaleja pidetään yleisesti ”toisen asteen vaaleina” ja tämä näkyy puolueiden panostuksissa joka tasolla (ohjelmat, kampanjat, rahoitus). Lisäksi vaaleja käydään kansallisilla eikä eurooppalaisilla teemoilla. Äänestäjän on tällöin kovin vaikea hahmottaa yhteyttä vaalien ja edustajien tosiasiallisen päätösvallan välillä. Äänestysaktiivisuuden kasvu vaatisi sitä, että äänestäjät luottaisivat

parlamentaarikkoihin. Tämän esteenä taasen on europarlamentin toiminnan monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus. Äänestäjillä tulisi olla tunne, että he voivat vaikuttaa äänellensä päätöksenteon suuntaan. Mutta koska europarlamentissa ei ole hallitus-oppositio-asetelmaa, on vaikea nähdä muuttuuko mikään. Ongelma eurovaaleissa on myös se, että vaaleja käyvät kansalliset puolueet, kansallisilla ristiriitailottuvuuksilla –vaikka kansaa jakavia eurooppalaisia asiakysymyksiäkin olisi ollut tarjolla. Tähän liittyy myös eurooppalaisten puoluefederaatioiden heikkous: niiden rooli on jäänyt kovin marginaaliseksi eurovaaleissa. (emt., 207-209.)

Edustukselliseen demokratiaan kuuluu olennaisena osana vastuu(velvo)llisuus. Euroopan parlamentin osalta kansalaisten on vaikea asettaa parlamentaarikkoja poliittisesti vastuunalaiseksi ja näpäyttää heitä seuraavissa vaaleissa, kun hallitus-oppositio-asetelmaa ei ole. (ks. esim. Mattila&Raunio 2006, 429.)

Toistuvasti on todettu, että ”eliitti ja äänestäjät elävät eri eurooppalaisissa maailmoissa”, tarkoittaen sitä, että puolueet (niiden sisältä vielä erityisesti valituiksi tulleet) ovat huomattavan integraatiomyönteisempiä kuin heidän äänestäjänsä (Mattila&Raunio 2006, 432). Suomessa puolueiden ja äänestäjien välinen ero EU-ulottuvuudella on merkittävä koko EU:n tasollakin. Tämä käy ilmi Mattilan&Raunion (2006, 438) tutkimuksesta, jossa oli mukana 22 EU-maata. Suomi sijoittui häntäpäähän edustavuuden suhteen. Tämä on ymmärrettävää, kun pidetään mielessä, että Suomen poliittinen johto on suhtautunut pääsääntöisesti myönteisesti integraatioon jo jäsenyyden hakemisvaiheesta lähtien, kun taas kansalaisten tuki EU:lle on käynyt kovinkin alhaisissa lukemissa. Esimerkiksi EVAn kansallisessa asennetutkimuksessa vuonna 2005 vain 33 prosenttia suomalaisista suhtautui myönteisesti EU-jäsenyyteen. (Haavisto 2012, 9.)

Euroskeptinen kansanosa ei löydä samaistumiskohdetta kansallisista puolueista (Mattila&Raunio 2009, 329). Suomessakin enää yksi puolue on näkyvästi ja selvästi euroskeptinen: Perussuomalaiset. Tosin sekään ei vaadi eroa unionista, ja EU-jäsenyys on tosiasia, jota ei sellaisenaan kyseenalaisteta (emt., 331).

Mattila&Raunio huomauttavat (2009, 335) myös, että laaja, monen puolueen muodostama hallituskoalitio voi yksipuolistaa ”tarjontaa” EU-ulottuvuudella. Monipuoluejärjestelmässä ylipäänsä voi käydä niin, että varauksellisen suhtautumisen EU:ia kohtaan omaavat puolueet voivat tuntea, että he eivät ole enää koalitiokelpoisia, jos kritisoivat EU:ia. Näin kävi nähdäkseni Suomessakin Lipposen sateenkaarihallitusten I ja II aikana 1995-2003. Monet aiemmin kriittisesti

Euroopan integraatioon suhtautuneet puolueet eli Vihreät ja Vasemmisto käänsivät kelkkansa tai vähintäänkin lievensivät negatiivista suhtautumistaan, jotta pystyivät toimimaan hallituksessa uskottavasti.

4.4. Europuolueet

Puolueiden ensisijaiset vaikutuskanavat ovat edelleen kansalliset hallitukset ja parlamentit, mutta integraation syventyessä ja toimintaympäristön muuttuessa unionista on tullut puolueille yhä tärkeämpi tekijä. Kaikki suomalaiset puolueet on perustettu ennen integraation alkua, ja niiden ideologiat ovat muotoutuneet kansallisten eivätkä Eurooppa-kysymysten jakolinjojen mukaan. Nykytilanteessa unionitason puolueyhteistyö niin europuolueissa kuin Euroopan parlamentin puolueyhmissä on entistäkin tärkeämpää. Europuolueilla tarkoitetaan unionin tasolla toimivia puolueita, joiden tavoitteena on vaikuttaa EU:n päätöksentekoon. Euroopan parlamentin toiminta taas rakentuu ylikansallisten puolueryhmien mukaan. Europuolueilla on omat ryhmänsä parlamentissa. (Raunio 2006, 42-43.)

Euroopassa toimii viisi europuoluetta: *European People's Party* eli Euroopan kansanpuolue (EPP), *Party of European Socialists* eli Euroopan sosialidemokraattinen puolue (ESP), *European Liberal, Democrat and Reform Party* eli Euroopan liberaali- ja demokraattipuolue (ELDR), *European Federation of Green Parties* eli Euroopan vihreiden puolueiden federaatio (EFGP), joka muutti nimensä vuonna 2004 nimensä Euroopan vihreäksi puolueeksi (EGP) sekä *Democratic Party of the Peoples of Europe –European Free Alliance* eli niin sanottu alueellisten puolueiden yhteenliittymä (DPPE-EFA). (ks. esim. emt., 52.) Viimeksi mainittuun kuuluu Suomesta vain ahvenanmaalainen Ålands Framtid, joten se jätetään tässä kohtaa tarkastelun ulkopuolelle.

Parlamentissa taas toimii seitsemän eri parlamenttiryhmää (tilanne 2011):

The Group of the European People's Party eli Euroopan kansanpuolueen ryhmä (EPP), johon Suomesta kuuluvat Kokoomuksen ja Kristillisdemokraattien edustajat;

Group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament eli Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä (S&D), johon Suomesta kuuluvat SDP:n edustajat;

Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe eli Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmä (ALDE), johon Suomesta kuuluvat Keskustan ja RKP:n edustajat;

Group of the Greens/European Free Alliance eli Vihreät / Euroopan vapaa allianssi - ryhmä (G/EFA), johon Suomesta kuuluvat Vihreiden edustajat;

European Conservatives and Reformists Group eli Euroopan konservatiivit ja reformistit (ECR), jossa ei ole suomalaisia jäseniä;

Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left eli Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä/ Pohjoismaiden vihreä vasemmisto, johon Suomesta kuuluivat ennen Vasemmistoliiton edustajat (ei suomalaista edustajaa vuodesta 2009 eteenpäin) sekä

Europe of Freedom and Democracy Group eli Vapaa ja demokraattinen Eurooppa (EFD), johon kuuluu Suomesta perussuomalaisten Timo Soini.

Puolueiden aktiivisuus ja sitoutumisen aste europuolueisiin ja muihin kansainvälisiin viiteryhmiin vaihtelee jonkin verran. SDP:llä on pitkät perinteet kattojärjestöissään, kun taas muut puolueet ovat hakeutuneet europuolueisiin pääsääntöisesti 1990-luvun alkupuolella, ja tulleet täysjäseniksi Suomen liittyttyä EU:iin 1995 (Raunio 2006, 52). Kansalliset jäsenpuolueet eivät ole mitään europuolueiden paikallisjärjestöjä vaan itsenäisiä järjestöjä, jotka yrittävät vaikuttaa siihen, että europuolueiden ja EU:n kehitys vastaisivat niiden omia tavoitteita. Toisaalta kansalliset puolueet voivat ottaa vaikutteita kattojärjestöiltään tai sisarpuolueiltaan (Raunio 2000, 57).

Varsinkin Keskustassa on käyty aika ajoin keskustelua sen kuulumisesta liberaaliryhmiin ja esimerkiksi MEP Hannu Takkula oli vuoden 2009 eurovaalien jälkeen jo vaihtamassa parlamenttiryhmää ALDE:sta Euroopan konservatiivien ja reformistien (ECR) ryhmään, koska hän katsoi sen edustavan paremmin Keskustan arvoja kuin liberaaliryhmän. Hän kuitenkin perui suunnitelmansa vähän myöhemmin (HS 24.6.2009).

Takkula ei ole ajatuksineen Keskustassa suinkaan yksin. ELDR:n linjaukset ovat joissain asioissa jopa täysin päinvastaisia kuin Keskustan. Näin on perinteisesti ollut esimerkiksi EU:n maatalouspolitiikan osalta. Liberaaliryhmittymä haluaisi asteittain lakkauttaa EU:n maataloustuet (ks. esim. ELDR:n kongressin hyväksymä resoluutio 2008: ”*Food price inflation: urgent need to review EU's agricultural policy*”), joten parlamenttiryhmässään keskustalaiset edustajat ovat monesti äänestäneet omaa EP-ryhmäänsä vastaan. Toisaalta viime vuosina on ollut havaittavissa europarlamenttiryhmän kantojen lieventymistä, ja esimerkiksi keskustalaisen mepin Riikka

Mannerin mukaan ALDE on tullut pikku hiljaa lähemmäs Keskustan linjaa (Manner Verkkoapilassa 24.12.2009).

Eduskuntapuolueet europuolueissa:

Puolue	Europuoluejäsenyys	EP-ryhmä
SDP	ESP	S&D
Keskusta	ELDR	ALDE
Kokoomus	EPP	EPP
Vasemmistoliitto	EL	GUE/NGL
Vihreä liitto	EGP	G/EFA
RKP	ELDR	ALDE
KD	ECPM	EPP
PS	ei ole	EFD

Lähde: puolueiden internetsivut

Raunion (2009, 218) mukaan voidaan katsoa, että Euroopassa on neljä vakiintunutta ja jatkuvassa toiminnassa olevaa europuoluetta: EPP, ESP, ELDR ja EGP. Muut edellä mainituista europuolueista ovat kovin löyhiä tai kannatukseltaan marginaalisia sekä sisäisesti kovin hajanaisia.

Myös europuolueita voidaan asettaa ristiriitaisuutuuksille. Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuuden lisäksi toinen oleellinen ulottuvuus muodostuu suhtautumisesta integraatioon (ks. esim. Hix 1999, 73 ja Raunio 2009a, 222). Uudelle vuosituhannelle tultaessa Euroopan parlamentin kaksi suurinta ryhmää on enenevässä määrin alkanut erottua toisistaan, ja EPP ja ESP ovat monissa asioissa täysin vastakkaista mieltä. ALDE (liberaalit) ovat olleet vaa'ankieliasemassa voittavia koalitioita muodostettaessa. (Raunio 2009a, 222-223.)

Puolueet eivät ole onnistuneet perinteisen kansallisen roolinsa muuntamista eurooppalaiselle areenalle. Silti ne toimivat ikään kuin portinvartijoina kansallisen ja eurooppalaisen tason välissä ja dominoivat keskustelua molemmilla tasoilla –valitettavasti kummallakin areenalla kansallisilla

teemoilla. Puolueet pitävät myös huolen, että Euroopan parlamenttiin läpi päässeet pysyvät uskollisina kansallisille puolueorganisaatioille. (Mair 2000, 38.)

Europarlamentaarikot ovat edelleen jokseenkin hyödyntämätön luonnonvara puolueissaan. Fyysisen etäisyydenkin vuoksi he toki luonnollisesti jäävät etäisemmiksi kuin kansanedustajat. He ovat kansanedustajiin verrattuna melko riippumattomia puolueistaan, vaikka toki MEP-valtuuskunnat ovat vastuussa kansallisille puolueille (Raunio 1999b, 24). Europarlamentissa he kuuluvat ylikansalliseen puolueyhmittymään, mutta niihin kiinnittymisessä on paljon eroja puolueiden välillä. Esimerkiksi Keskusta kuuluu liberaaliryhmään, ja monet keskustalaiset mepit eivät ole kokeneet tätä ryhmää omakseen. Sen sijaan Vihreitä voidaan pitää toisena ääripäänä tässä suhteessa: puolue on käyttänyt jopa euroopanlaajuisia vaaliohjelmia eurovaaleissa.

Vielä 2000-luvun vaihteessa euroedustajien arvostus puolueissaan oli kovin alhaista (ks. esim. Raunio 1999b, 25), mutta väittäisin tämän muuttuneen pikku hiljaa ainakin Suomessa. Esimerkiksi Keskustan Riikka Manner (nyk. Pakarinen) valittiin europarlamentaarikoksi vuonna 2009, ja kolme vuotta myöhemmin hänestä tuli Keskustan varapuheenjohtaja kesän 2012 puoluekokouksessa. Ainakin Keskustassa europarlamentaarikkoja hyödynnetään ja kuunnellaan oman kokemuksen mukaan (olen työskennellyt puolue toimistolla vuodesta 2011) puolueen sisällä monilla tasoilla: mepit osallistuvat puolue-elinten kokouksiin sen minkä Brysselin kiireiltään ehtivät, heitä kuullaan asiantuntijoina parlamentin toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä ja he kouluttavat puolueen tilaisuuksissa sekä antavat taustatukea puolueelle EU-asioissa. Euroedustajat ovat avainasemassa myös uutta eurovaaliohjelmaa valmisteltaessa. Kokemukseni mukaan europarlamentaarikkojen asema on korostunut erityisesti Keskustan oppositiotaipaleella kevään 2011 jälkeen. Kun puolueella on ns. kapeampi kärki eli ei enää ministereitä eikä heidän esikuntaansa ministeriöissä, sitä pyritään leventämään hyödyntämällä europarlamentaarikkoja entistä aktiivisemmin kaikilla tasoilla.

Europarlamentaarikkojen arvostuksen on sanottu kasvaneen EU:n lisääntyneen merkityksen myötä (Raunio 1999b, 37). Mitä enemmän Euroopan parlamentilla on valtaa ja vastuuta, sitä kiinnostavammaksi kyseinen areena muuttuu myös kotimaasta katsottuna. Jäsenvaltioiden oma päätäntävalta on kiistatta kaventunut koko Suomen jäsenyystaipaleen ajan, ja yhä useampi eduskunnan päätösvallassa ollut asia tulee annettuna Euroopan Unionilta.

Euroopan parlamentin puolueyhmiä ei voida verrata eduskuntaryhmiin tiiviydessään. Vaikka keskimäärin 90% edustajista äänestääkin ryhmänsä mukana, puolueyhmmät ovat olennaisesti

löyhempiä kuin kansallisissa parlamenteissa. Kun europarlamenttiryhmät ovat ikään kuin kokoelmia eniten toisiaan lähellä olevista kansallisten puolueiden valtuuskunnista, kompromisseja joudutaan tekemään asiassa kuin asiassa. (Raunio 1999b, 26.) Verrattuna eduskuntaryhmiin, europarlamentaarikot ovat kovin itsenäisiä työskentelyssään, ja äänestysohjeita puolueen suunnasta tulee perin harvoin (emt., 34). Toki asiatkin ovat monimutkaisia, eikä kansalliseen politiikkaan keskittyvä puoluekoneisto (tai toimihenkilöt) ehdi paneutua Euroopan parlamentin ajankohtaisiin kysymyksiin samalla intensiteetillä kuin eduskunnan.

Mair (2000, 38-39.) väittää, että Euroopan tasolla ei ole olemassa mitään puoluejärjestelmää, on vain kokoelma kansallisia puolueita, joilla on löyhät maidenväliset linkit. Myöskään Euroopan parlamentin puolueyhmittymiä ei voi hänen mielestään mieltää puolueiksi, sillä ne ovat lähinnä ”basket of parties” eli vapaasti suomennettuna sateenvarjo, jonka alla toimitaan. (Basket on sananmukaisesti kori, mutta tässä yhteydessä sitä harvemmin käytetään.) Niin kauan kuin europuolueilla ei ole hallitusvastuuta, niistä ei voi muodostua vallaltaan kansallisiin puolueisiin verrattavissa olevia organisaatiota. Näin varmasti olikin vielä vuosituhaten vaihteessa. Unionin valta on kasvanut jatkuvasti, ja eurooppalainen puolueyhteistyö tiivistynyt. Europuolueiden merkityksen vakiintumista kuvastaa myös se, että europuolueet ovat saaneet vuodesta 2004 alkaen puoluetukea EU:n budjetista. (Raunio 2009a, 216-217.) Kansalliset puolueet eivät kuitenkaan hyödynnä europuolueiden tarjoamia mahdollisuuksia. Esimerkiksi europuolueiden vaaliohjelmia kannattaisi hyödyntää nykyistä laajemmin –tällä hetkellä kampanjointi tapahtuu Vihreiden poikkeusta lukuun ottamatta täysin kansallisilla ohjelmilla (emt. 236).

Puolueilla on toisaalta myös hyvin merkittävä rooli Euroopan Unionissa ja parlamentissa. Poliitikot ovat aina jonkin puolueen jäseniä, pitivät he sitten kansallista tai ylikansallista puoluetta ensisijaisena ja kukaan ei voi toimia yksin. Näin ollen voidaan väittää, että ”*koko integraatio ja unionin lainsäädäntö perustuvat puolueiden linjavalintoihin.*” Sosiaalinen ulottuvuus sai jalansijaa 1990-luvulla sosialidemokraattien ansiosta, kun taas 2000-luvulla markkinavetoisuus on lisääntynyt vasemmistopuolueiden laskevan kannatuksen myötä. (Raunio 2009a, 215.)

4.5. Suomen puolueet ja Euroopan integraatio

Euroopan Unionilla on monia suoria ja epäsuoria vaikutuksia puoluejärjestelmiin. Suoriksi sellaisiksi voidaan laskea esimerkiksi politiikan tuotokset, jotka vaativat kansallisia toimenpiteitä, kuten lainsäädännön sopeuttaminen EU-vaatimuksiin. EMU toisaalta rajoittaa talouspoliittisia valintoja. EU:n epäsuoria vaikutuksia ovat mm. vaikutukset institutionaalisiin prosesseihin, aluepolitiikkaan ja parlamenttien valtaan valvoa päätösten toimeenpanoa monilla politiikan sektoreilla. Puolue- ja vaalijärjestelmään Euroopan parlamentin vaalit ovat tuoneet oman lisämausteensa: kun europarlamenttivaaleja pidetään toisen asteen -eli ei niin merkittävänä- vaaleina, äänestäjillä on mahdollisuus rankaista valtaapitäviä hallituspuolueita antamalla äänensä muulle puolueelle ja toisaalta tarjoaa oppositiopuolueille mahdollisuuden näpäyttää hallituspuolueita. Lisäksi monissa EU-maissa on ollut nähtävissä ympäristöasioiden voimakkaampi nousu politiikan agendalle ja näitä asioita ajavien puolueiden kannatuksen nousu, varsinkin maissa joissa se on aiemmin ollut kovin heikkoa. (Hix&Goetz 2000, 10-12.)

Suomessakin Vihreä Liitto on saanut verrattain suuren kannatuksen varsinkin vuosien 1999 ja 2009 eurovaaleissa (13,4% ja 12,4%), kun vertaa sen eduskuntavaalituloksia ja gallupkannatusta, joissa prosenttiosuudet jäävät melkein poikkeuksetta alle kymmeneen.

Käytännössä kaikki suomalaiset eduskuntapuolueet on perustettu ennen kuin Euroopan Unioniin liittymisestä oli tietoakaan. Perussuomalaiset on toki perustettu vuonna 1995, mutta vanhan SMP:n raunioille, ja SMP taas on perustettu jo 1959. EU-jäsenyyden voidaan sanoa tuoneen aivan uuden ristiriitailottuvuuden suomalaiseen puoluekenttään. Kaikkien puolueiden on EU-asioista pakko lausua, halusivat ne sitä tahi eivät, sillä monet ennen kansallisiksi luokiteltavat kysymykset liittyvät saumattomasti EU:iin. Suomessa puolue-eliitit ovat olleet melko yksimielisesti integraation kannalla, ja jakolinjoja on syntynyt enimmäkseen puolueiden sisällä (ks. esim. Raunio 2008, 186).

Varsinkin tästä taulukosta kyseinen jako käy hyvin ilmi:

PUOLUE	JOHTO	KANNATTAJAT (%)
SDP	Kyllä	75
Keskusta	Kyllä	36
Kokoomus	Kyllä	89
Vasemmistoliitto	Ei kantaa	24
RKP	Kyllä	87
Vihreä liitto	Ei kantaa	55
SKL	Ei	10
SMP/PS	Ei	20

Lähde: Paloheimo 2000, 58.

Voidaan kysyä, miten paljon poliittisten puolueiden reagointi Euroopan integraatioon perustuu niiden historiallisiin dispositioihin, jotka taasen juontavat juurensa perinteisistä ristiriitailottuvuuksista. Organisaatiot sulauttavat ja hyödyntävät uusia politiikan teemoja olemassa olevissa viitekehyksissä. Jos puolueella on pitkä historia, sillä on väistämättä painolastinsa mietittäessä sen suhtautumista uusiin politiikan agendalle tuleviin kysymyksiin. Perinteiset ristiriitailottuvuudet muodostavat viitekehyksen, jonka kautta puolueet miettivät suhtautumistaan aikoinaan Euroopan Unioniin. (Marks & Wilson 2000, 433-435.)

Voisi kuvitella, että SDP suhtautuisi kriittisemmin integraatioon varsinkin taloudellisen integraation osalta, sillä monet sosialidemokraattien kannattajilleen saavuttamista oikeuksista ja etuuksista ollaan menettämässä EU:n myötä. Yhteismarkkinat ja vapaa liikkuvuus nimittäin aiheuttavat paljon harmia työläisille: halvempi työvoima voi milloin tahansa korvata kalliin länsimaisen ja toisaalta työntekijältä vaaditaan joustavuutta. (Marks & Wilson 2000, 437.) Ranskassa pelättiin vuoden 2004

EU:n itälaajentumisen myötä puolalaisten putkimiesten invaasiota maahan rajojen avautuessa. Sellaista ei tullut, mutta nykyisin työvoima liikkuu vilkkaasti Suomenlahden yli, pääasiassa Virosta Suomeen.

Yleensä väitetään, että tiettyyn puolueperheeseen Euroopan tai globaalilla tasolla kuuluminen selittää voimakkaasti puolueiden integraatiokantoja (ks. esim. Marks & Wilson 2000, 439). Suomessa tämä ei ainakaan Keskustan osalta pidä paikkaansa, sillä vaikka puolue kuuluu liberaalipuolueiden ryhmittymään, sen EU-kannat ovat kovin kaukana ”aateveljiensä” vastaavista muualla Euroopassa.

Kristillisdemokraattiset puolueet ovat olleet keskeisessä asemassa jo Euroopan Unionia, tai pikemminkin sen edeltäjiä, perustettaessa. Katolilaisuus on ylikansallinen uskonto luonteeltaan eivätkä kristillisdemokraatit ole kyseenalaistaneet taloudellista yhdentymistäkään. Tässäkin suhteessa Suomi muodostaa poikkeuksen. Kaikki Skandinavian kristilliset puolueet ovat ennemminkin fundamentalistisia, luterilaisia liberalismiin ja sallivuuden vastustajia sekä EU-vastaisia. (Marks & Wilson 2000, 451-452.) Suomessa Kristillinen Liitto erosi hallituksestakin sen päätettyä hakea EU:n jäsenyyttä ja se on aina suhtautunut varauksellisesti, jopa kriittisesti Euroopan integraatioon –puhuttiin sitten taloudellisesta tai poliittisesta integraatiosta.

Vuoden 1994 kansanäänestyksessä EU-jäsenyydestä 57,9% suomalaisista sanoi kyllä ja 43,1% ei EU-jäsenyydelle. Äänestysprosentti oli kohtuullisen korkea: 74. Vahvimmin jäsenyyden puolella olivat Kokoomus ja RKP, sillä molempien puolueiden johto sekä hyvin merkittävä osa äänestäjistä sanoi jäsenyydelle kyllä. Kielteisimpiä olivat SMP/PS ja Suomen Kristillinen liitto (nyk. KD): molempien puolueiden johto vastusti jäsenyyttä, ja näin teki myös suurin osa kyseisten puolueiden äänestäjistä. SKL erosi hallituksestakin vuonna 1994 sen EU-myönteisyyden vuoksi.

Vaikka sisäisiä erimielisyyksiä puolueissa jäsenyydestä onkin aiheutunut, silti puoluejärjestelmämme on pysynyt muuttumattomana jäsenyydestä huolimatta. Puolueiden sisäiset ”EU-oppositiot” eivät ole johtaneet puolueiden jakaantumiseen tai uusien perustamiseen. Suomen ehdokaskeskeinen vaalitapa mahdollistaa EU-kriittisten ehdokkaiden pitämisen listoilla ja näin ollen äänien kanavoimisen sitä kautta EU-kielteisille ehdokkaille. (Raunio 2008, 188.) Täytyy silti muistaa, että Perussuomalaiset ovat nostaneet EU-jäsenyyssaikana kannatustaan vaaleista vaaliin vetoamalla nimenomaan EU-vastaisilla, kansallisvaltiopainotteisilla ja maahanmuuttokriittisillä teemoilla. Sikäli voidaan siis sanoa, että EU-jäsenyys on mahdollistanut Perussuomalaisten nousun

tarjoilemalla heille vaaliteemat kuin annettuna. Tässä mielessä voidaan sanoa integraation vaikuttaneen suomalaiseen puoluejärjestelmään: puolueiden voimasuhteet ovat huomattavasti muuttuneet ja Perussuomalaiset ovat nousseet jatkuvasti.

Riippumatta hallituskoalitiosta, Suomen voidaan sanoa olleen ”viralliselta linjaltaan” hyvin integraatiomyönteinen. Esimerkiksi Ruotsi ja Tanska ovat olleet paljon kielteisempiä integraation lisäämisen suhteen. Suomi sen sijaan on aina tukenut päätösvallan siirtämistä kansalliselta tasolta EU:lle. Suomen voidaan siis sanoa olleen ”integrationistinen” jäsenvaltio. Suomen kansallinen poliittinen eliitti on määrätietoisesti ajanut Suomea unionin ”sisäpiiriin”. (Raunio 2005, 382.)

Erityisesti pääministeri Paavo Lipposen (1995-2003) roolia Suomen Eurooppa-politiikan linjaamisessa pidetään merkittävänä. Kokoomus ja SDP ovat ajaneet kovin yhteneväistä, integraatiomyönteistä politiikkaa Suomessa. Vihreiden ja Vasemmistoliiton täytyi hallituspuolueina tähän myöskin nopeasti sopeutua siitä huolimatta, että ne olivat jäsenyyskysymyksessä kovin jakautuneita. Keskustan johdolla on ollut tässä suhteessa vaikeinta: sen on täytynyt olla uskottava hallituspuolue (2003-2011) siitäkin huolimatta, että suurin osa sen maaseutuäänestäjistä on ollut integraatiovastaisia. (emt., 384.)

4.6. Kannanottoja selittävät tekijät

Ennen vuosituhaten vaihdetta puolueiden käyttäytymistä analysoitiin lähinnä eurovaaleissa viiden vuoden välein, mutta vaalien välinen aika jätettiin huomiotta. Yhdistelmä kansallisia ja ylikansallisia tekijöitä vaikuttaa puolueiden kantojen muodostumiseen Euroopan integraation osalta. Raunio (1999) on muotoillut kuuden vaikuttimen eli selittävän tekijän listan osin Kevin Featherstonen 1988 muodostaman luokittelun pohjalta. Jokainen yksittäisistä tekijöistä voi johtaa positiiviseen tai negatiiviseen näkemykseen EU:sta. (Raunio 1999, 139-140.)

Ensimmäinen tekijä on puolueen ideologia. Puolueet voivat olla kansainvälisesti orientoituneita (esim. sosialistit), kun taas toiset mieluummin korostavat ajattelutapansa perinteisiä kansallisia arvoja (esim. konservatiiviset ja agraaritaustaiset puolueet). Puolueen suhtautuminen kansainvälisyyteen on siis tärkeä ulottuvuus. Tähän liittyy myös se, että kun Euroopan

integroitumisprosessi on ollut kovin markkinalähtöistä (vrt. alkuperäinen ajatus sitoa yhteen entisten vihollisvaltioiden taloudet rauhan säilyttämiseksi), niin puolueet, jotka korostavat ideologiassaan muuta kuin vapaiden markkinoiden ihanuutta, ovat kokeneet integraation tukemisen vaikeaksi. Tämä ei suinkaan tarkoita, että tähän ryhmään kuuluvat Vihreät ja Vasemmistopuolueet olisivat sinänsä integraatiota vastaan, he vain vastustavat nykyisen kaltaisia prioriteetteja integraatioprosessissa.

Toinen selittävä tekijä on puoluejohdon mielipiteet. Suomessa puoluejohto yleensä nimittää työryhmän valmistelemaan puolueohjelmia. Hyvin usein niiden tuotokset päätyvätkin varsinaisiksi ohjelmiksi. Puolueen puheenjohtajan mielipiteet voivat vaikuttaa äänestäjiin ja erityisesti puolueen kannattajiin tai jäseniin.

Kolmantena tekijänä pidetään julkista mielipidettä. Puolueiden on pakko ottaa se huomioon linjauksia tehdessään, jotta ne voisivat pärjätä vaaleissa ja saada paikkoja päätöksentekoeleimissä. Erityisen paljon puolueet kiinnittävät huomiota kannattajiensa, ideologisesti läheisten ryhmien (esim. intressiryhmät) mielipiteisiin. Yleensä puolueet eivät omaksu politiikkoja, jotka ovat heidän kannattajiensa mielipiteiden vastaisia. Mielestäni Keskusta teki tässä suhteessa poikkeavan ratkaisun ja otti riskin vuoden 1994 puoluekokouksessaan kannattamalla julkisesti Suomen EU-jäsenyyttä.

Neljäs selittävä tekijä on hallitus-oppositio-asetelma. Pääsääntöisesti hallituksessa olevat puolueet ovat Eurooppa-myönteisempiä kuin oppositiossa olevat. Tämä koskee myös yksittäisen puolueen asennoitumista: se voi vaihdella riippuen sen asemasta. Koalitiohallituksissa kaikkien puolueiden pitää seistä päätösten takana, ministerit ottavat osaa EU:n neuvoston kokouksiin ja hallituspuolueet ovat päivittäin tekemisissä EU-lainsäädännön kanssa. Näiden seikkojen on nähty muuttavan puolueen suhtautumista EU:iin myönteisemmäksi. On mielenkiintoista seurata, miten mahdollinen asema hallituspuolueena muuttaa Perussuomalaisten -erityisesti puoluejohdon- suhtautumista integraatioon vai säilyttääkö puolue EU-kriittisen linjansa kaikesta huolimatta.

Viidenneksi tekijäksi nousee kansallisten rajojen ulkopuoliset tapahtumat. Näihin puolueiden linjauksiin vaikuttaviin tekijöihin ei pääsääntöisesti juurikaan voi vaikuttaa. Suomen kohdalla tällaisia voivat olla tapahtumat Venäjällä tai päätökset Brysselissä, joilla voi olla huomattava vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kuudentena selittävänä tekijänä pidetään puolueiden kansainvälisiä yhteistyötahoja. Mitä enemmän päätösvalta siirtyy kansalliselta tasolta EU-tasolle, sitä tärkeämmäksi nousee yhteistyö europuolueissa.

4.7. Euroskeptisyys Suomessa

Pohjoismaiden kansalaiset ovat yleensä ottaen huomattavasti muita eurooppalaisia sisariaan ja veljiään negatiivisemmin Euroopan integraatioon suhtautuvia. Tämän on sanottu johtuvan siitä, että meillä vallitsee hyvinvointivaltiomalli, ja tästä syystä emme ole halukkaita siirtämään päätösvaltaa Euroopan tasolle. (Raunio 2007, 191.) Norjalaiset ovat kahteen otteeseen äänestäneet EI maansa EU-jäsenyydelle ja Ruotsi ja Tanska eivät kuulu yhteiseen talous- ja rahaliittoon EMU:iin vaikka EU:iin kuuluvatkin. Suomessa ei vielä vuosituhannen alussa voitu tästäkään huolimatta sanoa olevan euroskeptistä puoluetta, sillä Perussuomalaiset oli kovin marginaalinen kannatukseltaan vielä tuolloin. Ruotsissa ja Tanskassa euroskeptiset puolueet ovat olemassa.

Suomen puolueista puuttuvaa euroskeptisyyttä on selitetty sillä, että eduskunnassa pyritään EU-asioissa laajaan konsensukseen. Suomen kannat pyritään ainakin periaatteessa muotoilemaan myös oppositiopuolueita kuunnellen –heille tarjoutuu tilaisuus vaikuttaa Suomen linjaan eduskunnan suuren valiokunnan kautta. Näin ollen heillä on ainakin tieto missä mennään ja he ovat periaatteessa vastuullisia myös lopputuloksista, sillä heillä on ollut mahdollisuus asioihin vaikuttaa etukäteen. (emt., 204.)

Suomessa kansa asennoituu Euroopan integraatioon selvästi kielteisemmin kuin puolueet ja poliittinen eliitti. Itse asiassa Suomessa puolueiden kannattajien ja puolueiden väliset mielipide-erot ovat Euroopan unionin suurimpia. (Raunio 2011a, 198.) Voidaan siis sanoa, että Suomen puolueet eivät edusta kansalaismielipidettä. Toisaalta EU-kriittisellä äänestäjällä ei ole hirveästi vaihtoehtoja ainakaan mitä puolueisiin tulee: ainoa avoimesti integraatiovastainen on Perussuomalaiset. Toki kaikkien puolueiden eurovaaliehdokkaista löytyy kriittisempiäkin äänenpainoja, sillä vaalien ehdokaskeskeisyys mahdollistaa hyvin laajan kirjon mielipiteitä puolueiden listoille. Muut puolueet tuskin haluavatkaan suitsia ehdokkaitaan liikaa, jotta kaikkien EU-kriittisten äänet eivät kanavoituisi Perussuomalaisille.

Suurin osa Euroopan Unionia vastustavista puolueista on nationalistisia, ulkomaalaisvastaisia ja joissakin Euroopan maissa jopa –vihamielisiä, ja/tai integraation yhteismarkkinoita vastustavia kommunistisia/vasemmistolaisia puolueita, joita ei kotimaassaan ole huolittu hallitusyhteistyöhön (Raunio 2008, 191). Voidaan siis sanoa niiden olevan radikaaleja ja koalitiokelvottomia. Suomen osalta tuo väite pitää paikkansa: Perussuomalaiset kieltäytyivät muiden puolueiden EU-linjaan vedoten vuoden 2011 eduskuntavaalien jälkeisestä hallitusvastuusta lyhyiden neuvottelujen jälkeen. He eivät suostuneet joustamaan linjassaan, mutta muut puolueet katsoivat, että heidän ei voi sellaista tehdä vain ja ainoastaan sen vuoksi, että PS saataisiin hallitusvastuuseen.

Toisaalta joskus puolueet voivat olla strategisista syistä EU-vastaisia. Varsinkin oppositiopuolueiden on strategisesti kannattavaa arvostella kulloisenkin hallituksen EU-politiikkaa. (Raunio 2011a, 202.) Erityisen mielenkiintoista on seurata tulevien eurovaalien osalta, miten vuodesta 2011 jatkunut Keskustan oppositioasema vaikuttaa sen EU-poliittisiin linjauksiin ja puolueen eurovaaliohjelmaan. Integraation vastustaminen voi populististen puolueiden kohdalla olla osa laajempaa erottautumista perinteisistä, vanhoista puolueista, toisaalta populistit vastustavat useimmiten kansallisen päätösvallan heikentämistä ja integraatiosta seuraavaa monikulttuurisuutta (emt., 203).

Raunio (emt., 205) jakaa Perussuomalaisten EU-kritiikin kolmeen pääteemaan: EU elitistisenä byrokrationa, kansallinen EU-politiikka ja integraatio lisääntyvän maahanmuuton siltana. Tästä kaikesta huolimatta puolue ei ole vaatinut Suomen eroa unionista tai irrottautumista eurosta –lukuun ottamatta vuoden 2007 eduskuntavaaliohjelmaa, jossa erosta vihjailaan ja 2011 eduskuntavaaliohjelmassa viitataan eurosta irrottautumiseen. Perussuomalaiset ovat kuitenkin sitoutuneet toimimaan EU:ssa tavoitteidensa toteuttamiseksi, ja vuodesta 2009 he ovat näin voineet tehdäkin ensimmäisen meppinsä välityksellä. (emt., 213-214.)

Elitistinen byrokratia-viittauksella tarkoitetaan Perussuomalaisten kritiikkiä unionin toimimattomuutta ja kansanvallan kaventumista kohtaan. EU suosii eliittejä kansan kustannuksella. Vuoden 2007 eduskuntavaaliohjelmassaan puolue puhuu mm. ”ison rahan vallasta”, ”ökykapitalistisesta hankkeesta” ja järjettömistä direktiiveistä. Ylipäätään Perussuomalaisten EU-kritiikki voidaan tiivistää puolueen puheenjohtaja Timo Soinin presidentinvaaleissa 2006 lanseeraamaan lausahdukseen: ”Missä EU, siellä ongelma”. (emt., 206.) Puolue korostaa myös

Suomen kansallisista eduista kiinni pitämistä ja maahanmuuton haitallista lisääntymistä, kun rajat avataan.

Perussuomalaisten linjasta ei ole epäselvyyttä, ja rivit ovat yhtenäiset varsinkin EU-politiikassa. Samaa ei voida sanoa kovin monesta muusta eduskuntapuolueesta. Perussuomalaiset erottuvat sekä Eurooppa-politiikassa että kansainvälistymisessä muista puolueista ja on pakottanut muut puolueet perustelemaan ja puolustamaan omia EU-kantojaan. (emt., 215-216.)

5. Eurovaalit 1999

5.1. Ehdokasasettelu, kampanjat ja rahoitus, vaalin tulos

Vuoden 1999 vaaleissa kaikki parlamentin silloista 626 jäsentä valittiin yhtäaikaisilla vaaleilla kaikissa 15:ssä EU:n jäsenvaltiossa. Sosialistit kärsivät vaalitappion menettäen noin 30 paikkaa parlamentissa, kun taas EPP (oikeisto) voitti noin 20 lisäpaikkaa. Suomesta valittiin vuoden 1999 vaaleissa 16 euroedustajaa. Lähestulkoon joka maassa äänestysprosentti laski vaalien saamasta mediahuomiosta huolimatta. Huono äänestysaktiivisuus kertoo siitä, että parlamentin tärkeyttä kansalaisille ei saatu perusteltua riittävästi. Koko EU:n keskiarvo äänestysprosentissa tippui ensimmäistä kertaa alle 50:n, jääden 49,9%:iin. Suomen lukuja jäljessä olivat vain Iso-Britannia (24%) ja Alankomaat (29,9%). Suhteellisesti suurin pudotus äänestysaktiivisuudessa koettiin juuri Suomessa: 1996 äänesti 57,6% ja vuonna 1999 enää 30,1%. (Guyomarch 2000, 162-165.)

Euroopan tasolla ja vaalien taustalla tapahtui monia suuria muutoksia. Tammikuussa 1999 Euroopan Keskuspankki jähdytti 11 euromaan valuuttakurssit ja otti haltuunsa niiden rahapolitiikan. Myös Suomi oli tässä aallossa mukana ja otti euron käyttöön vuonna 2002 muiden mukana. Toiseksi Amsterdamin sopimus tuli voimaan toukokuun 1999 alusta. Sopimus lisäsi Euroopan parlamentin valtaa huomattavasti ns. yhteispäätösmenettelyllä. Tätä muutosta ei kuitenkaan saatu markkinoitua äänestäjille. Myös EU:n laajentumisesta käytiin keskustelua vuoden 1999 vaalien alla. Suomen, Itävallan ja Ruotsin liittymisen jälkeen seuraava aalto toteutui tosin vasta vuonna 2004. Agenda 2000 oli niin ikään julkisessa keskustelussa vuonna 1999.

"Agenda 2000 -ohjelma on EU:n uudistusten rypäs, joka pitää sisällään neljä suurta unionin kehittämisen kokonaisuutta: laajentumisen, talousarvion vuosille 2000-2006 sekä alue- ja rakennepolitiikan ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen."

(Lähde: Eurooppa-tiedotus: <http://www.euarjessa.fi/doc/fi/julkaisut/agenda2000.pdf>)

Juuri ennen eurovaaleja, maaliskuussa 1999, Jacques Santerin komissio erosi kokonaisuudessaan väärinkäytös- ja kähmintäepäilyjen siivittämänä. Tämä ei silti satanut Euroopan parlamentin laariin eikä lisännyt sen uskottavuutta suhteessa muihin instituutioihin. Myös Kosovon sota riehui eurovaalien alla, ja Naton pommitukset päättyivät juuri europarlamenttivaalien aikaan. (ks. esim. Guyomarch 2000, 167-169.)

Suomen vaaliasetelmaan vaikutti vahvasti se, että eurovaalit käytiin kaksien vaalien varjossa vuonna 1999. Samana keväänä oli pidetty maaliskuussa eduskuntavaalit, ja seuraavana vuonna oli tulossa presidentinvaalit. Näin ollen eurovaaleille ei paljoa aikaa tai resursseja puolueissakaan uhrattu. (ks. esim. Pesonen 2000, 28.) Nämä olivat kuitenkin ensimmäiset, ”oikeat” eurovaalit Suomessa, sillä 1995 liittymisen jälkeen ensimmäiset euroedustajat valittiin kansanedustajien keskuudesta ja 1996 vaalit käytiin kunnallisvaalien kyljessä. Uutuudenviehätys EU:sta oli karissut neljän jäsenyysvuoden myötä. Syiksi huonoon äänestysprosenttiin on esitetty edellisten lisäksi seuraavaa: EU:n etäisyys ja vaikeaselkoisuus, kansalaisten huomion kiinnittyminen Kosovon sotaan, epätyytyttävä ehdokasasettelu sekä vaalipäivänä vallinnut lämmin kesäsää (emt., 30).

Vaalin tulos (lähde: Suomen Tilastokeskus):

Puolue	Paikat EP:ssa	Muutos v. 1996	Ääniosuus
Kokoomus	4	0	25,27 %
Keskusta	4	0	21,30 %
SDP	3	-1	17,86 %
Vihreät	2	1	13,43 %
Vasemmistoliitto	1	-1	9,08 %
RKP	1	0	6,77 %
SKL	1	1	2,39 %
PS	0	0	0,79 %

Vuonna 1999 ehdolla oli yhteensä 140 ehdokasta, ja kukin puolue/vaaliliitto sai asettaa korkeintaan 20 ehdokasta. Täysillä listoilla vaaleihin lähtivät SDP, Kokoomus, Vasemmistoliitto ja Vihreät. Keskusta muodosti vaaliliiton RKP:n ja Kristillisten kanssa (15+3+2=20 ehdokasta) ja Perussuomalaiset Kirjavan puolueen ja Eläkeläiset Kansan Asialla –puolueen kanssa (11+4+5=20 ehdokasta). Vuonna 1996 valituista europarlamentaarikoista nyt mukana oli yhdeksän. Kristilliset keskitti äänensä pääehdokkaalle Eija-Riitta Korholalle, joka vaaliliiton ansiosta tuli myös valituksi. (Pesonen 2000, 32-33.)

Eurovaalikampanjointia vuonna 1999 väritti kiire. Eduskuntavaaleista eurovaalien ennakoäänestykseen oli vain seitsemisen viikkoa. Kampanjointi painottui hyvin lähelle vaaleja,

jopa ennakkoäänestyksen jälkeisiin päiviin, vaikka eduskuntavaalien ilmoittelun rinnalla nähtiinkin jo eurovaalimainoksia. Vaalikampanjan rahoittivat pääasiassa ehdokkaat ja heidän tukiryhmänsä: puolueiden rahakirstut oli tyhjennetty jo eduskuntavaaleihin maaliskuussa. (emt., 35-37.)

Puolueiden vähäinen kiinnostus ja panostus vaaleihin on nähtävissä selvästi puolueiden eurovaaliohjelmista. Vain puolet puolueista on vaivautunut toimittamaan POHTIVA:lle (Poliittisten ohjelmien tietovaranto, FSD) vuoden 1999 eurovaaliohjelmansa. SDP:n, Keskustan, Perussuomalaisten ja Kristillisten ohjelmat löytyvät tuosta julkisesta tietovarannosta, muut täytyi kysyä puolueiden arkistoista henkilökohtaisesti. Vihreiden ja Kokoomuksen ohjelmapaperit löytyvät heidän nettisivuiltaan, Vasemmiston ja RKP:n eivät. Ohjelmat ovat hyvin lyhyitä, osa jopa luettelomaisia. Kristillisten ohjelma on joko laitettu väärässä muodossa Pohtivaan, tai järjestelmä on poistanut ranskalaiset viivat tai vastaavat merkinnät, sillä ohjelmapaperista puuttuvat pisteet ja muut välimerkit tyystin. Kokoomus puolestaan nimittää omaa ohjelmapaperiaan pelkästään kannanotoksi, ja se on päivätty noin kolme viikkoa ennen vaaleja. Tämä kuvastaa hyvin vaaleihin valmistautumisen jättämistä viime tinkaun ja tukee käsitystä eurovaaleista toisen asteen vaaleina. Myös Paloheimon (2000, 59) mukaan puolueet panostivat vuoden 1999 eurovaaliohjelmiin aiempia vaaleja selvästi vähemmän.

Puolueiden rooleja eurovaalikampanjoissa tarkasteltaessa havaitaan huomattavia eroja puolueiden välillä. Keskusta puolueena otti passiivisen roolin ja jakoi suurimman osan eurovaalibudjetista suoraan ehdokkaille. SDP asetti kaikki ehdokkaansa jo syksyllä 1998, ja kustansi heille tv-mainoksen teon ja tietyn määrän esityskertoja. Kokoomus puolestaan luotti imagomainontaan ja korosti kampanjassaan eroja sosialisteihin sekä omaa jäsenyyttään EPP:ssä. Vihreillä oli aktiivisin rooli puolueena, ja puolue ja ehdokkaat täydensivät toisiaan, joten kampanjaviesti oli kenties kaikkein yhtenäisin. Vasemmistoliitto taas ratsasti ”kaksilla rattailla”, kun puolue ja sen pääehdokkaat (EU-kriittinen Esko Seppänen) välittivät täysin erilaista viestiä julkisuudessa. RKP ja Kristilliset panostivat kummatkin yhden pääehdokkaansa markkinointiin: RKP:llä Astrid Thors ja Kristillisillä Eija-Riitta Korhola. Yhteenvetona voidaan sanoa, että Vihreitä ja osittain Kokoomusta lukuun ottamatta puolueet jättäytyivät taka-alalle, puoluejohtajat eivät osallistuneet juurikaan vaalikampanjaan ja vuoden 1999 eurovaalit olivat hyvin ehdokaskeskeiset. (Tschokkinen 2000, 126-128.) Huomattavaa näiden seikkojen lisäksi on, että Vasemmistoliiton Esko Seppäsen lisäksi Keskustalla oli listallaan huomattavan EU-kriittinen ehdokkaas Paavo Värynen. Molemmat tulivat valituksi kovilla äänipoteilla.

Vaalibudjetin keskikoko vuonna 1999 oli 400 000 markkaa. Valituiksi tulleista parlamentaarikoista pienin budjetti oli Vihreiden Matti Wuorella (55 000 mk) ja suurin Keskustan Kyösti Virrankoskella (859 000 mk). Sekä 1996 että 1999 vaaleihin valtio jakoi puolueille erityistä tiedotusrahaa yhteensä 6 miljoonaa markkaa kumpanakin vuonna vaalikampanjan rahoittamista varten. Tämä kattoi kuitenkin vain pienen osan kampanjoiden kokonaiskuluista. (Pesonen 2000, 37-38.)

5.2. Puolueiden vaaliohjelmat 1999

5.2.1. Vasemmisto vastaan oikeisto

Tässä ulottuvuudessa on kyse työn ja pääoman (työntekijät vs. työnantajat, tuotantovälineiden omistus) vastakkainasettelusta, suhtautumisesta markkinatalouden sääntelyyn ja julkisen sektorin vastuiden laajuuteen eli miten talousjärjestelmän tulisi toimia, miten suhtaudutaan vaurautta uudelleenjakavaan politiikkaan eli tulonsiirtoihin. (Ks. esim. Paloheimo&Wiberg 1996, 220; Paloheimo 2005, 170 ja Grönlund&Westinen 2012, 167.)

Ehdottomasti vähiten tästä ulottuvuudesta puhuu Kristilliset eurovaaliohjelmassaan. Jos ajatellaan yksilö vs. yhteiskunta-ajattelun sisältyvän tähän ulottuvuuteen eli ovatko ihmiset oman onnensa seppiä vai hoitaako valtio, tällöin ohjelmasta löytyy kaksi tähän ulottuvuuteen luettavissa olevaa lausuntoa. Kristillisten mukaan EU:n tulee ”*edistää sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, yksilönvapauden ja yhteisvastuun toteutumista jäsenmaissaan*”. Miten tämä tulisi järjestää, sitä ohjelma ei kerro. Lisäksi on mielenkiintoista, että sekä yksilölle että yhteisölle vaaditaan vastuuta. Toinen vasemmisto-oikeisto-ulottuvuuteen luettavissa oleva maininta löytyy aivan ohjelman loppupuolelta. ”*Pääomaverotukselle säädetään EU:ssa minimitaso ja estetään näin kilpailua pääomasta verotuksen avulla.*” Tällä viitataan selkeästi työn ja pääoman vastakkainasetteluun ja Kristilliset asettuu työläisen puolelle. Voidaan tulkita, että tällä halutaan myös lisää säätelyä markkinataloudelle.

Kovin marginaalisille maininnoille jää vasemmisto vs. oikeisto –ulottuvuus myös RKP:n eurovaaliohjelmassa. Puolue korostaa yksilön vastuuta enemmän kuin yhteisön: ”*Rkp haluaa muovata Euroopasta mahdollisuuksien maanosan, jossa yksilön turvallisuus, tasa-arvo ja*

mahdollisuudet luovat perustan kaikille poliittisille päätöksille”. Toisaalta maailman vapaakaupalle vaaditaan sääntelyä, mutta heti perään peräänkuulutetaan vapaan kaupan puolesta toimimista EU:ssa. ”Euroopan unionille lankeaa suuri vastuu maailman vapaakaupan oikeudenmukaisten sääntöjen edistämisessä”, mutta ”EU:n on toimittava vapaan kilpailun puolesta”. Enempää näitä vaateita ei avata, joten RKP:n todelliset pyrkimykset jäävät arvailujen varaan.

Perussuomalaisten eurovaaliohjelma mainitsee vain kahdessa kohdassa vasemmisto vs. oikeisto ulottuvuuteen laskettavissa olevia asioita. Perussuomalaiset ovat huolissaan suomalaisesta hyvinvointivaltiosta: ”Yhteinen valuutta lisää painetta yhdenmukaistaa vero- ja finanssipolitiikkaa, joka vaarantaa suomalaisen hyvinvointivaltion perustan ja oikeudenmukaisen sosiaalipolitiikan.” Sitä, miten tämä logiikka toteutuu käytännössä, kun Euroopan Unionin toimivaltaan eivät sosiaalipolitiikka tahi maan sisäinen veropolitiikka kuulu, ei kerrota. Perussuomalaiset vaativat myös, että ”Euroopan Unionin päätöksissä on huomattavasti nykyistä enemmän huomioitava työllisyysnäkökohdat”. Mitä ja miten, sitä ei eritellä. Voidaan silti tulkita perussuomalaisten asettuvan tällä ulottuvuudella ja näiden lausuntojen perusteella enemmän vasemmistoon kuin oikeistoon.

Vasemmistoliiton ohjelma on vuoden 1999 ohjelmista kaikkein tiivein ja lyhyin. Silti siihen mahtuu enemmän vasemmisto vs. oikeisto –ulottuvuuden puhetta kuin moniin muihin pidempiin ohjelmiin. Tekstisisällöstä melkein puolen voidaan katsoa käsittelevän vasemmisto-oikeisto-teemoja. Vasemmisto vaatii pääomien ylivallan rajoittamista, mutta hiukan yllättäen sanaa kapitalismi ohjelmasta ei löydy –Keskustan ohjelma on ainoa, missä käsite mainitaan. Vasemmistoliitto vaatii ponnekkaasti julkisen sektorin laajaa vastuuta: ”Suomen tulee pitää kiinni siitä, että sosiaaliturva ja julkiset palvelut kuuluvat jokaiselle. [...] EU:ssa on ponnekkaasti toimittava sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi.” Työllisyydestä Vasemmistoliitto toki puhuu myös ja vaatii työväelle lisää vapauksia: ”Työllisyyden parantamiseksi tarvitaan yhteistä eurooppalaista strategiaa. [...] Vasemmistoliiton tavoitteena on keskimäärin kuuden tunnin työaika. Työaika on lyhennettävä koko Euroopassa.” Tuottavuuden laskusta, kustannusvaikutuksista tai mainitunlaisten ehdotusten vaikutuksista kansantalouteen ei tietenkään mainita ohjelmassa mitään. Kovin äärivasemmalla sijaitsee siis Vasemmistoliitto myös eurovaaliohjelmansa perusteella.

Vihreä liitto asettuu tällä ulottuvuudella vasemmistolaiseen päähän. Vihreät vaativat tuotannon ja kulutuksen vähentämistä vastakohtana oikeiston markkinauskolle ja ”tahtovat siirtää valtaa markkinavoimilta takaisin kansanvaltaisille poliittisille järjestelmille.” Myös Vihreät vaativat

työajan lyhentämistä osana eurooppalaista työllisyysohjelmaansa. Tähän sisältyy myös työn verotuksen alentaminen, mutta työnantajien aseman helpottamisesta, kuten työn teettämisen kannattamisesta, puolue ei juurikaan puhu. Puolue vaatii myös perustulon käyttöönottoa, joten voidaan sanoa sen vaativan julkiselle sektorille aiempaa enemmän vastuuta lisäämällä tulonsiirtoja entisestään. Vihreiden voidaan sanoa vaativan markkinataloudelle lisää sääntelyä, koska *”Maailmanmarkkinoiden avautuminen ja sääntelyn purkaminen ovat lisänneet ylikansallisten yhtiöiden ja sijoittajien valtaa suhteessa demokraattiseen poliittiseen päätöksentekoon.”*

Sosialidemokraattien eurovaaliohjelmassa vasemmisto-oikeisto-ulottuvuus on hallitsevin heti kansallinen-kansainvälinen-ulottuvuuden jälkeen. Heti ohjelman toisessa kappaleessa mennään työllisyyspolitiikkaan:

”Työmarkkinat on saatava toimimaan paremmin sopimalla niiden pelisäännöistä yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. EU:n tavoitteeksi on otettava täystyöllisyys: EU:n jäsenmaat ja kaikki kansalaiset on saatava sitoutumaan eurooppalaisella työllisyys sopimuksella työttömyyden voittamiseen.”

Samaa mantraa työmarkkinaosapuolten kanssa sopimisesta toistetaan myös myöhemmin ohjelmassa. Tämä puhe lienee suunnattu työnantajapuolelle, ja kenties SDP pyrkii työläisten asemaa korostamalla erottautumaan erityisesti Kokoomuksesta, jonka perinteisesti katsotaan edustavan pääoman valtaa. SDP vaatii suorasanaisesti työntekijöiden vaikutusvallan lisäämistä. Myös hyvinvointiyhteiskunnasta ja oikeudenmukaisuudesta puhutaan SDP:lle tyypilliseen sävyyn: *”Yhteiskunnan oikeudenmukaisuus ja talouden tehokkuus eivät ole vastakohtia.”* Ikään kuin vastatakseen Kokoomuksen markkinauskoon, SDP toteaa: *”EU:n ja vahvan euroalueen on säädeltävä kansainvälisiä pääomaliikkeitä ja valuuttakauppaa verotuksen keinoin”* ja asettuu samalla markkinatalouden sääntelyn puolelle, vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella melkein pä Vasemmistoliiton kylkeen kiinni.

Keskusta on perinteisesti halunnut profiloitua ns. kolmannen tien puolueeksi, vaihtoehdoksi vasemmiston ja oikeiston väliin, mutta ei edusta työväenluokkaa tahi pääoman valtaa. Selkeän vasemmistolaisiksi tai oikeistolaisiksi tulkittavia lausumia sen eurovaaliohjelmassa on verrattain vähän, kun otetaan huomioon ohjelman kokonaislaajuus ja kattavuus. Monitulkintaisuus tulee hyvin ilmi avauskappaleen lausunnosta: *”Samaan aikaan kun teknologinen kehitys on antanut ihmiskunnalle yhä parempia välineitä hyvinvoinnin lisäämiseen, valtaosa ihmisistä on kokenut omien elinehtojensa heikkenevän.”* Ei kannanottoa suuntaan tahi toiseen. Myöskään markkinauskon tai sen puutteen osalta ei voida asettaa puoluetta mihinkään muualle kuin janan keskelle:

”Vapaakauppaa ja kansainvälistä yhteistyötä tulee lisätä alueittain ja vaiheittain siten, että kaupan ja yhteistyön esteitä samanaikaisesti poistetaan”. Vaikka kaupan esteiden poistoa ei vastusteta, vapaakauppaa halutaan lisätä vain asteittain. Myös Keskusta näkisi mielellään verotuksen painopisteen siirtyvän työn verotuksesta energia- ja ympäristöveroihin. Vihreiden ohjelmassa on vastaava vaatimus.

Työllisyydelle on varattu kokonainen osio Keskustan eurovaaliohjelmasta. Puolue peräänkuuluttaa *”työllisyyden ja hyvinvointiyhteiskunnan uudistamiseksi parhaita sosiaalisia innovaatiota, joilla teollisen ajan hyvinvointimalleja reivataan uuteen aikaan”.* Sosialidemokraatit ja Vasemmistoliitto ottavat hyvinvointivaltion ikään kuin annettuna ja korkeintaan vaativat valtiolle lisää tehtäviä, mutta eivät näe uudistustarpeita, toisin kuin Keskusta, joka ei vaadi yhtäältä julkisten palvelujen lisäämistä, mutta ei toisaalta myöskään niiden karsimista. Hieman yllättäen Keskusta kuitenkin vaatii siirtymistä *”kohti perustuloa ja negatiivista tuloveroa”*, mutta ei perustele tai esittele malliaan sen tarkemmin. Työllisyyspolitiikan osalta Keskustalla on eniten jalat maassa: kun SDP ja Vasemmisto vaativat työläisille lisää etuja ja vapauksia myös EU-tasolla, Keskusta tunnustaa työllisyyden olevan jäsenvaltioiden vastuulla.

”Jokaisen Euroopan maan kansallisen päätöksenteon tehtävä on uudistaa omaa yhteiskuntaansa työn tekemistä, työn antamista ja yrittämistä suosivaan suuntaan sekä huolehtia julkisen talouden tasapainosta.”

Kokoomuksen eurovaaliohjelmasta huokuu markkinausko ja selkeä ihastus varsinkin vapaan liikkuvuuden tuomiin vapauksiin.

”Reaalisen eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää myös eurooppalaisten tuotteiden ja palvelujen jatkuvaa parantamista sekä sisämarkkinoiden toiminnan tehostamista.”

Kokoomus vaatii yrityksille esteettömiä mahdollisuuksia liiketoiminnan harjoittamiseen koko EU:n alueella ja markkinoillepääsyn ja kilpailun esteiden poistamista. Myös Kokoomus tunnustaa työllisyyspolitiikan toteuttamisen kuuluvan jäsenmaiden päätösvaltaan ja haluaa kannustaa *”työntekoon tuen varassa elämisen sijasta.”* Markkinausko ulottuu myös julkiselle sektorille: *”Samalla on kannustettava innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä myös julkisessa palvelutuotannossa ja ns. kolmannella sektorilla.”* Toisin sanoen julkiset palvelut on mahdollista kilpailuttaa ja lisätä yksityisen sektorin vastuuta: *”EU-maiden suoriutuminen hyvinvointitehtävistä edellyttää entistä tehokkaampaa palvelutuotantoa.”* Myös sosiaaliturvan yhteensovituksen tehostamista vaaditaan, mutta työelämää kehitettäisiin minimisäännöksiin perustuvalla

lainsäädännöllä. Ottaen huomioon Suomen työläisten kohtuullisen turvatun aseman, Kokoomuksen voidaan katsoa vaativan näiden oikeuksien lieventämistä.

5.2.2. Ydinalueet vastaan syrjäseudut

Tästä ulottuvuudesta puhutaan myös nimellä keskusta-periferia-lohkeama (esim. Paloheimo&Wiberg 1996). Suomessa Keskusta on edelleen poikkeuksellisen vahva verrattuna muihin saman puolue ryhmän puolueisiin. Vastakkainasettelussa on kyse etelän ja pohjoisen, kaupunkien ja maaseudun välisistä vastakohtista. Alueellisen kehittämisen on nähty olevan ristiriidassa taloudellisen tehokkuuden kanssa. Voidaan puhua haja-asutusalueiden Suomesta, jossa alueellisia, väestöllisiä ja taloudellisia keskittymiä on kehitetty samalla kun syrjäseudut on jätetty taantumaan. (Ks. esim. Paloheimo&Wiberg 1996, 220-221; Paloheimo 2005, 170 ja Grönlund&Westinen 2012, 168.)

Kristillisten eurovaaliohjelmassa tätä ulottuvuutta sivutaan vain aivan ohjelman lopussa, kun puhutaan maatalouspolitiikasta: ”*Maatalouden kehitys turvataan kaikkialla Euroopassa ja maatalouselinkeinon kulttuurista merkitystä arvostetaan.*”. Muutoin aluepolitiikasta tai –kehityksestä ei mainita sanallakaan.

Yhden maininnan varaan jäävät syrjäseudut myös RKP:n ohjelmassa: ”*Toimiva alue- ja maatalouspolitiikka edistää jatkossakin mahdollisuuksia asua ja viihtyä omilla kotikonnuilla*”. Vielä vähemmälle tämä ristiriitaulottuvuus jää Vasemmistoliiton ohjelmassa. Ainoa edes etäisesti asiaa sivuava teema on Pohjoinen ulottuvuus, joka on mainittu otsikkotasolla, mutta sisällössä maininta jää tähän: ”*Pohjoisten alueiden erityisosaaminen ja voimavarat on hyödynnettävä*”. Esimerkiksi maatalouspolitiikasta Vasemmisto ei mainitse mitään, saati aluepolitiikasta.

Ottaen huomioon Perussuomalaisten juuret ja historian (entinen SMP eli Suomen Maaseudun Puolue), syrjäseudut jäävät kovin vähälle huomiolle eurovaaliohjelmassa. Perussuomalaiset sanovat olevansa keskittämistä vastaan, kansallisen maatalouspolitiikan ja tehokkaan aluepolitiikan puolesta. Lisäksi seuraava virke voidaan tulkita kannanotoksi syrjäseutujen puolesta: ”*EU-jäsenyyden yhteydessä markkinoitu subsidiariteetti (läheisyys)-periaate on saatettava voimaan, jolloin asiat päätetään hajautetusti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.*”

Vihreitä ei eurovaaliohjelman perusteella huolestuta syrjäseutujen asiat –toisaalta ei puolue kaupungeistakaan mitään ohjelmassaan lausu. Ohjelma painottuu postmodernien, vihreiden ympäristöarvojen ylistykselle, joten voidaan ajatella puheen olevan suunnattu nuorille kaupunkilaisille enemmän kuin periferiaa asuttavalle kansanosalle. Vihreät toteaa, että ” *Maatalous pysyy kannattavana vain EU:n sisällä sovittavin pohjoisillekin tuotanto-oloille oikeudenmukaisin tukitoimin –kaikkien tukien edellytyksenä tulee olla ympäristöhaittojen minimointi.* ” Toteutuessaan vaatimus muuttaisi maataloustukijärjestelmää radikaalisti. Kun vielä muutamaa virkettä aiemmin on vaadittu eettistä eläintenpitoa, voidaan tulkita tämän olevan keino erottautua perinteisen maatalouselinkeinon puolestapuhujasta Keskustasta. Vihreät mainitsee myös aluepolitiikan: ” *EU:n aluepolitiikassa päätösvaltaa on siirrettävä alueille itselleen.* ” Alueiden eriarvoisuudesta tai aluekehityksestä ei ohjelmassa puhuta.

Syrjäseudut saavat SDP:n ohjelmassa huomiota yhdessä lauseessa: ” *SDP on hyvällä menestyksellä puolustanut suomalaisten palkansaaajien, yrittäjien ja talonpoikien tavoitteita, maan kaikkien osien tavoitteita, kaupunkien ja maaseudun tavoitteita.* ” Käytetty aikamuoto on mielenkiintoinen valinta: ”on puolustanut” –mutta puolustaako enää? On erikoista, että vielä vuosituhaten vaihteen ohjelmassa puhutaan talonpojista, mikä on käsitteenä jäänne sääty-yhteiskunnasta. Miksi SDP ei puhu maanviljelijöistä talonpoikien sijaan?

Kokoomus on varannut ohjelmastaan kokonaisen luvun rakennepolitiikalle, jossa käsitellään aluepolitiikkaa. Puolue näkee aluepolitiikan avaimena talouskasvuun ja yrittäjyyden ja investointien lisäämiseen koko Suomessa. Tällä päästäisiin lopulta alueiden omavaraisuuteen ja tukien vähentämiseen:

”Alueellisiin tulonsiirtoihin perustuvasta kehittämispolitiikasta on siirryttävä yhä enemmän alueiden omaa vastuuta ja päätösvaltaa korostamaan kehittämistyöhön. Alue- ja rakennepolitiikka on nähtävä alueiden omaa kehittämistyötä tukevana ja täydentävänä eikä sitä korvaavana, ylhäältä päin tulevana tukipolitiikkana.”

Kokoomus tarkastelee siis myös alueiden kehittämistä markkinauskon kautta, ja antaa ymmärtää, että kaikkien pitäisi tulla omillaan toimeen ja ulkopuolisten puuttua mahdollisimman vähän. Tulonsiirroilla lievennetään alueiden välistä epätasa-arvoa, ja Kokoomuksen toimilla alueet jätettäisiin markkinoiden ja oman onnensa nojaan. Silti kyseisen luvun alussa todetaan, että

”on tuettava maan tasapainoista alueellista kehittymistä vahvistamalla alueiden taloudellista kasvua, edistämällä rakenteellisia uudistuksia ja turvaamalla työllisyyden ja hyvinvoinnin edellytykset maan eri osissa.”

Kokoomus näkee silti alueiden kehittymisen tapahtuvan lähestulkoon yksinään yrittäjyyden kautta; kaikki tuet olisi suunnattava yrityksille –paitsi maataloudessa. Kokoomus vaatii koko Suomen saamista epäsuotuisten maatalousalueiden tukijärjestelmän piiriin ja 141-tuen jatkuvuutta.

Kokoomus vaatii maakunta- ja seutukuntakeskusten vahvistamista. Periferia nähdään ikään kuin varantona, jonka tulee hyödyttää keskusten kehittämistä: ”*vahvistettava keskusten ulkopuolisten alueiden voimavarojen tehokkaampaa hyödyntämistä.*” Kaikki irti maaseudusta kaupunkilaisten käyttöön?

Kuten etukäteen arvata saattoi, eniten ydinalueet vs. syrjäseudut –ulottuvuudesta puhuu ohjelmassaan Keskusta. Vaikka puolue on tietoisesti pyrkinyt eroon maalaisleimastaan jo 1960-luvulta lähtien muutettuaan nimensä Keskustapuolueeksi, silti ohjelman lähes jokaisesta luvusta löytyy tavalla tai toisella maininta aluepolitiikasta, maaseudusta, koko Suomen asuttuna pitämisestä tai vastaavasta.

Hajautus, läheisyysperiaate sekä pohjoiset alueet ja olosuhteet toistuvat läpi ohjelman. Maatalouspolitiikkaa käsitellään enemmän kuin minkään muun puolueen ohjelmassa. Keskusta peräänkuuluttaa maataloustuotannon edellytysten turvaamista koko unionin alueella ja on huolissaan itälaajentumisen aiheuttamista kustannuksista viljelijöille sekä jäsenvaltioiden erityisolosuhteiden tunnustamisesta.

Keskusta vaatii valtaa maakunnille. Verrattuna Kokoomuksen puhetapaan (talouskasvu hoitaa) ja muiden asiasta puhumattomuuteen Keskustaa voidaan pitää ainoana syrjäseutujen puolestapuhujana:

”Päätösvaltaa on siirrettävä maakuntiin. Kansallista lainsäädäntöä on kehitettävä niin, että aluekehityksestä vastaava maakuntien liitot päättävät hankkeiden EU-rahoitusosuudesta. [...] Suomen on kuunneltava maakuntien toimijoita EU-politiikan suuntaamisessa.”

Pohjoiselle ulottuvuudelle Keskusta on varannut oman lukunsa ja puolue vaatii pohjoisten alueiden toimenpideohjelmaa EU:n painopistealueeksi. Pohjoisten alueiden erityisolosuhteet on mantra, joka toistuu läpi ohjelman. Myös rakennerahastojen yhteydessä periferioille vaaditaan erityisasemaa:

”Pohjoisista olosuhteista johtuvat erityispiirteet, kuten harva asutus, pitkät etäisyydet, laaja maaseutu ja kylmä ilmasto on pysyvällä tavalla nostettava kansantuotteeseen perustuvien kriteereiden rinnalle tuen saannin ehtona.”

5.2.3. Kansallinen vastaan kansainvälinen

Tämä ulottuvuus sisältää puolueiden suhtautumisen Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen integraatioon ja EU:n laajenemiseen sekä EU:n yhteiseen ulkopoliitiikkaan. Tarkastelen, miten puolueet suhtautuvat esimerkiksi EU:iin itsenäisenä toimijana maailmanpolitiikassa, sen puolustus- ja turvallisuuspoliittiseen ulottuvuuteen sekä mahdolliseen liittovaltiokehitykseen.

Kristilliset sanovat selkeän ein liittovaltioistumiselle heti ohjelmansa ensimmäisessä lauseessa. Myöskään yhteistä puolustusta EU:lle ei heidän mielestään saa kehittää, mutta ”*Suomi osallistuu rauhan turvaamiseen Euroopan valtioiden keskuudessa*”. Koko ulko- ja turvallisuuspolitiikka on säilytettävä hallitusten välisenä. Kristilliset eivät siis halua laajentaa edes EU:n rauhanturvatehtäviä ns. kolmansiin eli EU:n ulkopuolisiin maihin (huom. puolue puhuu ohjelmassaan EU:sta ja Euroopasta synonyymeinä, joten en tee analyysissäkään eroa näiden välille). Rikollisuuden torjunnassa jäsenvaltioiden yhteistyötä kuitenkin vaaditaan kehitettäväksi. Puolue vastustaa europarlamentin vallan lisäämistä, jos se tarkoittaa kansallisten parlamenttien päätösvalan kaventumista. Laajentumisesta puolue toteaa vain, että ”*Kaikilla Euroopan mailla on oikeus tulla Euroopan Unionin jäseneksi, mikäli nämä sitä tahtovat, täyttävät tarvittavat taloudelliset vaatimukset ja noudattavat ihmisoikeuksia*”.

RKP:n ohjelmassa ei oteta juurikaan kantaa EU:n toimielimiin liittyviin kysymyksiin, europarlamentin valtaan tahi liittovaltiokehitykseen. Sen sijaan EU:n roolia ulko- ja turvallisuuspoliittisena toimijana puolue korostaa. ”*Omassa rauhanprojektissamme olemme kuitenkin edenneet niin pitkälle, ettemme voi hyväksyä EU:n kyvyttömyyttä puuttua tehokkaasti sotiin ja ihmisoikeuksien loukkauksiin kuten Kosovossa.*” EU:n roolin maailmanlaajuisena toimijana se näkee erityisesti vapaan kaupan, demokratian ja ihmisoikeuksien puolestapuhujana. Laajentumiskysymys kuitataan toteamalla, että ”*Unioniin liittyy uusia jäsenmaita*”.

Vasemmistoliitto on kovin harvasanainen tähän ristiriitaulottuvuuteen liittyvissä kysymyksissä. EU:n ja Venäjän kumppanuutta tulee puolueen mielestä edistää voimallisesti ja kansainvälisissä yhteyksissä unionin tulee vaatia kansalaisoikeuksien toteuttamista. Taloudellisen integraation suhteen puolue ei ota muuta kantaa kuin vaatimalla valuuttakauppaveron (Tobinin vero) säätämistä. Vasemmistoliitto sanoo suoraan, ettei EU:sta pidä kehittää puolustusliittoa. Kriisinhallintaan ja rauhanturvaamiseenkin tulee osallistua ”liittoutumattoman Suomen”.

Perussuomalaiset vastustavat ”yksiselitteisesti päätös- ja vaikutusvaltaamme kaventavaa ja taloudellisia rasituksia lisäävää EU:n liittovaltiokehitystä.” ja pitävät EU:sta löyhänä kansallisvaltioiden liittona. Perussuomalaiset näkevät EU:n uhkana kansalliselle itsemääräämisoikeudelle. Määräenemmistösäädöksiä tai EU-parlamentin vallan lisäämistä perussuomalaiset vastustavat, kuin myös yhteistä puolustusta.

”Suomen tulee itse vartioida rajojansa ja puolustaa itse itseään. Emme halua jonkun toisen maan tai jonkin sotilasliittouman joukkoja rajojemme sisäpuolelle. Rauhantehtäviin EU:n ulkopuolelle ei tule lähettää suomalaisia joukkoja muuten kuin YK:n tai ETYJ:n puitteissa.”

EU:n laajentumisen suhteen puolueen linja on hyvin selvä: ”Uusien jäsenten ottamiseen EU:iin ei ole mitään kiirettä”. Syvenevä ja laajeneva EU on heidän mielestään vastakohta kansallisvaltioiden itsenäisyydelle ja valtioiden väliselle yhteistoiminnalle. Taloudellisen integraation syventämistä perussuomalaiset vastustaa myös: ”EI Yhteiselle keskittämistä suosivalle talouspolitiikalle”. Koko ohjelma on hyvin kansallishenkinen, jopa nationalistissävytteinen: ”KYLLÄ Suomalaisille ja suomalaiselle päätösvalle”. Suvaitsevia, kansainvälisiä sävyjä siitä on vaikea löytää.

Vihreiden ohjelma on kaikin puolin täysi vastakohta Perussuomalaisten eurovaaliohjelmalle. Heti johdantokappaleessa Vihreät vaativat integraation vahvistamista ja päätöksenteon enemmistöperiaatteen lisäämistä sekä ympäristö- ja sosiaalipolitiikan nostamista EU:n keskeisiksi toimialueiksi eli integraation syventämistä. Puolue vaatii EU:lle mm. yhteisiä ympäristönormeja ja Tobinin veron käyttöönottoa. EU:n laajentumiseen puolue suhtautuu myönteisesti, sillä Vihreät näkevät demokratian ja ihmisoikeuksien sekä ympäristöarvojen leviävän parhaiten laajentumisen avulla. Mitä tulee EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, puolue toteaa:

”Aseellisten konfliktien varalle Euroopan alueelle on kuitenkin luotava uusi turvallisuusjärjestelmä, joka perustuu EU:n laajentumiseen ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestä ETYJ:n lujittamiseen.”

Kosovosta ohjelma ei mainitse mitään, luultavasti siitä syystä, että ohjelmaa kirjoitettaessa ja sitä hyväksyttäessä sota ei ole ollut niin akuutissa vaiheessa. Ohjelma on hyväksytty niinkin aikaisin kuin 20.2.1999 vaalien oltua vasta kesäkuussa ja Naton pommitusten Kosovossa alettua maaliskuun lopulla.

SDP vaatii Euroopan Unionilta lisää ponnisteluja yhteisen työllisyyspolitiikan saavuttamiseksi, koska ”työntekijöiden sosiaalisten perusoikeuksien suojele edellyttää kansainvälistä yhteistyötä.” Myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta puolue lisäisi mielellään EU:n päätösvaltaa

perustelemalla sitä näin: ”Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka vahvistaa Euroopan ja EU:n jokaisen jäsenmaan turvallisuutta.” Edellä mainittu lause toistuu sellaisenaan ohjelmassa myöhemminkin ja lisäksi SDP haluaa Suomen osallistuvan yhteisen politiikan kehittämiseen aktiivisesti.

Sosialidemokraatit suhtautuvat avoimen myönteisesti EU:n laajentumiseen, koska ”Euroopan tasapainoinen kehitys edellyttää sekä unionin että hakijamaiden ripeää valmistautumista unionin laajentumiseen”. Lisäksi SDP korostaa olleensa Suomen EU- ja EMU-jäsenyyksien kannalla alusta lähtien.

Keskusta sanoo varovaisesti EI sekä integraation taloudelliselle että poliittiselle syventämiselle. ”Kansallisvaltiot ovat edelleen tehokas ja kansanvaltaisin väline kansainvälisen kehityksen ohjaamiseksi” ja ”Talous, vapaa kilpailu ja vapaakauppa on nähtävä vain välineinä ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.” Keskusta vaatii unionia kehitettävän valtioiden välisenä liittona eli ei liittovaltiokehitykselle, ja Suomen tulee sen mielestä ajaa siellä omia kansallisia etujaan. Puolue kannattaa yksimielisyysperiaatetta enemmistöpäätösten sijaan ja vihjaa jopa, että jotain asioita tulisi palauttaa päätettäväksi kansallisella tasolla ”hajauttamalla toisaalta päätöksenteko asioissa, jotka sopivat hoidettavaksi parhaimmin kansallisella tasolla”. Työttömyyden, ympäristöongelmien ja turvallisuuden (myös tietoverkot) vahvistamisen osalta Keskusta puolestaan vaatii lisää EU-tason yhteistyötä. Merkittävä irtiotto kansallisesta päätöksestä on myös tämä: ”Eurooppa ei kykene turvaamaan kilpailukykyään ja kansalaistensa hyvinvointia rakentamalla muuria ympärilleen.”

Keskusta vastustaa EU:n yhteistä puolustusta ja korostaa valtioiden oikeutta päättää omista turvallisuuspoliittisista ratkaisuksistaan sekä Suomen puolueettomuutta. Laajentumisen osalta puolue on varovaisen myönteinen, sillä ”Tämä lisää koko Euroopan poliittista vakautta ja turvallisuutta.” Keskusta tunnustaa, että unionin toimintoja on uudistettava, ennen kuin itälaajeneminen on mahdollista eikä Venäjä-yhteistyötä saa sen varjolla unohtaa.

Myös Kokoomus ottaa kattavasti kantaa kansallinen vs. kansainvälinen –ulottuvuuteen liittyviin kysymyksiin. Se ei ole vaatimassa EU:lle uutta toimivaltaa, vaan haluaa nykyisen toimivallan tehokkaampaan käyttöön. Sekä kokoomuspoliitikot että puolueen äänestäjät ovat olleet kautta EU-jäsenyyshistorian myönteisimpiä unionille, ja sen valossa onkin yllättävää, että myös Kokoomus haluaa kehittää unionia itsenäisten jäsenvaltioiden liittona eikä syventää integraatiota. Taloudellisen integraation tiivistämistä se sen sijaan peräänkuuluttaa ”EU-maiden talouspolitiikkojen tiiviimmällä yhteensovittamisella” ja sen mielestä on tärkeää, että ”Euroopan keskuspankki kykenee menestyksekkäästi harjoittamaan itsenäistä rahapolitiikkaa”. Se haluaa tehostaa sisämarkkinoiden

toimintaa lisäten sinne liikenteen ja poistaa markkinoillepääsyn ja kilpailun esteitä sekä lähentää jäsenvaltioiden verojärjestelmiä kilpailun kautta: kohti tasaveroako? Kokoomus vapauttaisi myös raja-alueiden valvontaa ja poistaisi esteitä kauttakulkumahdollisuuksilta.

Laajentumisen osalta Kokoomus katsoo, että ”*EU:n laajentuminen edellyttää unionin päätöksentekojärjestelmän tehostamista erityisesti määräenemmistöpäätösten käyttöä laajentamalla*”. Tässä asiassa Kokoomus on siis Vihreiden kanssa samoilla linjoilla ja toisaalta Keskusta ja Perussuomalaiset aivan toisilla. Laajentumisessa Kokoomusta huolettaa elintarviketuotannon jatkuminen, toisin sanoen miten käy Suomen maataloustukien, kun tukipotin jakajiksi tulevat suuret itäeurooppalaiset maatalousmaat kuten Puola. Myös ”*omaleimaisen kansallisen taiteen ja kulttuurin työskentelymahdollisuudet ja tulevaisuus on turvattava*”. Integraation syventämistä Kokoomus kannattaa yhteisen ulkopoliitiikan osalta: ”*EU tarvitsee entistä johdonmukaisempaa ja kokonaisvaltaisempaa ulkosuhdepolitiikkaa*”. Puolue mainitsee Kosovon sodan ja vaatii sen lopputuloksena unionin kriisinhallintakyvyn kehittämistä.

5.2.4. Herrat/eliitti vastaan kansa

Tämä ulottuvuus näkyy ehkä enemmän kansalaisten mielipiteissä kuin puolueohjelmissa, mutta tätä ei voida sivuuttaa, kun mukana on protestipuolueeksikin laskettava Perussuomalaiset. He korostavat olevansa tavallisen kansan asialla ja haukkuvat vanhojen puolueiden edustajia normaalista elämästä vieraantumisesta. (ks. esim. Grönlund & Westinen 2012, 169.)

Kristillisten eurovaaliohjelma ei mainitse sanallakaan mitään tästä ulottuvuudesta. RKP:llä ja Vasemmistoliitolla teemasta on yksi maininta, Vihreillä ja SDP:llä kaksi. RKP sanoo ohjelmassaan, että ”*EU:n byrokratian purkutalkoot ovat vasta alussa.*” Byrokratialla voidaan yleensä ajatella vihjattavan eliitin suuntaan, että ”herrat tuolla” ovat säätäneet monimutkaista, tavallisen kansan ymmärtämättömissä olevaa kieltä. Vasemmistoliitto on aavistuksen RKP:tta kärkkäämpi julistaessaan, että ”*Suljetut ovet ja salaiset kansiot ovat Euroopan unionissa liian yleisiä.*” Hieman positiivisempaan sävyyn asian ilmaisee SDP: ”*Euroopan parlamentin jäsenten tehtävä on edustaa kansalaisia ja tuoda unionia lähemmäs kansalaisia. [...] Euroopan unionin hallinnon on oltava*

tehokasta, oikeudenmukaista ja avointa.” Puolue vihjaa, että unioni ei nykyisellään ole tarpeeksi lähellä kansaa. Myös Vihreät kohtelee eliittiä ohjelmassaan silkkihansikkain vaatimalla kansalaisille lisää mahdollisuuksia osallistua ja saada tietoa EU-asioista sekä unionin päätöksenteon demokratisoimista.

Perussuomalaiset käsittelee ohjelmansa kokonaislaajuuteen nähden elitismikritiikkiä suhteellisen paljon. Heti ohjelman toisessa kappaleessa vaaditaan *”tehokasta puhdistusta EU:n talous- ja hallintokäytäntöön”*. Tällä viitattaneen komission kevään 1999 eroon ja sitä seuranneeseen kuohuntaan. Puolue vaatii avoimempaa päätöksentekoa, sanoo ei *”vallan keskittämiselle, salailulle ja väärinkäytöksille”* ja kritisoi, että nykyinen järjestelmä (EU kokonaisuudessaan) hyödyttää lähinnä suuryhtiöitä ja korkeita virkamiehiä.

Kokoomus peräänkuuluttaa avoimuutta ja vastuullisuutta unionin hallinnon uudistamisessa jotta kansalaisten luottamus lisääntyisi. Tähän sisältyy taustaoletus, että siinä on vajetta. Myös varainkäytön valvontaa ohjelmassa vaaditaan parannettavaksi kahteen kertaan, mutta suoranaisesti Kokoomuskaan ei mainitse komission keväistä eroa. Maatalouden osalta hallintobyrokratiaa tukien hakemisessa vaaditaan karsittavaksi. Kansanvaltaa puolue korostaa europarlamenttivaaleista puhuttaessa:

”Suora kansanvaali velvoittaa myös parlamentin jäseniä aktiiviseen yhteydenpitoon kansalaisten kanssa. [...] Kokoomuksen mielestä parlamentilla onkin oltava keskeinen rooli päätöksenteon demokraattisuuden edistäjänä ja EU:n virkamieskoneiston kansanvaltaisena valvojana.”

Määrällisesti eniten eliitti vs. kansa –ulottuvuutta eurovaaliohjelmassaan käsittelee Keskusta –toki osittain myös ohjelman silkasta pituudesta johtuen. Ttosin pituudeltaan Kokoomuksen ja Keskustan ohjelmat ovat saman mittaisia. Keskusta ruotii komissiota lähestulkoon Perussuomalaisiin verrattavalla intensiteetillä: *”Komission toimintaa on tervehdytettävä muun muassa päätöksentekoa hajauttamalla. Komission sisällä rehottavaa byrokratiaa ja muita epäkohtia on karsittava.”* sekä *”EU:n sisäiset väärinkäytökset on lopetettava unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden yhteisin toimin.”* Myös Keskusta peräänkuuluttaa kansanvaltaisuuden lisäämistä, kansalaisten tahdon huomioonottamista sekä keskittyneen byrokratian purkamista. Tähän lainaukseen tiivistyy hyvin puolueen olennaisin viesti: *”EU-politiikka ei saa jäädä Helsingin ja Brysselin kabineteissa tapahtuvaksi eliitin tekniseksi asioiden hoitamiseksi, vaan sitä on toteutettava kansalaisten ehdoilla.”* Keskusta on ainoa, joka mainitsee ohjelmassaan konkreettisesti sanan eliitti.

5.2.5. Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset

Tätäkin ulottuvuutta ei voida jättää käsittelemättä niin kauan kuin Ruotsalainen Kansanpuolue elää ja voi hyvin Suomessa. Muille puolueille tällä lohkeamalla ei ole niin suurta merkitystä, mutta Perussuomalaiset on ajanut voimakkaasti ruotsin kielen pakollisuuden poistoa ja ollut avoimesti RKP:tta vastaan.

Nämä seikat silmälläpitäen on perin erikoista, että mikään puolue ei vuoden 1999 eurovaaliohjelmissaan mainitse kielikysymystä sanallakaan. Toki RKP:n osalta voidaan ajatella tämän kysymyksen olevan itsestäänselvyys –ohjelmassa sitä ei silti käsitellä. Pyysin RKP:n ohjelman puoluetoimistolta, ja sain sen suomeksi, kun suomeksi sitä pyysinkin. Osa RKP:n suomenkielisistä puolue- ja vaaliohjelmista on tiivistettyjä versioita ruotsinkielisistä alkuperäisistä, mutta ruotsinkielistä versiota ohjelmasta ei löydy mistään. Perinteinen vähemmistöjen puolestapuhuja Vihreätkään ei mainitse kielivähemmistöjä, vaikka rasismia ei ilmoita suvaitsevansa missään muodossa. Vuonna 1999 ruotsin kielen asema ei ilmeisesti ollut Perussuomalaisillekaan niin mieliä kuohuttava kysymys, että sitä ohjelmassa olisi mainittu –tai he ovat valinneet muut areenat tästä teemasta puhumiselle.

5.2.6. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot

Tähän lohkeamaan on yhdistetty konservatiiviset vs. liberaaliarvot sekä materialistiset vs. postmaterialistiset arvot, joten se sisältää siten suhtautumisen luonnonsuojeluun. Vihreiden koko identiteetti perustuu ympäristöarvojen ja liberaaliuden korostamiseen. Postmodernilla viitataan tässä tradition vastakohtaan, uusien arvojen ja elämäntyylin nousuun, suvaitsevaisuuden osoittamiseen muun muassa etnisille, kulttuurisille ja seksuaalisille vähemmistöille, sukupuolten tasa-arvoon ja avarakatseisuuteen (ks. esim. Grönlund&Westinen 2012, 169).

Perussuomalaiset puhuvat eurovaaliohjelmassaan vähiten toisaalta perinteisistä, toisaalta uusista arvoista. Ympäristöongelmista ei mainita sanallakaan. Puolueen tradition ja arvojen pohjalta voisi olettaa sen puhuvan perinteiden puolesta, mutta mitään edes etäisesti siihen viittaavaa ohjelmasta ei

löydy. Postmoderniksi puheeksi voidaan laskea ainoastaan vaatimus siitä, että *”Demokratia- ja ihmisoikeusloukkauksiin on aina puututtava.”*

Vasemmistoliitto uhraa postmoderneille arvoille hiukan enemmän tilaa, yhden kappaleen verran otsikolla *”Ympäristöongelmat eivät tunne maiden rajoja”*. Puolue peräänkuuluttaa EU-tasoisia ympäristönormeja, joita tiukempiinkin normeihin jäsenmailla tulee sen mukaan olla oikeus. *”Elinvoimainen ympäristö on tärkeämpi kuin tavaroiden vapaa liikkuvuus”*. Tällä lausumalla puolue tekee pesäeroa erityisesti Kokoomukseen, joka korostaa vapaan liikkuvuuden ihanuutta ja ajaa sen lisäämistä.

RKP vaatii kansainvälistä solidaarisuutta: *”Euroopan unionin aatteellinen pohja kärsii haaksirikon ellemme pysty turvaamaan ihmisten perusoikeuksia myös unionin rajojen ulkopuolella”*. Puolue käyttää sovittlevasta puhetavastaan poiketen värikästä kieltä ympäristöstä puhuessaan: *”Emme voi sallia kilpailuetujen hankkimista luontoa raiskaamalla tai lapsityövoimaa riistämällä”*. Myös RKP vaatii ihmisoikeuksien kunnioitusta, ympäristön kannalta suotuisia ratkaisuja sekä Itämeren aseman kohentamista *”kiihkokansallisia, suvaitsemattomia ja protektionistisia voimia vastaan”*. Puolue on julkisesti nimennyt Perussuomalaiset päävastustajakseen, ja tuosta lainauksesta tämä pesäero käy hyvin selvästi ilmi.

Sosialidemokraatit puhuvat ohjelmassaan tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja naisten aseman puolesta – tosin työllisyyden viitekehyksessä:

”Sosialidemokraatit toimivat EU:ssa ja sen kaikissa jäsenmaissa parantaakseen naisten työllisyyttä, poistaakseen naisten ja miesten palkkaerot ja muutoinkin edistääkseen tasa-arvoa työelämässä.”

Perinteisistä postmoderneista arvoista ympäristö mainitaan vain sivumennen vaatimalla yli rajojen vaikuttavien ympäristöuhkien torjumista eurooppalaisella yhteistyöllä.

Kristillisten lyhyessä ja tiiviissä eurovaaliohjelmassa perinteisten arvojen puolustaminen saa palstatilaa: *”Euroopan unioniin saadaan aikaan elämänsuojelulaki, joka kunnioittaa ihmiselämää ikään, fyysiseen tai henkiseen kuntoon tai kehitykseen katsomatta”*. Lisäksi se vaatii alkoholiverotuksen minimitasoa EU:ssa. Toisaalta postmoderneja arvoja se puolustaa peräänkuuluttamalla kehitys yhteistyöhön käytettävien varojen nostoa prosenttiin vuotuisesta bruttokansantuotteesta –sitä ei mainita, onko kyse Suomen vai koko EU:n BKT:sta. Puolue visioi EU:n kehittyvän maailman johtavaksi ympäristöosaajaksi ja säätävän yhteisen minimitason haittaveroille.

Vihreiden ohjelmassa postmodernien arvojen puolustamista korostetaan. Ohjelma alkaa lauseella *”Vihreiden tavoitteena on rakentaa inhimillisesti ja ekologisesti kestävä Eurooppa, jossa aineellinen tuotanto ja kulutus on sopeutettu maapallon kestävyyskykyyn.”* Itse asiassa tuohon lauseeseen voisi tiivistää Vihreiden ohjelman tärkeimmän viestin. Myös se tekee pesäeroa Kokoomukseen toteamalla, että *”Markkinoiden vapaus ei saa olla ympäristönsuojelun este”* ja näkee ympäristönsuojelun tärkeimpänä ylikansallisen päätöksenteon alueena. Se vaatii myös ydinvoimasta luopumista, Itämeren pelastamista, luomutuotannon edistämistä, samaa sukupuolta olevien parisuhteen tunnustamista ja suurista moottoritie- ja lentokenttähankkeista pidättäytymistä. Kehitysyhteistyömäärärahoja se vaatii kuitenkin nostettavaksi vain 0,7 prosenttiin BKT:sta, kun Kristilliset vaativat prosenttia.

Kokoomus on varannut postmodernien arvojen puolustamiselle kappaleestaan *”Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehitys”* palstatilaa. Se haluaa korostaa työmarkkinoilla sukupuolten välistä tasa-arvoa, yleisen syrjimättömyyden edistämistä, rasismin ja muukalaisvihan vastustamista ja sisällyttää ympäristönsuojelun kaikkiin unionin sektoripolitiikkoihin. Se ei vaadi ydinvoimasta luopumista kuten Vihreät, vaan *”Suomen läheisyydessä olevien ydinreaktorien turvallisuuden ja ydinjätteiden käsittelyn parantamiseksi [...] nopeita turvallisuutta lisääviä toimia.”* Myös Kokoomus vaatii kestävästä kehityksestä, EU:n roolin aktiivisuutta Kioton ilmastopöytäkirjan toimeenpanossa (mitä esimerkiksi Vihreäkään eivät mainitse) sekä Itämeren päästöjen ja ilmansaasteiden vähentämistä.

Keskusta käyttää hyvin värikästä kieltä puhuessaan maailman tilasta:

”Aineelliset arvot ovat liiaksi korostuneet henkisten ja yhteisöllisten arvojen kustannuksella. Tämä materialismin ylivalta on ollut perimmäinen syy siihen, että elinympäristömme on vaurioitunut. [...] Talous, vapaa kilpailu ja vapaakauppa on nähtävä vain välineinä ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.”

Puolue vaatii myös ihmiskunnan siirtymistä luonnontaloudellisesti kestäväan kehitykseen ja ihmisyyden yhteiskuntaan. *”Ympäristöongelmat eivät tunne rajoja vaan koskettavat kaikkia samalla tavalla.”* Se vaatiikin ympäristöverotukselle minimitasoa sekä ympäristönormien rikkomisen tekemistä rangaistavaksi. Kehitysyhteistyön osalta puolue ei esitä lukuja, vaan muistuttaa, ettei EU:n kehitysyhteistyö saa *”merkitä kansallisen kehitysyhteistyöpolitiikan alasajoa.”* Maataloudessa puolue peräänkuuluttaa tehotuotannon sijaan ympäristön kannalta kestäväan tuotantoa. Itämeren tila saa useita mainintoja ohjelmassa ja sen kunnostamisen puolue nostaa yhdeksi Pohjois-Euroopan tärkeimmistä ympäristöhankkeista.

5.3. Yhteenveto

Poliittista kenttää eniten jakavalla ja perinteisimmällä ristiriitaisuudella eli vasemmisto vs. oikeisto, puolueiden sijoittumisessa ei ollut vuoden 1999 eurovaaliohjelmien perusteella suuria yllätyksiä. Äänestäjien käsitys puolueiden sijoittumisesta (Paloheimo 2009, 22 mukaan VAS – SDP – VIHR – PS – KD – KESK – RKP – KOK) ei aivan täysin vastaa eurovaaliohjelmien perusteella tehtävää sijoittumista. Vuoden 1999 eurovaaliohjelmien perusteella vaihtaisin ainakin Keskustan ja KD:n paikkoja keskenään.

Ydinalueet vs. syrjäseudut –uottuvuudella monet puolueet huomioivat maaseudun ja kasvukeskusten ulkopuoliset alueet ja puhuvat niistä kauniisti, mutta aitoa huolta niistä esittää vain Keskusta. Vihreät tosin ei puhu periferioista käytännössä lainkaan. Tämä voi olla tietoinen valinta, sillä onhan puolue todistetun leimallisesti nuorten kaupunkilaisten keskuudessa kovin suosittu.

Ennakkokäsityksiä vähemmän –käytännössä ei lainkaan- asiasta puhuu Perussuomalaiset. Tämä on hyvin mielenkiintoinen havainto, ottaen huomioon puolueen juuret Suomen Maaseudun Puolueena. Euroopan parlamentin vaalit tarjoavat mahdollisuuden puhua Perussuomalaisten korostamista arvoista ja aluepolitiikasta sekä syrjäseutujen asioista. Tämä mahdollisuus on ainakin vuoden 1999 vaaleissa jätetty käyttämättä. Sen sijaan Kokoomus, perinteinen kasvukeskusten puolestapuhuja, on varannut ohjelmastaan paljon tilaa rakenne- ja aluepolitiikalle, vaikka alueiden nähdäänkin kehittyvän lähinnä talouskasvun myötä. Keskusta sen sijaan profiloituu koko Suomen puolestapuhujana, mm. vaatimalla valtaa takaisin maakunnille. Hajautusta ja pohjoisia olosuhteita toistetaan läpi ohjelman.

Uloottuvuudella kansallinen vs. kansainvälinen puolueet todellakin erottuvat toisistaan. Selkeän kriittisesti minkäänlaisen integraation lisäämiseen suhtautuvat Kristilliset ja Perussuomalaiset. Vasemmistoliitto ja Keskusta voidaan laskea varovaisen kriittisiin. Vasemmistoliitto on lyhyessä ohjelmassaan kovin harvasanainen esimerkiksi laajentumisesta tai taloudellisesta integraatiosta, mutta vaatii liittoutumattoman Suomen pysyttelemistä jopa EU:n rauhanturvatehtävien ulkopuolella. Keskusta sen sijaan on kielteisempi sanamuodoissaan puhuttaessa integraatiosta ja se ei halua nähdä ainakaan liittovaltiokehitystä. Se käyttää varsinkin Kokoomukseen verrattuna termiä markkinatalous negatiivisemmassa merkityksessä. RKP, Vihreät, SDP ja Kokoomus voidaan laskea selkeästi EU-myönteisiin, sillä jokainen niistä on valmis lisäämään EU:n toimivaltaa yhteisen ulko-

ja turvallisuuspolitiikan alalla. Perinteisen EU-myönteinen SDP ei kuitenkaan mainitse mitään EU-instituutioista.

Herra/eliitti vs. kansa –ulottuvuudella aktiivisimpia aiheen esillä pitäjiä olivat Perussuomalaiset ja Keskusta. Kokoomus vaatii varainkäytön tarkempaa valvontaa jatkossa, kun taustalla oli komission ero keväällä 1999, mutta Kristilliset eivät lausu tästä ulottuvuudesta mitään ja loputkin neljä puoluetta vain hyvin lyhyesti. Keskusta yltää retoriikassaan lähestulkoon Perussuomalaisten tasolle eliitin kritisoinnissa. Nämä kaksi erottuvatkin joukosta selkeän eliittivastaisimpina.

Mikään puolue, ei edes RKP, ei pidä esillä kielikysymystä. RKP toki kirjoittaa ohjelmansa ensisijaisesti ruotsiksi, ja tämä on sinänsä kannanotto kaksikielisyyden puolesta. Perinteinen vähemmistöjen puolustaja Vihreäkään ei ohjelmassaan ruotsin kielen asemasta sano mitään.

Perinteisten ja postmoderneiden arvojen ulottuvuudella puolueiden välille tulee eroja. Kristilliset asettuvat traditioiden ja perinteisten ”moraaliarvojen” puolelle. Perussuomalaisten arvopohja huomioiden voisi olettaa heidän puolustavan perinteisiä arvoja myös eurovaaliohjelmassaan, mutta näin ei ainakaan vuoden 1999 ohjelman osalta ole. Toisaalta puolue vaikenee postmoderneista arvoista eikä ympäristöä mainita ohjelmassa sanallakaan. Kaikkien muiden puolueiden ohjelmat käsittelevät edes jollain tasolla ympäristöongelmia, Vihreiden luonnollisesti eniten.

Kaiken kaikkiaan ohjelmista paistaa läpi se, että niille ei ole juurikaan puolueissa uhrattu aikaa tai resursseja. Poikkeuksen tähän muodostaa Keskusta ohjelman laajuuden, kattavuuden ja perusteellisuuden vuoksi. Kokoomuksen kannanotto, ei siis varsinaiselta nimeltään edes ohjelma, on kattava ja pituudeltaan samaa luokkaa kuin Keskustan, mutta siitä on päätetty vasta muutama viikko ennen vaalipäivää, joten varsinaisena vaaliaseena sitä ei ole voinut kampanjassa käyttää. Perussuomalaiset keskittyvät kertomaan, mikä EU:ssa on vialla ja mitä he eivät halua –ratkaisuja ongelmiin on turha ohjelmasta etsiä. Vasemmistoliiton ja RKP:n ohjelmat vaikuttavat enemmänkin esitteiltä tai ohjelmien tiivistelmiltä kuin varsinaisilta ohjelmilta. SDP:n, Kristillisten ja Vihreiden ohjelmat ovat tiiviitä, mutta suhteellisen kattavia, tosin Kristillisten ohjelma muistuttaa enemmänkin luetteloa. Vihreät, SDP ja RKP viittaavat ainoina ohjelmissaan europuolueisiin, joihin ne kuuluvat.

6. Eurovaalit 2004

6.1. Ehdokasasettelu, kampanjat ja rahoitus, vaalin tulos

Vuoden 2004 vaaleissa EU:n laajuisesti suurin muutos oli uusien jäsenvaltioiden mukaantulo toukokuussa 2004. Niinpä kuudensissa europarlamenttivaaleissa äänestivät 25:n jäsenmaan kansalaiset edelliskerran 15:n sijasta. Tätä ennen oli käynnistetty toimielinuudistus, jonka merkkinä hyväksyttiin Nizzan sopimus 2001 (tuli voimaan 2003). Erityisen alhaista äänestysinto oli uusissa jäsenmaissa, ja niinpä koko EU:n äänestysprosentti tippui historiansa alhaisimmaksi, 45,7 prosenttiin. Toisaalta se ei välttämättä kerro EU:n legitimeettikriisistä, vaan vaalien toisen asteen luonteesta (ks. esim. Schmitt 2005, 653-655). Huomionarvoista on, että äänestysprosentti on laskenut koko ajan, vaikka Euroopan parlamentin valtaa on lisätty jatkuvasti (Mattila & Raunio 2005, 31). Monissa entisen Neuvostoliiton maissa äänestysaktiivisuus on ensimmäisen asteen vaaleissakin keskimääräistä alhaisempaa eivätkä kansalaiset ole kiinnittyneitä puolueisiin, saati että heillä olisi perinteitä äänestämisessä. Lisäksi uudet jäsenmaat liittyivät unioniin noin 6 viikkoa ennen vaalipäivää, ja kampanjointi- ja tiedotusaika jäi täten kovin lyhyeksi. (Schmitt 2005, 657-658.)

Hallituspuolueet olivat vaalien häviäjiä melkein kaikissa EU-jäsenmaissa, tarkalleen 23:ssä (emt., 659). Toisen asteen vaalien hypoteesi uusien, pienten puolueiden menestymisestä ei toteutunut vielä vuoden 2004 vaaleissa (Mattila & Raunio 2005, 29), sillä eduskuntapuolue Perussuomalaiset jäi ilman europarlamentaarikkoa eikä muillakaan pienpuolueilla paljoa paremmin mennyt. Protestiäännet menivät näissäkin vaaleissa yksittäisille ehdokkaille, kuten Keskustan Paavo Väyryselle ja Vasemmistoliiton Esko Seppäselä. Muualla unionissa on sen sijaan nähty jopa puolueiden jakaantumista tai uusien puolueiden syntymistä eurovaalien tiimoilta (ks. esim. emt. 32).

Puolueiden välillä on jonkin verran eroja siinä, miten ehdokkaaksi voi päästä. Keskustalla järjestelmä on kaikkein monimutkaisin, johtuen sen suurimmasta organisaatorakenteesta ja puolueen koosta (160 000 jäsentä). Vihreillä, Kokoomuksella ja KD:lla ehdokkaita voi ehdottaa periaatteessa kuka tahansa puolueen jäsen. Vasemmistolla, SDP:llä, RKP:llä, PS:llä ja Keskustalla ehdotuksia tekevät puolueen organisaatiot, yleensä perusjärjestöt, jotka esittävät kandidaatteja ylemmälle taholle. Koska koko maa on yhtenä vaalipiirinä, jokaisen puolueen tavoitteena on mahdollisimman kattava ja monia ihmisryhmiä edustava ehdokaslista. (Mickesson & Nurmi 2009, 325.)

Vuoden 2004 eurovaaleissa äänestysprosentti Suomessa kohosi lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä 41,1:een vuoden 1999 katastrofaalisista lukemista (31,4%). Tälläkin kertaa kampanjoinnin hoitivat pääasiassa ehdokkaat itse ja Suomen kansallisten etujen puolustaminen oli hallitseva teema. Tulokset eivät tuoneet yllätyksiä eikä niillä ollut vaikutusta kansalliseen politiikkaan. (Raunio 2004, 1.)

Vuoden 2004 europarlamenttivaalien tulokset Suomessa:

Puolue	Paikat EP:ssa	Muutos v. 1999	Ääniosuus
Kokoomus	4	0	23,71 %
Keskusta	4	0	23,37 %
SDP	3	0	21,16 %
Vihreät	1	-1	10,43 %
Vasemmisto	1	0	9,13 %
RKP	1	0	5,70 %
KD	0	-1	4,28 %
PS	0	0	0,54 %

Lähde: Tilastokeskus

Hieman yli vuosi ennen eurovaaleja Suomessa oli käyty eduskuntavaalit, ja Keskustan Matti Vanhasen hallitus oli aloittanut ns. Irak-gaten jälkeen. Keskusta voitti vaalit Anneli Jäätteenmäen johdolla, mutta Jäätteenmäki joutui eroamaan tietovuotoskandaalin saattelemana kesällä 2003. Hän asettui ehdolle eurovaaleihin 2004 ja sai huikean äänipotin: lähes 150 000 ääntä ja noin 9% vaaleissa annetuista äänistä (ks. esim. Tilastokeskuksen vaalitulokset). Uusien jäsenmaiden myötä suomalaisille avautui mahdollisuus hankkia halpaa alkoholia Virosta ja viinankulutus nousi. Erityisesti ammattiliittojen pelkona oli, että rajojen avautuminen toisi halpaa työvoimaa Suomeen. (Sundberg 2005, 1010.)

Kahdeksan puoluetta asetti täydet listat: 7 eduskuntapuoluetta ja Suomen Kommunistinen Puolue. Kristillisdemokraatit ja Perussuomalaiset muodostivat vaaliliiton, ja ehdokkaita oli 15+5. Vihreiden ja KD:n paikkojen menetykset parlamentissa selittyvät sillä, että Suomen europarlamentaarikkojen

määrä tippui 16:sta 14:ään Nizzan sopimuksen mukaisten paikkamäärien astuttua voimaan. (ks. esim. Tilastokeskuksen vaalitulokset)

Tällä kertaa puolueet käyttivät kampanjoihin aikaa, rahaa ja energiaa aivan toisella tavalla kuin vuonna 1999. Samana keväänä ei ollut kilpailevia vaaleja ja kunnallisvaalit olivat vasta lokakuun lopulla tulossa. Tällä kertaa puolueiden puheenjohtajat osallistuivat tv-tentteihin ja kiersivät maata ehdokkaiden tukemiseksi. Silti heitä ei voi syyttää kovinkaan innokkaiksi vaalien suhteen.

Perinteiseen tapaan kunnon kampanjavaihe pyörähti muutoinkin päälle vasta muutama viikko ennen vaaleja. Ehdokkaat mainostivat itseään hyvinä Suomen etujen puolestapuhujina, sillä äänestäjät olivat tutkitusti enemmän tästä kuin integraatioon liittyvistä kysymyksistä huolissaan. Myöskään näissä vaaleissa europuolueet tai Suomen puolueiden kytkökset niihin eivät tavalliselle kansalle näkyneet. (Raunio 2004, 4-5.) Tosin Vihreät ainakin yritti näkyä myös eurooppalaisena puolueena korostamalla olevansa osa laajempaa Vihreää liikettä.

Ensimmäistä kertaa Suomessa käytyjen europarlamenttivaalien historiassa vaalit saivat julkisuudessa kansallisten vaalien veroisen kohtelun. Puolueille jaettiin valtion tiedotusrahaa ja tiedotusvälineet panostivat vaaleihin aiempaa enemmän. Taustatavoitteena oli saada vuoden 1999 katastrofaalisen alhainen äänestysprosentti nousuun. (Tiilikainen & Wass 2004, 250.) Tässä tavoitteessa onnistuttiin, vaikka ei hieman päälle 40% osallistumisprosentilla vielä kehuskella voi. Suomen EU-jäsenyyttä vastustavat tai muutoin EU-kriittiset kansalaiset ovat valinneet äänestämättä jättämisen sen sijaan, että kävisivät antamassa äänensä EU-kriittiselle puolueelle tai ehdokkaalle. (Matti & Raunio 2005, 36).

Vihreiden kampanjan suunnittelu alkoi heti eduskuntavaalien 2003 jälkeen ja kolmen suuren puolueen valmistautuminenkin oli hyvässä vaiheessa syksyllä 2003. Varsinainen kampanjan aktiivivaihe kesti kaikilla kuitenkin 2-3 viikkoa, kun normaalisti suomalaisissa vaaleissa tuo vaihe kestää 4-8 viikkoa. Keskustalla oli kampanjaorganisaationsa raskaudesta johtuen tarkimmat suunnitelmat, kun taas muut jättivät tilaa sattumalle. Keskusta, SDP ja Vihreät tavoittelivat pääasiassa omaa, perinteistä kannattajakuntaansa, mutta Kokoomus kiinnitti huomiota myös puoluetta kakkosvaihtoehtonaan pitäviin. Kampanjointimuodoista Kokoomus luotti sanomalehtimainontaan, Vihreät bussipysäkkimainoksiin ja Keskusta ja SDP perinteisiin yleisötapahtumiin. Vain SDP käytti tv-mainontaa. Ulkopuolisia tahoja kampanjan apuna puolueet käyttivät verrattain vähän. (Tiilikainen & Wass 2004, 253-256.)

Vaalikampanjat olivat teemojen osalta hillittyjä ja ne tasapainottelivat eurooppalaisen ja kansallisen näkökulman välillä, vaikkakin viimeksi mainittu hallitsi ohjelmia, kampanjatilaisuuksia ja vaaliväittelyitä. Puolueet varoivat ottamasta kantaa esimerkiksi Turkin mahdolliseen EU-jäsenyyteen tai EMU:n laajentumiseen. (emt., 258.)

Puolueiden vaalibudjetit kasvoivat keskimäärin puolet suuremmiksi vuoden 1999 vaaleihin nähden. Ehdokkaille jaetut osuudet vaihtelivat puolueittain huomattavasti, kuten myös ehdokkaiden kokonaisbudjetit. Valittujen europarlamentaarikkojen osalta vaihteluväli on Keskustan Kyösti Virrankosken lähes 300 000 euron kampanjasta Satu Hassin 52 000 euroon. (emt., 260.)

6.2. Puolueiden vaaliohjelmat 2004

6.2.1. Vasemmisto vastaan oikeisto

Vähiten vasemmisto-oikeisto-ulottuvuuteen kuuluvista asioista puhuvat Keskusta, Perussuomalaiset ja Kristillisdemokraatit. Keskustan vuoden 2004 ohjelma on ELDR:n yhteinen ohjelma, jonka Keskusta on ottanut myös omaksi ohjelmakseen. Tämä on hyvin mielenkiintoista, kun otetaan huomioon, että monet keskustalaiset kokevat kansainväliset viiteryhmät kaukaiseksi Keskustan arvomaailmasta. Tämäkään ohjelma ei tee siitä poikkeusta. Siinä ei ole yhtään keskustalaisia teemoja tai painotuksia, saati että puoluetta tai Suomea mainittaisi kertaakaan. Sitä silmälläpitäen on hyvin erikoista, että puolue on hyväksynyt tämän käyttöönsä. Niinpä ohjelmasta on turha etsiä paljon muita painotuksia kuin kansallinen vs. kansainvälinen tai perinteiset vs. postmodernit arvot. Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle kuuluvia lausumia ei suurennuslasilla etsimälläkään löytynyt.

Perussuomalaisillakin ulottuvuus jää kahden maininnan varaan. Puolue vaatii asettamaan ihmisen ja perheen etusijalle *”rahan ja yhteiskunnan valtaan nähden”*. Tällä lausahduksella voidaan tulkita puolueen kannattavan myös perinteisiä perhearvoja. Vaatimus on mielenkiintoinen, sillä perinteisesti tällä ulottuvuudella nimenomaan raha (markkinatalous) ja yhteiskunta (valtio) ovat ulottuvuudella kaksi ääripäätä. Voidaan siis ajatella, että Perussuomalaiset asettuvat janan keskivaiheille Keskustan tapaan. Lisäksi PS vaatii, että *”Pohjoismaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluva ihmisarvoinen sosiaaliturvajärjestelmä säilytetään”*.

Kristilliset julistavat kannattavansa *”yksilön vapautta ja vastuuta”*, mutta toisaalta haluavat taata peruspalvelut kaikille ja pitää heikommista huolta. *”Julkiset koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalvelut ovat kansalaisten kannalta ensiarvoisen tärkeitä, eikä niiden turvallisuus saa jäädä epävarmaksi EU:n säädöksissä.”* Se ei käy ohjelmasta ilmi, kuinka EU olisi Kristillisdemokraattien mielestä uhkaamassa palvelujamme.

Vasemmistoliiton ohjelmassa vasemmisto-oikeisto-ulottuvuus on jälleen kovin hallitseva. Nyt siinäkin mainitaan sana kapitalismi, toisin kuin vuoden 1999 ohjelmassa. Tällöinhän Keskusta oli ainoa, joka tätä sanaa ohjelmassaan käytti. Nyt Vasemmisto toteaa, että *”Viime vuosina on käynyt selväksi, mihin rajoittamattomaan kapitalismiin perustuva kansainvälinen taloudellinen kilpailu johtaa.”* Puolue kritisoi myös pääomien vapaata liikkumista kovin sanoin ja väittää sen olevan syynä työttömyyteen hyvien työehtojen maissa ja työehtojen polkemiseen siellä, missä *”sijoituksia houkutellaan työntekijöiden oikeuksista piittaamatta”*. Lisäksi puolue vaatii kaikkiin EU-maihin yhtenäisiä minimityöehtoja ja yritysten voittojen veroille vähimmäistasoa, jotta verokilpailu saataisiin loppumaan. Näin Vasemmisto asettuu sille perinteiseen sijoitukseen tällä ulottuvuudella: markkinatalouden sääntelyn ja työläisten etujen puolelle.

Vasemmistoliitto haluaisi hyödyntää EU:n valtaa tasaisemmin jakautuvan hyvinvoinnin saavuttamiseen, koska heidän mielestään se edistäisi kestävästä rauhaa koko maailmassa. Lisäksi *”EU:n tavoitteena pitää olla elintasoerojen kaventaminen sekä jäsenmaiden sisällä että niiden välillä.”*

Toinen hyvin vasemmistolaispainotteinen ohjelma on SDP:llä. Voidaan sanoa, että vasemmistolaisuus hallitsee koko viisisivuista ohjelmaa ja varsinkin sen perusteella tehtyä tiivistelmää, jota on luultavasti käytetty esitteissä ja kampanjoinnissa enemmän kuin kokonaista ohjelmaa. Tiivistelmän yksi alaotsikko on *”Valitse inhimillinen Eurooppa, pysäytä oikeisto.”* SDP onkin varannut käytännössä koko varsinaisen ohjelman aloitusluvun oikeiston parjaamiseen. Tähän lainaukseen tiivistyy monta ohjelman pääviestiä:

”Vaalien päävaihtoehdot tulevat Euroopan kahdelta suurimmalta ryhmältä, sosialidemokraateilta ja konservatiiveilta. [...] Oikeiston menestys merkitsee lisää valtaa markkinavoimille, heikompia työehtoja työntekijöille, lisää valtaa pääomalle ja heikkeneviä julkisia palveluita.”

Sosialidemokraatit vakuuttavat toimivansa työllisyyden sekä työntekijöiden puolesta ja vaativat työelämään *”eurooppalaisia vähimmäistasoja kilpailun vääristymisen estämiseksi”*. Puolue vaatii

mm. alipalkkauksen määrittelemistä työsyrintärikokseksi, Euroopan laajuista työ- ja lepoaikasääntelyä kuljetusalalle ja kanneoikeutta ammattiliitoille, jotta ulkomaalaisten työntekijöiden oikeudet voisivat toteutua käytännössä. Myös julkiset palvelut ja niiden turvaaminen hallitsevat ohjelmaa. Osittain SDP:n ohjelma on jopa vasemmistolaisempi kuin Vasemmiston itsensä.

Vasemmistoliiton ja SDP:n jälkeen ulottuvuuden seuraavaksi vasemmistolaisin ohjelma on Vihreillä. Puolue vaatii talouden vapauttamisesta seuraavien ongelmien hallintaa.

”Sisämarkkinoista aiheutuu myös ongelmia, joihin on vastattava. Tavaroiden, palvelujen, pääomien ja ihmisten vapaa liikkuvuus on pakottanut luomaan sosiaalisen suojelun vähimmäisvaatimuksia ja vaativan tasa-arvopolitiikan epäreilun kilpailun estämiseksi.”

Vihreät kritisoi talouden lyhytnäköisiä etuja, työehtojen valvonnan puutetta, valtioiden aggressiivista verokilpailua ja kaupallisuuden ylivaltaa. Se kannattaa vähimmäisverokantoja yritys- ja pääomaverotukseen, tulonjaon tasaamista aluepolitiikan ja rakennerahastojen kautta sekä työntekijöiden irtisanomissuojan yhdentämistä Euroopassa.

SDP:n tapaan Kokoomuskin vetoaa vahvasti europarlamenttiryhmään, johon se kuuluu.

”Kokoomus kuuluu europarlamentin suurimpaan poliittiseen ryhmään eli keskusta-oikeistolaiseen Euroopan kansanpuolueeseen (EPP). [...] Eurovaaleissa kokoomus on vaihtoehto sosialisteille, sillä Euroopassa on vain nämä kaksi merkittävää poliittista liikettä.”

Valtion tehtävistä puhuttaessa Kokoomus on vakuuttunut, että ”vahva talous turvaa hyvinvointiyhteiskunnan”. Ohjelma on vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella ja Suomen mittakaavassa suhteellisen oikeistolainen ja eroa vasemmistoon korostetaan myös rivien välissä. Kokoomus on viehtynyt kilpailukyky-käsitteeseen ja toistaa sitä läpi ohjelman.

”Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta kehittyy parhaiten sellaisessa Euroopassa, joka on kilpailukykyinen, jossa talous kasvaa ja jonka työpaikat lisääntyvät. [...] Vain menestyvä ja kilpailukykyinen talous takaa sen, että mahdollisimman monella meistä on työpaikka.[...] Sisämarkkinoiden tehostamista on edelleen jatkettava, sillä se vahvistaa edellytyksiämme kehittää Euroopasta entistä kilpailukykyisempi.”

Kokoomus vaatii myös toistuvasti julkisen talouden vakautta, talouskasvua, yritysten aseman turvaamista ja mahdollisuutta menestyä työtä tekemällä. Koko ohjelman nimikin kertoo paljon: ”Jotta Suomella menisi paremmin.” Ohjelmassa korostuvat yksilölliset arvot ja painotukset –kovin oikeistolaista siis. Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuus ei ole ohjelmassa sinänsä hallitseva teema,

mutta edellä mainituissa kappaleissa sanamuodot ovat jyrkkiä ja puolueen arvot ja asenteet käyvät hyvin selville.

RKP:n eurovaaliohjelma painottaa sekin elinkeinoelämän ja yritysten etuja sekä talouskasvua. Toisaalta puolue vaatii jäsenmaiden yhteiskunnallisten erojen pienentämistä mm. sosiaaliturvan osalta. Maatalouspolitiikkaan se vaatii yrityspainotteisuuden lisäämistä:

”EU:n maatalouspolitiikka tarvitsee uudistuksia, jotka johtavat yksinkertaisempaan, markkinapainotteisempaan suuntaan [...]Tavoitteena onkin nyt edelleen kehittää ja monipuolistaa yritystoimintaa maatalouden saralla”

Kokonaisuudessaan vasemmisto-oikeisto-ulottuvuus ei ole mitenkään hallitseva sen ohjelmassa, mutta asema työntekijöiden ja pääoman suhteen sekä markkinatalouden sääntelyn osalta sijoittaa RKP:n Kokoomuksen kanssa janan oikeistolaiseen päähän.

6.2.2. Ydinalueet vastaan syrjäseudut

Keskustan ohjelma on myös tällä ulottuvuudella mitattuna hyvin erikoinen puolueen aateperintöön ja aiempiin ohjelmiin verrattuna. Keskustan perinteisestä mieliteemasta syrjäseuduista ohjelmassa ei mainita mitään. Pohjoinen ulottuvuus on sentään ohjelmaan päässyt. Pohjoisen ulottuvuuden vastapainoksi ohjelmassa tosin korostetaan myös eteläistä ulottuvuutta Euroopassa, mikä ei varmasti ole Keskustan perinteisen kannattajakunnan mieleen ollut.

Vasemmistoliiton ohjelma ei puhu ydinalueista tai syrjäseuduista lainkaan. Pohjoista ulottuvuutta tai alue- ja rakennepolitiikkaakaan ei mainita. Subsidiariteettiperiaate kuitenkin ansaitsee yhden maininnan: *”Yksittäisen kansalaisen vaikutusmahdollisuudet ovat suurimmat silloin, kun päätökset tehdään mahdollisimman lähellä.”*

Perussuomalaiset ovat eurovaaliohjelmassaan huolissaan syrjäseutujen osalta lähinnä maataloudesta ja maaseudun alasajosta. *”Suomen monipuolisen maaseudun ja maatalouden elinvoima turvataan.”* Läheisyysperiaatteesta on lyhyt ranskalainen viiva, missä todetaan vain, että päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä kansalaista. Mitään syvempää analyysiä lyhyestä ohjelmasta näiden

asioiden osalta ei löydy: asioiden huono tila osoitetaan, mutta ei sitä, mikä on perussuomalainen ratkaisu niihin.

Kristillisdemokraatit on myös kovin niukkasanainen tästä ulottuvuudesta. Subsidiariteettiperiaatteen toteamisen lisäksi ohjelmasta löytyy vain yksi maatalousaiheinen lause tähän ulottuvuuteen liittyen: *”Peruselintarvikkeiden tuottamiseen kotiseudulla on oltava oikeus ja mahdollisuus myös Suomen pohjoisissa olosuhteissa.”*

Sosialidemokraattien ohjelma käsittelee ydinalueet vs. syrjäseudut –tematiikkaa kahden pääluvun verran otsikoilla ”Tasapainoinen alueellinen kehitys” ja ”Pohjoisen ulottuvuuden rahoitus on varmistettava”. Sanoja maaseutu tai maatalous ei kuitenkaan käytetä kertaakaan, edes ruokaturvallisuudesta puhuttaessa. Pohjoisesta ulottuvuudesta puolue ei linjaa mitään muista puolueista erottuvaa tai uutta, toki sitä voidaan pitää kannanottona itsessään, että teemalle on yksi luku ohjelmasta uhrattu.

Aluepolitiikkaan SDP vaatii solidaarisuutta ja rakennetukien käyttöön tehokkuutta. SDP nostaa esiin kaupungit: *”EU:n aluepolitiikassa tulee jatkossakin huomioida kaupunkien erityisasema ja EU:n kaupunkipolitiikan kehittämistä tulee jatkaa.”* Toisaalta puolue tunnustaa, että *”Suomen erityispiirteet, mm. pohjoinen sijainti, syrjäisyys ja pitkät välimatkat, on otettava edelleen huomioon.”* Kaupunkien esiin nostamisella SDP on ohjelmaa kirjoitettaessa saattanut ajatella erottautuvansa Keskustasta –mutta nyt tuota eroa ei tule, kun Keskustan ohjelma ei mitään syrjäseuduista puhu.

Vihreät vaatii, että EU:n aluepolitiikan painopisteeksi on otettava köyhimpien ja rikkaimpien alueiden välisen eron tasoittaminen ja että liikenne-, maatalous- ja aluepolitiikkaan pitää liittää luonnonsuojelutavoitteet –viimeisin tosin sivuaa myös postmoderneja arvoja. Maataloudesta puolue puhuu ”vihreiden linssien läpi” puhumalla luomutuotannosta, kantojen säilyttämisestä, vesistöjen saastumisesta maatalouden takia ja osan maataloustuista muuttamisesta ympäristötuiksi. Olisi ollut mielenkiintoista nähdä Keskustan vaihtoehto tällä osa-alueella –mutta ELDR:n ohjelmasta maatalousaspekti puuttui. Pohjoisesta ulottuvuudesta Vihreät puhuu käytännössä vain unionin laajentumisen yhteydessä, mainitsemalla esimerkiksi, että *”Unionin Pohjoinen ulottuvuus vahvistuu laajentumisen myötä”*.

Kokoomus on ainoa puolue, joka vuoden 2004 eurovaaliohjelmassaan mainitsee alue- ja maatalouspolitiikan osalta sen, että Suomen on aktiivisesti tavoiteltava pysymistä korkeampien tukiluokkien (esim. Tavoite 1-tuki) piirissä, jotta sekä maaseudun että kaupunkien edut sekä koko maan kehitys tulevat huomioon otetuiksi. Puolue on huolissaan myös maatalouden toimintaedellytyksistä Suomessa.

SDP:n lisäksi Kokoomuskin ottaa esille kaupunkipolitiikan.

”Alue- ja rakennepolitiikan rinnalla EU tarvitsee myös tehokasta kaupunkipolitiikkaa. Tuntuva osa EU:n väestöstä asuu kaupungeissa, ja monet suuret kaupungit ovat myös omien maidensa talouden moottoreita.”

Hieman yllättäen Kokoomus mainitsee myös kunnallisen itsehallinnon ja siitä kiinni pitämisen.

”EU:n toimivallan laajentuessa tulee pitää huoli siitä, että EU:n uudet säädökset eivät johda kunnallisen itsehallinnon kaventumiseen.” Perinteisesti kuntapolitiikkaa on pidetty keskustalaisten leipälajina.

RKP:n ohjelmasta löytyy ainakin vuoden 1999 ohjelmaan verrattuna enemmän ydinalueet vs. syrjäseudut –ulottuvuutta käsitteleviä lausumia. Vuoden 2004 ohjelman perusteella RKP näyttää olevan eniten huolissaan periferioista.

”Elinehtojen tasa-arvoistaminen koko maassa –myös maaseudulla – kuuluu Suomen kannalta olennaisiin tavoitteisiin. [...] Maaseudun tulee olla asutettu ja hyvin hoidettu, ja maanviljelijöille tulisi taata asianmukaiset tulot.”

Maatalouspolitiikan osalta RKP on huolissaan Suomen asemasta EU:n pohjoisena valtiona.

”Sijainti, ilmasto ja rakenne tulee huomioida vaikuttavina tekijöinä kun unionin maatalouspolitiikkaa kehitetään”. Kappaleen otsikko onkin osuvasti ”Leipää omilta pelloilta”.

6.2.3. Kansallinen vastaan kansainvälinen

Vuoden 2004 ohjelmissaan puolueet ovat panostaneet tähän ulottuvuuteen selkeästi enemmän kuin vuoden 1999 vaaleissa.

Kristillisdemokraatit on jälleen kovin kriittinen poliittisen integraation lisäämistä kohtaan, varsinkin ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta. Tiivistetysti voisi sanoa heidän haluavan kehittää unionia

tasavertaisten jäsenmaiden yhteistyön välineenä. Myös Suomen etujen puolustamista peräänkuulutetaan. Toisaalta he haluaisivat unionin tiivistävän yhteistyötä terrorismin ja ihmiskaupan torjunnassa sekä ottamalla käyttöön yhteinen ”valuutta- ja rahakeinottelusta perittävä vero”. Ko. verosta ei silti käytetä nimeä Tobinin vero, joten avoimeksi jää, miten Kristilliset veron käytännössä toteuttaisivat.

Perussuomalaiset peräänkuuluttavat tervettä kansallista itsekkyyttä ja ovat sitä mieltä, että nykyisellään Suomen ääni ei EU:ssa kuulu, kansalliset etumme on jyrätty ja vain perussuomalaiset europarlamentaarikot pystyisivät tämän asiantilan muuttamaan.

”Perussuomalaiset ehdokkaat eivät ole sinisilmäisiä eurointoilijoita, vaan he lähtevät häpeilemättä ja selkäsuorana puolustamaan Suomen kansan etua ja oikeuksia samaan aikaan sekä laajenevassa että syvenevässä unionissa.”

Perussuomalaiset sanovat myös suoraan, että liittovaltiokehitys tulee pysäyttää eikä EU:sta pidä tehdä sotilasliittoa. Puolueen mielestä EU toimii parhaiten kansallisvaltioiden välisenä talous- ja vapaakauppaliittona. Laajentumiseen he suhtautuvat kriittisesti Suomen jäsenmaksuosuuden kasvamisen vuoksi ja vaativat kansanäänestyksen järjestämistä EU:n uudesta perustuslaista.

Vasemmistoliitto taas suhtautuu nimenomaan unionin taloudelliseen yhdentymiseen ja siitä seuranneisiin asioihin kriittisesti. Erityisesti pääomien vapaata liikkumista puolue kritisoi, ja jatkaa, että ”Euroopan unionin on oltava edelläkävijä taloudellisen globalisaation demokraattisessa hallinnassa”, koska ”Taloukasvu on kestävää vain silloin, kun sen edut ja taakat jakautuvat tasapuolisesti.” EU-instituutioiden osalta Vasemmisto katsoo, että Euroopan parlamentin valtaa olisi lisättävä suhteissa muihin toimielimiin ja EU:n valtaa sekin lisäisi Kristillisten tapaan Tobinin veron tyyppisellä valuutanvaihtoverolla.

Keskustan (eli ELDR:n) ohjelmasta löytyy sentään tällä ulottuvuudella olevia lausuntoja. Tämä onkin lähestulkoon ainoa ulottuvuus, mistä ohjelma mitään varsinaisesti linjaa. Laajentumiseen ohjelma suhtautuu varauksettoman myönteisesti, yhden alaluvun otsikkokin on nimetty ”Aitojen pystyttämisestä porttien avaamiseen” ja siinä peräänkuulutetaan erityisesti ”paneurooppalaista yhdentymistä”, koska ”meidän tulisi edistää kaikkien eurooppalaisten kansojen yhteistyötä ja yhdentymistä”. Turkin jäsenyydestä puhutaan jo melko varmaan äänensävyyn. Ohjelman loppuun on lisätty liite nimeltään Paneurooppa-liike. Tämä on suomalaisella vaaliohjelmien mittapuulla hieman erikoinen ja irrallinen historiakatsaus.

Keskustan ohjelma vaatii yhteistyön lisäämistä monilla politiikkasektoreilla: ympäristö, viisumit, oikeus, maahanmuutto, koulutus sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Varsinkin viimeisin on poikkeus Keskustan aiemmasta EU-linjasta, sillä esimerkiksi edellisessä eurovaaliohjelmassaan se vastusti yhteistä puolustuspolitiikkaa jyrkin sanankääntein.

RKP:n eurovaaliohjelma hehkuttaa laajentumisen autuutta muun muassa näin: *”Laajentuminen on projekti, jossa kaikki maat tahoillaan ovat voittajia.”* Lisäksi se tyrmää kaikenlaiset siirtymäajat liittyen uusiin jäsenmaihiin ja vaatii laajentumisen myötä EU:lle tulevien uusien naapurimaiden aktiivista huomioimista. Puolue haluaisi kaikki EU-maat yhteiseen valuuttaan, toki vakaussopimuksen kriteerit huomioiden. RKP vaatii puolustus- ja turvallisuuspolitiikan tehostamista yhdessä Naton kanssa. Vielä tuolloin puolue ei tietääkseni ollut ottanut virallista, myönteistä kantaa Suomen Nato-jäsenyyteen, mutta esimerkiksi vuonna 2006 puolueen presidenttiehdokas Henrik Lax puhui lämpimiä sanoja Natosta. Vuoden 2004 ohjelman laajuudesta (6 sivua) huolimatta RKP ei linjaa mitään EU-instituutioista tai niiden uudistamisesta.

SDP vaatii suorasanaisesti määräenemmistöpäätösten lisäämistä EU:ssa, pääasiassa siksi, että työelämään saataisiin eurooppalaiset vähimmäistasot. Päinvastoin kuin RKP, SDP vaatii EU-laajentumisen yhteyteen siirtymäaikoja uusille jäsenmaille, koska *”Laajentumiseen liittyy tällä kertaa poikkeuksellisen suuret palkka- ja elintasoerot”*. Työntekijöiden oikeuksien heikkenemisen ja turvallisuus- ja rajavalvonnan puutteiden vuoksi puolue suhtautuu kriittisesti jatkolaajentumiseen. Puolustusyhteistyön lisäämiseen Euroopassa SDP suhtautuu myönteisesti: *”Unionin jäsenmaat tuntevat keskinäistä solidaarisuutta eivätkä ne ole puolueettomia, jos jokin jäsenmaa on joutunut terroristi- tai muun ulkopuolisen hyökkäyksen kohteeksi”*. Se toteaa myös, että *”Perustuslailla ei muodosteta liittovaltiota vaan tehostetaan ja selkeytetään unionin toimintaa.”* Tämä lienee suunnattu Perussuomalaisille, jotka äänekkäästi vaativat kansanäänestystä perustuslaista juuri päinvastaisesta syystä.

Kokoomus korostaa kautta ohjelmansa, että Suomen tulee olla aktiivisesti mukana pöydissä, joissa päätökset tehdään. *”Suomi turvaa etunsa parhaiten EU:n ydinmaana eli olemalla mukana kaikessa EU-yhteistyössä. Me emme halua, että Suomi syrjäytyy EU:n reunavaltioksi.”* Myös taloudellista integraatiota puolue vaatii lisättäväksi vaatimalla, että *”sisämarkkinoiden tehostamista on edelleen jatkettava”* ja että mitään siirtymäaikasäännöksiä uusille EU-jäsenmaille ei saa asettaa. *”Unionin sisämarkkinoiden neljä vapautta on mahdollisimman nopeasti saatettava koskemaan koko 25*

jäsenmaan EU:n aluetta.” Lisäksi Kokoomus painottaa vuoden 2004 laajentumisen olleen positiivinen asia, vaikkakin aiheuttaneen haasteita turvallisuudelle. Kansainvälisyyspainotusta ohjelmasta löytyy myös koulutuspolitiikan muodossa: opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta tulisi puolueen mielestä entisestään lisätä ja heidän liikkumistaan unionin alueella helpottaa esimerkiksi yleiseurooppalaisella opiskelijakortilla.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta Kokoomus korostaa, että Suomi on jo luopunut kaikesta liittoutumattomuudestaan, myös sotilaallisesta, joten täysipainoinen osallistuminen näiden politiikan alojen määrittelyyn EU:ssa tulisi olla itsestään selvää. Se vaatii yhtenäisempää ulkopoliittikkaa ja *”haluaa rakentaa uskottavaa ja tehokasta eurooppalaista turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa”*. Liittovaltiokehityksestä ohjelmassa ei puhuta sen oikealla nimellä, mutta kaikkiaan ohjelma on hyvin integraatiomyönteinen sekä talouden että politiikan osalta.

Vihreät taasen ovat ainakin taloudellisen integraation suhteen hieman kriittisiä, tosin siinäkin he liputtavat yhteistyön lisäämisen puolesta:

”Yhteistyötä syventämällä valtiot pyrkivät talouden ja sen vapauttamista seuraavien ongelmien parempaan hallintaan. EU:lla tulee olla nykyistä enemmän valtaa toimia painokkaasti niissä asioissa, joissa valtioiden välinen epäterve kilpailu ja monikansallisten suuryritysten toiminta tuottaa vahinkoa ihmisten hyvinvoinnille ja ympäristölle.”

Määräenemmistöpäätösten lisäämiseen myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, kohti yhteistä puolustusta ja uuteen perustuslakiin puolue suhtautuu myönteisesti, sillä Vihreiden mielestä se tarkoittaa demokratian lisääntymistä. *”Markkinat on saatava poliittiseen ohjaukseen, mikä voi tapahtua vain unionin päätöksentekoa vahvistamalla”*. Myös laajentumiseen ja rajojen avaamiseen Vihreät suhtautuu myönteisesti, ottamalla tavoitteekseen mm. eurooppalaisen kansalaisuuden edistämisen.

6.2.4. Herrat/eliitti vastaan kansa

Kolmella tarkastelun kohteena olevista puolueista, Kristillisillä, Vasemmistolla ja RKP:lla, vuoden 2004 eurovaaliohjelmien maininnat eliitti vs. kansa –ulottuvuudesta jäivät yhden maininnan varaan. Keskustan ohjelma ei käsittele ulottuvuutta sitäkään vähää, ja ELDR:ltä adoptoitu ohjelma ei mainitse mitään etäisesti tähän viittaavaa.

Kristillisdemokraatit toteaa, että *”Rehellisyys ja läpinäkyvyys unionin varojen käytössä on aivan välttämätöntä. Varojen järjestön käyttö, kuten parlamentin istuntojen pitäminen kahdella paikkakunnalla, pitää lopettaa.”* Kyseisen kappaleen otsikko ”Valoa varojen käyttöön” viittaa samaan asiaan.

Vasemmistoliitto kritisoi EU:n nykyisiä toimintatapoja siitä, että ne eivät ole tarpeeksi demokraattisia ja avoimia. ”Kansalaisten on voitava nykyistä paremmin seurata sitä, missä päätökset tehdään ja kuka niistä on vastuussa.” Varsinaista byrokratia/eliitti-käsitteistöä ohjelmasta ei tosin löydy.

RKP:n eurovaaliohjelmasta ei löydy varsinaista viittausta tälle ulottuvuudelle, muutoin kuin kehitysavun 0,7 tavoitteen kohdasta –tosin puolueen suomenkielisessä ohjelmassa puhutaan ”ulkomaanavusta”. *”Nykyään raha kulkee aivan liian usein byrokraattisten organisaatioiden kautta, jolloin korkeat hallinto- ja palkkakulut lohkaisevat suuren osan kokonaissummasta.”* Tässä puolue kritisoi siis unionin maiden kehitysyhteistyön toteuttamistapaa byrokraattiseksi, ei sinänsä Euroopan unionia. Perinteisesti RKP:tta onkin pidetty historiansa ja juuriensa vuoksi hieman elitistisenä ja ”bättrefolkin” puolueena.

Perussuomalaisten ohjelma on jälleen lyhyt ja tiivis, mutta siitä on uhrattu sitäkin suurempi osa eliitin arvostelulle. Puolue puhuu virastopallottelusta, EU-palatseista ja vallanhimosta sekä arvostelee vanhojen puolueiden EU-kritiikitöntä politiikkaa kovin sanoin. Se kritisoi parlamentin istuntojen pitämistä kahdessa paikassa, vaatimalla että *”EU-parlamentti kokoontuu yhdessä paikassa; juna- ja autoralli sekä mieletön paperinkuljettaminen Brysselin ja Strasbourgin välillä loppuu”*. Lisäksi *”lentokoneessa istumalla ei saa tienata rahaa”* ja *”byrokratia ja väärinkäytökset saadaan kuriin”*. Perussuomalaisten ratkaisua näihin esille nostettuihin ongelmiin ohjelma ei kerro.

Kokoomus on varannut ohjelmastaan kokonaisen alaluvun ”Tavoitteenamme on paremmin toimiva unioni” byrokratian arvostelulle. Puolue puhuu tuloksettomasta julkilausumatehtailusta, huonosti toimivasta (talous)hallinnosta sekä peräänkuuluttaa avoimuutta ja julkisuutta päätöksentekoon.

”Hyvä ja huolellinen taloushallinto on EU:n toiminnan luotettavuuden keskeinen tae. EU tarvitsee suomalaista korruptionvastaista hallintokulttuuria, se ei saa olla tie korruptoituneiden hallintokäytäntöjen leviämiseen.”

Tällä Kokoomus viittaa mitä luultavimmin vuoden 1999 tapahtumasarjaan, jonka johdosta koko komissio erosi.

Vihreät vaatii 2004 eurovaaliohjelmassaan parlamenttiin lisää päätöksenteon avoimuutta ja vastuunalaisuutta kansalaisille ”*mm. tiukentamalla sen jäsenten taloudellisia etuja ja kytköksiä koskevia sääntöjä*”. Byrokratiaa sen sijaan ei kritisoida. Lisäksi Vihreät nostaa esiin EU-kansalaisaloitteen, jolla miljoona kansalaista voisi esittää komissiolle lakialoitteen. Puolueen mielestä se lisäisi merkittävästi unionin kansanvaltaisuutta. Neljätoistasivuisesta ohjelmasta kansalaisten asiat tosin saavat vain minimaalisen osan.

Tekstin määrällä mitattuna kenties eniten tätä ulottuvuutta käsittelee SDP. Puolue puhuu byrokraattisista esteistä sekä päätöksenteon tehokkuuden, selkeyden ja avoimuuden lisäämisestä. ”*Avoimuuden tulee ulottua jokaiseen päivään, jokaiseen päätökseen ja jokaiseen kokoukseen.*” SDP vaatii myös kansallisille parlamenteille parempia mahdollisuuksia valvoa unionin toimintaa.

6.2.5. Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset

Edellisiin, vuoden 1999 eurovaaleihin verrattuna huomattavasti useampi puolue huomioi kielikysymyksen ohjelmassaan. Vuonna 1999 sitä ei tosin löytynyt edes perinteisen kielipuolueen RKP:n ohjelmasta.

Perussuomalaiset ei sinänsä ota kantaa ruotsin kielen asemaan, mutta vaatii, että ”*Suomi säilyy jatkossakin EU:n virallisena kielenä*”. Viitataanko tällä ruotsin kieleen vai onko heitto populismia, sitä on vaikea yhden ranskalaisen viivan perusteella päätellä.

Vihreät puolestaan vaatii, että Euroopan kielten moninaisuudesta on pidettävä huolta. ”*Euroopan unionin alue on kulttuurisesti monimuotoinen. Tätä rikkautta on vaalittava esimerkiksi pitämällä uholta Euroopan kielten moninaisuudesta.*” Tämä vaatimus tosin voidaan laskea kuuluvaksi myös postmodernien arvojen ja kansainvälisyyden puolesta puhumiseksi. Lauseet kuvaavat Vihreitä siis tämän ulottuvuuden lisäksi kansallinen vs. kansainvälinen ja perinteiset vs. postmodernit arvot – ulottuvuuksilla.

RKP on selvästi ottanut opikseen vuoden 1999 vaaleista, ja puhuu nyt sille perinteisestä kielikysymyksestä edellisvaaleja enemmän. Se vetoaa perinteiseen äänestäjäkuntaansa toteamalla, että *”Vain Rkp voi taata kaikille suomenruotsalaisille alueille ja koko kaksikieliselle Suomelle oman äänen Brysselissä. Siksi Rkp ja kaksikielinen Suomi tarvitsevat Sinun äänesi.”* Puolue vaatii lisää yhteispohjoismaisia ulkomaanedustustoja ja Ahvenanmaalle omaa edustusta Brysseliin sekä parannusta vähemmistökielten asemaan –myöntämällä kuitenkin, että *”Kaikki vähemmistöt eivät ole yhtä onnekkaita kuin suomenruotsalaiset.”*

6.2.6. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot

Perinteisten arvojen puolustajiksi eurovaaliohjelmiansa perusteella voidaan luokitella Perussuomalaiset ja Kristillisdemokraatit. Perussuomalaisten mukaan *”Ensisijainen tehtävämme on suomalaisen elämän turvaaminen Suomessa.”* Tämä voidaan toki luokitella myös kansallispainotteiseksi ja ulottuvuudelle numero kolme kuuluvaksi, mutta suomalaisen elämän turvaamisella puolue voi viitata myös perinteisten, kristillisten perhearvojen turvaamiseen, varsinkin kun myöhemmin tekstissä todetaan, että *”Kaikessa lainsäädäntötyössä ihminen ja perhe asetetaan etusijalle”*. Ympäristön tilasta Perussuomalaiset ei ohjelman perusteella ole huolissaan.

Kristillisdemokraatit puhuvat tuttuun tapaansa perinteisistä perhearvoista: *”Perhe yhteiskunnan perussoluna ansaitsee tuen ja kunnioituksen, lapset tarvitsevat niin mielen kuin ruumiinkin suojaa ja hoivaa.”* KD haluaa vaalia ihmisarvoa kieltämällä ihmisten kloonauksen ja eutanasian kaikissa unionin jäsenmaissa, *”suhtautumalla täysin torjuvasti huumeiden käyttöön”* sekä vähentämällä yhteisillä päätöksillä alkoholin ja tupakan kulutusta. Toisaalta puolue puhuu postmoderneistakin arvoista, kuten ympäristönsuojelusta. Ohjelman yksi alaotsikko on kuitenkin nimetty *”Kristillinen arvopohja unionille”* ja siinä vaaditaan, että *”Unionin kristillinen arvoperinne on tunnustettava ja siihen avoimesti sitouduttava.”* Näin ollen muutamasta ympäristömaininnasta huolimatta ohjelmaa ei voida pitää millään muotoa postmodernien arvojen puolestapuhujana.

Keskustan ohjelman keskittyessä ulottuvuudelle numero kolme, postmoderneista tai perinteisistä arvoista ei valtavasti mainintoja ohjelmasta löydy. Ohjelmassa kuitenkin vaaditaan YK:n turvallisuusneuvoston uudistamisen lisäksi sen rinnalle kehitysneuvostoa edistämään kestävä

kehitystä maailmassa. Puolue myös vaatii siirtymistä ihmiskuntapolitiikkaan, globalisaatiosta eteenpäin.

Kestävästä kehityksestä puhuu myös Vasemmistoliitto: *”Me olemme vastuussa tuleville sukupolville siitä, että tavoittelemamme kehitys on sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä.”* Lisäksi puolue vaatii, että *”Kauppasuhteissa muun maailman kanssa EU:n on toimittava niin, että sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehitys on mahdollista myös muille maanosille.”* Puolue vaatii tinkimättömyyttä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen ja etnisen ja muun syrjinnän kieltoon. Vasemmisto on ohjelmassa huolissaan myös ympäristöstä: *”Työtä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja ilmastonmuutoksen torjumiseksi sekä ilman ja vesistöjen saastumisen pysäyttämiseksi on jatkettava ja tehostettava.”* Ohjelma on näillä perustein kovin postmodernispainotteinen.

RKP vaatii jo ohjelmansa johdannossa, että *”Oikeudenmukaisen, demokraattisen ja monikulttuurisen Euroopan puolustaminen tulee olla unionin johtava periaate.”* Avoimuus, tasa-arvo ja ihmisoikeudet toistuvat läpi ohjelman. Myös lasten oikeudet mainitaan. Ympäristöasioista RKP mainitsee Itämeren, ja siihen liittyen vaatii alueen ydinvoimaloiden ja öljynkuljetusten turvallisuuden parantamista sekä EU:n toimia Venäjän ympäristöpäästöjen vähentämiseksi. Kansainvälisestä vastuusta puhuttaessa RKP haluaa, että *”unionin maiden ulkomaanapu olisi 0,7 prosenttia kunkin maan bruttokansantuotteesta.”* Hieman yllättäen samassa yhteydessä puolue peräänkuuluttaa maailmanlaajuisia solidaarisuutta –kovin vasemmistolaista retoriikkaa siis.

Seitsemänsivuisesta ohjelmastaan SDP on varannut sivun verran ympäristöasioille. Muutoin postmodernit arvot eivät juuri ohjelmasta erotu, paitsi maininnalla sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Erityisesti puolue on huolissaan Itämeren tilasta. Sen mielestä EU tarvitsee toimintaohjelman sen suojelemiseksi, laivaliikennettä tulee säädellä ja päästökauppa ottaa käyttöön myös oman sisämeremme pelastamiseksi. *”Saasteet eivät tunne rajoja, siksi ympäristömme suojelu vaatii eurooppalaista yhteistyötä.”*

Kokoomuksen eurovaaliohjelma puhuu ihmisoikeuksista –erityisesti naisten ja lasten oikeuksista, ympäristönsuojelusta ja Itämerestä sekä vaatii EU:lle globaalin vastuun kantamisen politiikkaa. Puolue määrittelee ilmastonmuutoksen hidastamisen ja torjumisen Euroopan vakavimmaksi ympäristöhaasteeksi. Itämeren osalta se vaatii rehevöitymisen pysäyttämistä sekä öljy- ja

kemikaalikuljetuksiin puuttumista. Lisäksi *”Kokoomuksen mielestä Suomen tulee nostaa Itämeren suojelu Euroopan unionin päätöksenteon ytimeen.”*

Vihreän liiton ohjelmassa postmodernit arvot luonnollisesti hallitsevat puolueen aate- ja arvopohjankin perusteella. Koko laajasta, neljätoistasivuisesta ohjelmasta arviolta puolet on varattu tähän ulottuvuuteen liittyvien asioiden käsittelylle. Ympäristönäkökulma läpäisee lähestulkoon kaikki muutkin käsiteltävät asiat. Ympäristö-, energia- ja ilmastopolitiikassa puolue on ainoa, joka esittää konkreettisia, mitattavissa olevia tavoitteita ja aikataulua näiden toteuttamiselle. Hyvänä esimerkkinä tästä Vihreät vaativat EU:n päästöjen vähentäminen 60 prosentilla vuoteen 2050 mennessä ja että *”neljäsosa unionin energiantuotannosta tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä vuoteen 2020 mennessä”*. Lisäksi se vaatii EU:n luopuvan ydinvoiman käytön edistämisestä. Ohjelmassa mainintoja saavat myös mm. luomuruoka, Itämeri, julkinen liikenne, geenimanipuloidut tuotteet ja eläinsuojelu.

Ympäristöasioiden lisäksi puolue vaatii EU:lle ihmisoikeusvaltuutettua sekä sukupuoleen perustuvan syrjinnän tiukempaa valvontaa. *”EU:n nimetyissä toimielimissä, kuten komissiossa tai tuomioistuimessa, on otettava käyttöön sukupuolikiintiöt, kunnes naisten osuus pysyy itsestään vähintään 40 prosentissa.”* Vammaisten, seksuaalivähemmistöjen, maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen syrjintää vaaditaan lopetettavaksi lainsäädännön tasa-arvoa lisäämällä. Tämän lisäksi puolue toteaa, että *”Useimmilla Euroopan unionin jäsenmailla, erityisesti Suomella, on varaa kasvattaa pakolaisten määrää”*.

6.3. Yhteenveto

Puolueilla oli hyvin aikaa valmistautua vuoden 2004 eurovaaleihin, ja se näkyy selvästi ohjelmien tasossa ja laajuudessa. Vuoden 1999 eurovaaliohjelmiin verrattuna puolueet olivat selkeästi panostaneet näihin. Silti ohjelmat oli hyväksytty kohtuullisen myöhään vaalien ajankohtaa ja kampanjointia ajatellen: monet oli hyväksytty vasta toukokuun lopussa, kun vaalit olivat kesäkuun alkupuolella.

Keskusta käytti ohjelmanaan euroopanlaajuisen kattopuolueensa ELDR:n yleisohjelmaa, ja se näkyi. Puolue ei puhunut oikeastaan mistään sille perinteisistä arvoista tai korostanut sille ominaisia

teemoja: ei syrjäseutuja, ei maataloutta, ei elitismikritiikkiä eikä heikoimmista huolen pitämistä. Tästä näkökulmasta katsottuna joidenkin keskustalaisten kritiikki sen kuulumisesta europarlamenttiryhmä ALDE:n on perusteltua.

Perussuomalaisten ohjelma oli edelleen hyvin suppea, vaikkakin tiiviiseen ohjelmaan oli saatu mahtumaan paljon asiaa. Värikkään kielenkäyttönsä ja suhteellisen hyvän kattavuutensa eri ulottuvuuksien suhteen sitä ei silti voi pitää epäonnistuneena. Myös Vasemmistoliiton ohjelma oli tiivis, se tosin keskittyi selkeästi vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle.

RKP oli ikään kuin palannut juurilleen, ja muisti tuoda esiin sille tärkeintä ulottuvuutta eli suomenkieliset vs. ruotsinkieliset. Vuoden 1999 vaalien ohjelmassa puolue ei puhunut tästä sille perustavanlaatuisesta kysymyksestä. Vihreät taas puhuivat oikeastaan pelkästään sille ominaisista teemoista eli ympäristöstä.

Mielenkiintoinen vastakkainasettelu ohjelmatasolla syntyi SDP:n ja Kokoomuksen välille. Molemmat puolueet mainitsevat toisensa vastavoimakseen ja korostavat vaikutusvaltaansa europarlamentissa –ja sen merkitystä, kumpi ryhmittymä vaalit voittaa. Sama ilmiö näkyy myös puolueiden edustajilta vaalikampanjoiden aikaan tehdystä kyselystä: sekä Kokoomus että SDP mainitsivat vaalien keskeisimmäksi jakolinjaksi Euroopan jaon vasemmistoon ja oikeistoon (Tiilikainen&Wass 2004, 258).

Vasemmisto-oikeisto –ulottuvuudella kaksi ääripäätä erottui toden totta toisistaan: Kokoomus ja RKP oikeistolaisina, Vasemmisto, SDP ja Vihreät vasemmistolaisina. Keskustan ELDR-ohjelman perusteella ei puoluetta näissä vaaleissa voi asettaa ulottuvuudelle laisinkaan, niin vähän kannanottoja tälle ulottuvuudelle kuuluvista teemoista oli. Perussuomalaiset asettuvat melko lailla janan keskivaiheille, samoin kuin KD.

Ydinalueista ja syrjäseuduista puhuttaessa monet puolueista pitävät esillä maaseutua, mutta puhuvat lähinnä aluepolitiikasta ja rakennetuista. SDP ja Kokoomus korostavat myös kaupunkipolitiikkaa, mikä asettaa ne tällä ulottuvuudella ydinalueiden puolustajien päähän. Lisäksi Vasemmistoliitto ei mainitse mitään muuta kuin läheisyysperiaatteen, joten sitä on vaikeaa asettaa lausuman perusteella janelle. Toki asiasta puhumattomuus voi olla itsessään kannanotto, ja voi kertoa siitä, että puolue ei pidä asioita ylipäättään merkityksellisinä. Aidosti maaseudun elinoloista näyttää olevan huolissaan vain RKP, kun edes perinteinen maakuntien ja maaseutujen puolestapuhuja Keskusta ei pidä tässä

eurovaaliohjelmassaan meteliä asiasta. Tästä näkökulmasta on hyvin mielenkiintoista, että julkisessa keskustelussa Keskusta kuitenkin nosti maaseudun olosuhteet ja pohjoisten alueiden erityisaseman esiin (emt., 259).

Puolueet olivat selkeästi panostaneet vuoden 2004 vaaleissa aiempaa enemmän ns. integraatioulottuvuudelle eli kansallinen vs. kansainvälinen. Perussuomalaiset erottuvat jälleen muista selkeällä ja kokonaisvaltaisella EU-kriittisyydellään. Kristilliset eivät pidä poliittisen integraation lisäämisestä, Vasemmisto taas ei taloudellisen. Keskustan viesti on, että ”portit auki” ja kyllä yhdentymiselle. Tämä poikkeaa puolueen aiemmasta, aavistuksen kriittisestä integraatiolinjasta.

RKP vaatii kaikenlaisen integraation lisäämistä, myös puolustuspolitiikassa. Samaa vaatii Kokoomus. Vihreät suhtautuvat taloudelliseen integraatioon aavistuksen kielteisesti, mutta poliittiseen sen sijaan myönteisesti.

Herrat vs. eliitti –ulottuvuudella lähestulkoon kaikki paitsi Keskusta (eli ELDR) peräänkuuluttavat lisää avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja rehellisyyttä sekä lisää valvontaa unionin varojen käyttöön. Byrokratiaa ja korruptiota kritisoidaan noin puolessa ohjelmista. Värikkäintä ja populistisinta kieltä käyttää Perussuomalaiset, arvostellen kovin sanoin mm. EU-palatsia ja vallanhimoa. Tämä ulottuvuus on perinteisesti jäänyt yksittäisten ehdokkaiden varaan, ja esimerkiksi Vasemmiston Esko Seppänen sekä Keskustan Paavo Värynen ovat tunnettuja eliittikriitikkoja.

Kielikysymystä käsiteltiin vuoden 2004 ohjelmissa huomattavasti enemmän kuin aiemmin. RKP:n lisäksi myös Vihreät peräänkuuluttivat kielivähemmistöjen huomioimista EU:ssa, tosin mainitsematta suomenruotsalaisia nimeltä.

Perinteinen – postmoderni -ulottuvuudella puolueiden välillä on selkeitä eroja. Perinteisiä arvoja puolustavat Kristillisdemokraatit ja Perussuomalaiset. Keskustan ohjelma ei yllättäen juuri tällä ulottuvuudella profiloidu, vaikka ELDR:n liberaaliperinteen perusteella niin voisi ajatella. Kokoomuskin on suhteellisen hiljaa sekä postmoderneista että toisaalta myös perinteisistä arvoista. Eniten postmoderneja arvoja korostaa perinteiseen tapansa Vihreät.

ortodoksipappi Mitro Repo. Perussuomalaisten ehdokas Timo Soini sen sijaan paistatteli median valokeilassa ja hallitsi keskustelua, kun muut ehdokkaat joutuivat lähinnä reagoimaan Soinin sanomisiin. (emt., 2-4.) Vasemmistoliittokin oli vaikeuksissa, kun pitkäaikainen europarlamentaarikko ja tunnettu EU-kriitikko Esko Seppänen ei enää lähtenyt ehdolle.

Kampanjabudjettien osalta vuoden 2009 vaaleissa tapahtui hieman yllättävä käänne: ne lähtivät laskuun edellisiin vaaleihin verrattuna. Talouskriisillä voi toki olla vaikutuksensa asiaan, mutta vuonna 2009 suurin valituksi tulleen europarlamentaarikonehdokaskohtainen vaalibudjetti oli alle puolet pienempi kuin vuonna 2004. Nyt eniten rahaa käyttivät Hannu Takkula (Kesk.) ja Sirpa Pietikäinen (Kok.), molemmat 147 000 euroa. Vuonna 2004 Keskustan Kyösti Virrankosken kampanja maksoi 300 000 euroa. Pienimmällä budjetilla läpipäässeistä selvisi Timo Soini (PS): hän käytti vaaleihin vain 10 000 euroa, josta ainoastaan 1500 euroa omaa rahaa. Täytyy muistaa, että hänen ei juuri tarvinnut tehdä maksullista kampanjaa, kun hän sai valtavasti ilmaistakin näkyvyyttä mediassa. Vuonna 2004 pienimmällä budjetilla läpipäässeistä selvisi Satu Hassi käyttämällä noin 50 000 euroa. Tässä valossa pudotus on suuri. Lisäksi 13:n europarlamentaarikon joukosta yli 100 000 euroa käytti vain Ville Itälä (Kok.), noin 110 000 euroa. Tiedot käyvät ilmi Valtiontalouden tarkastusvirastolle tehdyistä vaalirahailmoituksista.

Soinin ehdokkuuden takia pääpaino mediassa keskittyi hänen sanomisiinsa, ei niinkään EU-asiakysymyksiin. RKP ilmoitti olevansa vastavoima Perussuomalaisille, mutta Soini sai vapaasti dominoida kampanjointia. Keskustaltakin puuttui ehdokaslistalta Paavo Värynen, joten Soini saattoi näyttäytyä kansalaisille ainoana EU-kriittisenä, varteenotettavana ehdokkaana. Kuten edellisissäkin eurovaaleissa, mitään yhtenäistä teemaa vaaleista on vaikea löytää. Kansallisten etujen puolustaminen voidaan kuitenkin sellaiseksi laskea. Lisäksi monet, erityisesti Keskustan ehdokkaat, profiloituivat tiettyjen alueiden puolestapuhujiksi. (ks. esim. Raunio 2009b ja Raunio 2011b.) Esimerkiksi Keskustan nuori ehdokas Riikka Manner keskitti kampanjansa ja teemansa melkein täysin itäiseen Suomeen, mutta se kannatti: hän sai yli 37 000 ääntä.

Muutoin vaaliväittelyt keskittyivät ympäristö-, maatalous- ja aluepoliittisten teemojen ympärille sekä kansalaisten ja Brysselin välisen kuilun syvyyteen (Raunio 2009b, 6). Jälleen puolueet loistivat poissaolollaan, ja kampanjat keskittyivät yksittäisten ehdokkaiden varaan (Raunio 2011b, 171).

Tulosten osalta merkillepantavaa on, että kaikki kolme suurta puoluetta menettivät paikan. Vasemmistoliitto menetti ainoan jäljellä olleen paikkansa, eikä näin ollen saanut edustajaansa

europarlamenttiin lainkaan. Perussuomalaisia sen sijaan voidaan pitää suurimpina voittajina, sillä he saivat historiansa ensimmäisen euroedustajan parlamenttiin.

Puolue	Paikat EP:ssa	Muutos v. 2004	Ääniosuus
Kokoomus	3	-1	23,21 %
Keskusta	3	-1	19,03 %
SDP	2	-1	17,54 %
Vihreät	2	1	12,40 %
Vasemmistoliitto	0	-1	5,93 %
RKP	1	0	6,09 %
KD	1	1	4,17 %
PS	1	1	9,79 %

Lähde: Tilastokeskus

Kristilliset pelasivat korttinsa hyvin muodostamalla vaaliliiton Perussuomalaisten kanssa, ja näin ollen he saivat jälleen oman europarlamentaarikon Timo Soinin huikean äänipotin saattamana. Soini oli vaalien kiistaton äänikuningas 130 000 äänellään. Seuraavaksi eniten ääniä saanut Keskustan Anneli Jäätteenmäki sai 80 000 ääntä. Myös Vihreät kasvatti paikkamääräänsä yhdestä kahteen, mitä voidaan pitää hyvänä tuloksena Suomen paikkamäärän tiputtua 13:een. (ks. esim. Oikeusministeriön tilastot) Soinin menestys ei välttämättä kerro suomalaisten kasvaneesta euroskeptisyydestä, vaan halusta äänestää vanhoja valtavirtapuolueita vastaan (Raunio 2009b, 8).

7.2. Puolueiden vaaliohjelmat 2009

7.2.1. Vasemmisto vastaan oikeisto

RKP ilmoittaa uskovansa yksilön järkeen sekä vapaisiin mutta vastuullisiin markkinoihin. Se korostaa kasvun ja työpaikkojen luomisen tärkeyttä ja EU:n merkitystä elinkeinoelämälle. Näin ollen voidaan katsoa puolueen asettuvan ennalta-arvattavasti ulottuvuuden oikeistolaisempaan päähän.

Kokoomus tunnustaa talouskriisin tuomat haasteet markkinataloudelle, mutta silti puolue on sitä mieltä, että *”kansalaisten elämänlaatua parannetaan huolehtimalla sisämarkkinoiden toimivuudesta”* ja avain uuteen kasvuun on investoinneissa. Se toki tunnustetaan, että rahoitusmarkkinoita tulisi jatkossa säännellä ja valvoa. Kokoomuksen mukaan sosiaalinen Eurooppa ei saa tarkoittaa sosialistista Eurooppaa, vaan *”Työ on parasta sosiaaliturvaa”*, ja yhteiskunnan tulisi aina ensisijaisesti kannustaa työntekoon. Kaikkinensa Kokoomus käsittelee tätä ulottuvuutta ohjelmassaan aiempaa paljon vähemmän, eikä enää esimerkiksi julista olevansa ainoa päävaihtoehto europarlamentissa vasemmistoa vastaan.

Perussuomalaiset käyttää vasemmistolle ominaista retoriikkaa ohjelmassaan puhuessaan mm. suurpääomista ja rahamarkkinoiden haitallisesta vallasta: *”Suurpääomapiireille aiotaan luoda EU:sta yhtenäinen linnake, jossa ne pyrkivät mm. työvoiman vapaan liikkuvuuden avulla polkemaan palkansaajien palkkatasoa”*. Puolue on huolissaan myös ulkomaalaisesta työvoimasta ja sen työehdoista. Julkisten palveluiden tilasta puolue kantaa myös huolta. Hieman yllättäen puolue kytkee maahanmuuton ja hyvinvointivaltion rapautumisen yhteen:

”EU:ssa tiivistyvän yhteistyön hakemisella maahanmuuttopolitiikassa pyritään rapauttamaan hyvinvointivaltioiden verotusjärjestelmä, kun ihmisten veronmaksuhalukkuus erilaisten maahanmuuttoon liittyvien lieveilmiöiden seurauksena laskee.”

Mitä nuo lieveilmiöt tarkemmin ottaen ovat, mitkä kansan veronmaksuun voisivat vaikuttaa, ei käy ilmi. Puolue ilmoittaa kannattavansa hyvinvointivaltiota ja palvelujen tuotantoa julkisella sektorilla *”ihmisten sairauksilla saalistamatta”*.

Vasemmistoliiton ohjelmassa vasemmisto – oikeisto-ulottuvuus on arvattavasti hyvin hallitseva. Ohjelmassa puolustetaan jälleen kovin sanoin työntekijöiden oikeuksia elinkeinoelämää vastaan:

"Kun vastakkain ovat olleet työntekijät ja yrityksen, ovat työntekijät jääneet aina toiseksi."

Vasemmisto vaatii myös, että työnantajien tulisi joustaa työntekijöiden sijasta.

Puolue pitää oikeistolaista talouspolitiikkaa talouskriisin syynä: *"Unionin politiikkaa on ohjannut suurten yritysten ja suuren rahan etu; kapitalistinen politiikka, joka on nyt ajanut karille niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisestikin."* Puolueen mukaan suuromaisuuksien kasaantuminen ja pääomilla keinottelu tulee kieltää ja seuraavaksi tulisi siirtyä säänneltyyn markkinatalouteen. Tähän sisältyy myös veroparatiisien kieltäminen EU:ssa. Vasemmisto elvyttäisi julkista taloutta lisäämällä yhteiskunnan tarjoamia hyvinvointipalveluja. Kun Kokoomus sanoo työn olevan parasta sosiaaliturvaa, Vasemmistoliiton mielestä *"Parasta turvallisuuspolitiikkaa on sosiaalisen eriarvoisuuden vähentäminen"*. Mielenkiintoinen yhtymäkohta, vaikka puolueet puhuvatkin tyystin eri asioista.

Toinen vasemmistolaispainotteinen, joskaan ei luonnollisesti niin radikaali, ohjelma on Sosialidemokraateilla. Sen toistuvia ja painotettuja käsitteitä kautta ohjelman ovat työ, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus. Talouskriisi, julkisten palvelujen tila, työttömyys ja tuloerojen kasvu huolettaa puoluetta. SDP asettuu suorasanaisesti oikeistoa vastaan: *"Päävaihtoehdot ovat Suomessakin joko sosialidemokraatit tai markkinauskoinen oikeisto. Meillä ja valtaosassa Eurooppaa vallassa olevan porvarillisen politiikan seuraukset tiedämme."* SDP puhuu porvareista, Vasemmisto samanlaisessa asiayhteydessä kapitalisteista. Vastaukseksi talouskriisiin se tarjoaa kolmikantaa eli hallitusten, keskuspankkien ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua sekä työllisyys sopimusta. SDP puolustaa työntekijää yrityksiä vastaan ja vaatii mm. työaikadirektiiviä EU:lle.

Myös Vihreää liittoa voi pitää vuoden 2009 eurovaaliohjelmansa perusteella melko vasemmistolaisena. Puolue haluaa puolustaa sosiaalijärjestelmiä säännöstelemätöntä kilpailua vastaan. *"Kilpailukyvyyn ja kasvun verukkeella on heikennetty sosiaalisia standardeja ja työoloja."* Vihreätkin puhuvat solidaarisuudesta, kuten Vasemmisto ja SDP. Kun muut lähinnä keskittyvät kauhistelemaan talouskriisin seurauksia, Vihreät näkee siinä myös mahdollisuuden: *"Talouskasvun hidastuminen tarjoaa meille tilaisuuden muuttaa järjestelmäämme ja siten välttää vaikeat resurssi- ja ilmastokriisit ja taata hyvä elämänlaatu."* Myös Vihreät asettuvat selkeästi työntekijöiden puolelle, yrityksiä vastaan vaatimalla työntekijäpuolelle mm. vähimmäispalkkoja ja yrityspuolelle liiketoimiveroa koko EU:ssa.

Keskusta puhuu sille tärkeästä talouden kolmannesta tiestä vuoden 2009 eurovaaliohjelmassaan:

”Sosialismi kaatui jo ajat sitten. Talouskriisin myötä äärikapitalismi tuli tiensä päähän. Useimmat Euroopan maat ja Yhdysvallat etsivät taloudessa uutta tietä. Tarvitaan keskustalainen kolmas tie, jossa valtio asettaa pelisäännöt, joiden mukaan markkinat toimivat.”

Puolue vannoo perusturvaetuuksien leikkaamattomuuden, perusterveydenhuollon sekä julkisen talouden kestävyysnimen sekä ilmoittaa puolustavansa köyhän asiaa: *”Keskusta näkisi mielellään, että sen vaalima vanha periaate, jonka mukaan ei saa olla niin matalaa torppaa, ettei siitä voisi kouluttautumisen avulla ponnistaa eteenpäin, leviäisi koko unionissa.”* Silti Suomen tulee Keskustan mielestä olla markkinataloudelle myönteinen maa.

Kristillisdemokraattien 22-sivuisesta massiivisesta eurovaaliohjelmasta on uhrattu verrattain pieni osa vasemmisto vs. oikeisto –ulottuvuudelle. KD vaatii sekä verojen kierron- että finanssivalvontaa, pörssiveroa, yritysverojen minimitasojen nostoa sekä työntekijöiden parempaa huomioimista. Yhteisvastuun hengessä se haluaa pitää pohjoismaisen hyvinvointimallin pystyssä. Yhteisvastuu ei kuitenkaan ulotu kaikkiin: *”Heikon tulotason jäsenmaiden nostaminen korkean tulotason maiden tasolle on kuitenkin kallis ja aikaa vievä prosessi”.*

7.2.2. Ydinalueet vastaan syrjäseudut

Kaksi tutkittavista puolueista ei käsitellyt lainkaan tälle ulottuvuudelle kuuluvia teemoja: Vihreät ja Kokoomus. Edes aluepolitiikasta ei ollut mainintoja ohjelmissa, eikä se enää ole huolissaan maatalouden toimintaedellytyksistä tai toisaalta mainitse myöskään kaupunkipolitiikkaa.

Vasemmistoliitto mainitsee aluepolitiikan, mutta sinänsä ko. mainintaa ei voida laskea syrjäseutujen puolesta puhumiseksi, sillä puolue vaatii aluepolitiikan palvelevan ihmisiä ja ympäristöä. Sen sijaan unionin tasolla Vasemmisto puolustaa pohjoista ”periferiaa” ja haluaa kiinnittää huomiota pohjoiseen ulottuvuuteen ja arktisiin alueisiin.

SDP asettuu tällä ulottuvuudella selkeästi ydinalueiden kannalle. Se vaatii, että *”Kaupunkipolitiikka on nostettava yhdeksi unionipolitiikan tulevaisuuden avainalueeksi.”* Puolue näkee, että

asuinalueiden eriarvoistuminen ja slummiutuminen kaupungeissa uhkaa yhteiskunnallista tasapainoa. Aluepolitiikasta, maaseudusta tai pohjoisista erityisolosuhteista se ei mainitse mitään.

RKP vaatii alueiden välisten erojen huomioimista EU:n strategioita suunniteltaessa ja paikallisten kehittämismahdollisuuksien huomioimista. Lisäksi puolue on huolissaan maanviljelyn mahdollisuuksista: ” [...] on oltava mahdollista harjoittaa maataloutta –ruoan tuottamista – kaikkialla Euroopassa. ”

Kristillisdemokraatit muistuttavat pohjoisista erityisolosuhteistamme maanviljelyn osalta, ja vaativat 141-tuen saamista pysyväksi sekä lähiruoan suosimista. Toisaalta aluekehityksen tukemisesta EU-rahoilla ei puhuta ohjelmassa mitenkään lämpimään sävyyn. Kaiken kaikkiaan KD ei tunnu olevan kovin huolissaan syrjäseuduista tahi kaupungeista, sillä ohjelman laajuuteen (22 sivua) nähden em. lausumat vievät marginaalisen palstatilan ohjelmasta.

Enää eivät Perussuomalaisetkaan ole niin huolissaan maaseudun alasajosta kuin aiemmissa eurovaaliohjelmissaan. Suomalaisuus-mantra on vienyt ohjelmassa tilaa kaikilta muilta teemoilta, niin myös syrjäseutujen ja maanviljelyn puolustamiselta. Puolue tyytyy toteamaan vain, että ”*haluamme edistää esimerkiksi sitä, että koko Suomi pidetään asuttuna ja elinkelpoisena.*” He näkevät tärkeänä myös aluepuolustuksesta kiinni pitämisen.

Keskusta palaa juurilleen vuoden 2009 ohjelmallaan, jos 2004 ELDR:n ohjelma oli harha-askele. Puolueelta löytyy ehdottomasti eniten tälle ulottuvuudelle kuuluvia lausuntoja, ja nimenomaan syrjäseutujen puolustamista. Puolue korostaa haluavansa pitää huolta koko Suomesta: elintason ja palveluiden säilyttäminen kaikkialla, nopeat laajakaistat kaikille ja nopeat liikenne yhteydet etelästä pohjoiseen saakka. ”*Alueellisesti tasapainoinen yhteiskunta on välttämätön ehto uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiselle ja luonnontaloudellisesti kestäväälle elämälle.*” Ohjelmassa on myös kokonainen kappale nimeltään ”Urhousta on antaa lehmien ammuja myös periferiassa”, mikä keskittyy maatalouden ja maaseudun olojen parantamiseen. Keskusta näkee maaseudun kansallisena voimavarana ja mahdollisuutena ekologisesti kestävään elämänmuotoon sekä luonnonmukaisen energian tuotantoon. Lisäksi se on huolissaan maataloustukien jatkosta ja Suomen erityisolosuhteiden huomioimisesta tuista päätettäessä.

7.2.3. Kansallinen vastaan kansainvälinen

Vihreiden ohjelma keskittyy puolustamaan postmoderneja arvoja niin kokonaisvaltaisesti, että muut teemat tuntuvat puolueelta unohtuneen. Puolue toivottaa toki tuttuun tapansa kaikki EU:iin tervetulleeksi ja vastustaa syrjintää –painotus on siis kovin kansainvälinen. He vastustavat esimerkiksi laittomasti maahan tulleiden palauttamista ja muukalaisvihamielisyyttä: *”Eurooppa ei saa olla suljettu linnoitus.”* Se myös vaatii EU:lta yhteisiä toimia erityisesti ympäristöasioissa – tämän voidaan ajatella kokonaisuutena olevan puolustus integraatiolle. Vihreät vaatii Euroopan parlamentille oikeutta tehdä lainsäädäntöaloitteita ja haluaisi, että parlamentaarikot valitaan jatkossa Euroopan laajuisilta listoilta. Pidän varsinkin viimeksi mainittua aika federalistisena vaatimuksena.

Vasemmistoliitto ilmoittaa sijaintinsa heti ohjelman ensimmäisissä lauseissa: *”Vasemmistolaisuus on kansainvälisyyttä. Vasemmistolaisuus ei ole maan rajojen sisälle käpertyvää nationalismia [...]”*. Silti puolue sanoo suhtautuvansa Euroopan unioniin kriittisesti (ja haluaa kehittää sitä itsenäisten valtioiden liittona), mutta tämä johtuu taloudellisen integraation kapitalistisesta luonteesta. Puolue vaatii jälleen Tobinin veroa, veroparatiisien kieltämistä, ammattiliitoilla kanneoikeutta ja pelisääntöjen luomista pääomaliikkeille EU-tasolla. Vasemmisto vastustaa *”yhteisten sotilaallisten rakenteiden muodostamista EU:n alueelle”* sekä Nato-kytkennän vähentämistä EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

RKP ottaa taloudelliseen integraatioon varsin positiivisen asennon: *”Talouskriisi on osoittanut, että EU:ta tarvitaan ja että meille on hyötyä eurosta.”* Se myös vastustaa protektionismia ja haluaa unionin toimivan *”rajoista vapaiden eurooppalaisten markkinoiden puolesta”* sekä ihmisten liikkuvan vapaasti, jotta ihmiset voivat kohdata ja saada toisista kulttuureista vaikutteita.

Kokoomus asettuu melko lähelle RKP:tta tällä janalla, vaikka tunnustaakin suoremmin, että EU:ssa on myös paljon kehitettävää. Kansainvälisyyspainotus käy hyvin ilmi esimerkiksi seuraavasta: *”Keskenämme kyräillen ja voivotellen me suomalaiset emme Euroopassa asiaamme edistä. Tarvitsemme hyvää itsetuntoa, tervettä asennetta ja avarakatseista eurooppalaisuutta.”*

Kokoomuksen mielestä sisämarkkinoista ei saa tinkiä, vaikka protektionismi onkin noussut. Se korostaa neljän vapauden puolustamista useaan kertaan. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta se vaatii tiivistämistä ja syventämistä erityisesti puolustusyhteistyössä ja on sitä mieltä, että mahdollisimmanlaaja Nato-yhteistyö on Suomen etu.

SDP taas vaatii lisää sääntelyä talouspolitiikkaan Euroopan tasolla. Talouspolitiikkoja tulisi yhteensovittaa – eli sinänsä puolueen vaatimukset lisääisivät taloudellista yhdentymistä, kun maiden politiikkoja yhdenmukaistettaisiin. Lisäksi puolue vaatii ns. ruohonjuuritason kansainvälistymistä korostamalla työskentely- ja opiskelumahdollisuuksien lisäämistä Euroopassa. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta puolue toivoo EU:n puhuvan enemmän yhdellä äänellä, vaikkakaan se ei enää vaadi suoraan määräenemmistöpäätösten lisäämistä. SDP ilmoittaa ykskantaan tukevansa EU:n laajentumista, ja vaatii myös Norjan ja Islannin liittymistä.

Keskusta käyttää ohjelmassaan paljon tilaa sen perustelemiselle, että Suomen etujen puolustaminen ei tarkoita eurooppalaisen yhteistyön vastustamista. *”Suomen etuja puolustamalla saa helposti otsaansa impivaaralaisen leiman.”* Myös Keskusta vaatii lisää ylikansallista rahoitusvalvontaa. Unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta puolue on sitä mieltä, että linjapäätökset pitää tehdä yksimielisesti, mutta toimeenpanoa koskevissa päätöksissä riittää määräenemmistö – vaikkakin jäsenmaille tulisi vielä näiden lisäksi suoda mahdollisuus päätöksen ulkopuolelle jättäytymisestä. Puolue vastustaa unionin tiiviimpää Nato-yhteistyötä, toisin kuin Kokoomus. SDP:n tavoin Keskusta korostaa kansalaisten oma-aloitteista kansainvälistymistä ja sen mahdollistamista opiskelijavaihtoja, työn ja harjoittelun helpottamista ja mm. tutkintojen yhtenäistämistä, jotta edellä mainitut helpottuisivat.

Kristillisdemokraatit vastustavat federalismia ja olisivat halunneet Lissabonin sopimuksen kansanäänestykseen juuri sen takia, että heidän mielestään ko. sopimus vahvistaa liittovaltiokehitystä. *”KD on pitkään ajanut linjaa, että liittovaltiokehitys on minimoitava ja maksimoitava kunkin jäsenvaltion oma päätösvalta.”* Puolue vastustaa myös määräenemmistöpäätösten lisäämistä EU:n päätöksenteossa. Taloudellista integraatiota KD sen sijaan olisi valmis lisäämään, ja on sitä mieltä, että kaikkien EU-maiden tulisi kuulua yhteiseen rahaliittoon ja että talouskriisissä olisi varottava protektionismia.

Puolue ei halua tiivistää unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tai lisätä määräenemmistöpäätöksiä tällä politiikkasektorilla. Vapaalle liikkuvuudelle se on myönteinen esimerkiksi tutkijavaihtojen osalta, mutta heidän mielestään se tuo haasteita, joihin on vastattava tiukemmalla rajavalvonnalla. Täten puolue luonnollisesti vastustaa myös laajentumista, erityisesti Turkin jäsenyyttä.

Kaikkein negatiivisin kansainvälistymistä ja mitään siihen liittyvää kohtaan on Perussuomalaiset. Heti alussa se ilmoittaa olevansa EU-kriittinen ja EU-vastainen puolue. Puolue kannattaa vain *”kansallisvaltioiden hallitustenvälistä yhteistyötä”*. He haluavat valtaa pois EU:lta takaisin jäsenvaltiolle erityisesti maatalouspolitiikassa ja vastustavat liittovaltiokehitystä tiukasti. Myöskään laajentumista se ei hyväksy: *”Liittovaltiolinja yhdistettynä EU:n laajentumispyrkimyksiin mm. Turkkiin edustaa sääntelemättömän markkinatalouden edistämistä ja pääomien keskittämistä.”* Ohjelman voisi tiivistää kolmeen sanaan: Suomi, suomalaiset, suomalaisuus. He vaativat maahanmuuttajien käyttäytyvän ”maassa maan tavalla” ja pitävät huolestuttavana *”mikäli emme osaa löytää uusia ratkaisuja ajan haasteisiin maamme rajojen sisäpuolelta, vaan haemme niitä ensisijaisesti maamme rajojen tai kulttuurirajojemme ulkopuolelta [...]”*. PS vastustaa europarlamentin vallan lisäämistä ja suree oman valuutan menettämistä.

7.2.4. Herrat/eliitti vastaan kansa

Vuoden 2009 eurovaaliohjelmissa kaikki puolueet ottavat jollain tavalla kantaa, osa tarkemmin, osa yleisemmällä tasolla. Vähiten ulottuvuutta käsittelee SDP ehdottamalla vain, että *”Painostusryhmien ja erilaisten lobbaajien on rekisteröidyttävä ja heidän toimintansa on oltava avointa.”* Hieman enemmän asiaan ottaa kantaa Kokoomus vaatimalla enemmän vastuullisuutta unionin varojenkäyttöön sekä komissioon poliittista vastuunalaisuutta. Kovin vähäiseksi jää myös RKP:n panos tämän asian suhteen ohjelmassaan. Se vaatii Brysselin ja Strasbourgin välistä reissaamista lopetettavaksi –tosin vedoten ympäristösyihin, jotka sinällään siirtävät tämän argumentin ulottuvuudelle numero kuusi. Tämän lisäksi puolue vaatii EU-päätöksentekoon lisää alhaalta ylös ohjautuvuutta, sillä *”Brysselin ei pidä tarkoittaa ylhäältä ohjausta”*. Enemmän valtaa kansalle, siis.

Vasemmistoliitto kiinnittää huomiota siihen, että EU-päätöksenteko ei ole ollut tarpeeksi avointa ja jatkossa kansalaisilla tulisi olla paremmat vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi ottamalla käyttöön EU-kansanäänestykset. Aiemmin Vasemmistoliitto on käyttänyt tällä ulottuvuudella värikkäämpää kieltä, vaikkakaan määrällisesti muutosta tämän ulottuvuuden kannanotoissa aikaisempiin vaaliohjelmiin nähden ei juuri ole.

Kristillisdemokraatit on huomattavasti eliittikriittisempi vuoden 2009 ohjelmassaan kuin muut edellä jo mainitut puolueet. Puolue vaatii lisää läpinäkyvyyttä, avoimuutta ja tiedotusta kansalaisille, sillä *”On suuri ongelma, jos EU:n toiminta rajautuu vain pienen eliitin asiaksi.”* Myös KD vaatii lopettamaan hyödyttömän reissaamisen Brysselin ja Strasbourgin välillä, joka heidän mukaansa on isojen jäsenmaiden järjetön päätös. Puolue vaatii turhan byrokratian ja hallinnon karsimista sekä maataloustukien väärinkäytösten lopettamista. Sen mielestä *”EU:n rahavirtoja ei ole saatu tiukasti valvotuksi, niin etteivät ne valu väärin kohteisiin.”* Mitään konkreettista esimerkkiä siitä, minne ja milloin rahoja on väärin jaettu, ei tarjota.

Jos Keskustan vuoden 2004 eurovaaliohjelmassa ei tästä ulottuvuudesta puhuttu, nyt sitä käsitellään muutamassa eri kohdassa. Jo johdannossa puhutaan ”Brysselin simpukkapadoista” ja läpi ohjelman vaaditaan byrokratian vähentämistä niin alue- kuin maatalouspolitiikassa. Kovin sanoin eliittiä ei kuitenkaan arvostella, toisin kuin Perussuomalaisten ohjelmassa.

Perussuomalaiset toteavat heti ohjelman alussa, että *”EU ei siis ole kansanvaltainen järjestelmä edes teoriassa”*. Myöhemmin puolue painottaa, että valta EU:ssa on aina eliitillä, eikä koskaan kansalla. Kansanvaltaa EU:lle voi puolueen mielestä antaa kansanäänestyksillä ja *”Perussuomalaiset eivät hyväksy EU:n valheelle perustuvaa näennäisdemokratiaa.”*

7.2.5. Suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset

Vuoden 2009 eurovaaleissa RKP oli ainoa puolue, joka kielikysymystä ohjelmassaan käsitteli. Jälleen puolue korostaa, että *”Vain RKP voi huolehtia siitä, että suomanruotsalaisten ääni kuuluu EU:ssa.”* Heidän mielestään kansalaisten tulee olla Brysselissä edustettuna kielestä riippumatta. *”Ruotsinkielistä Suomea tarvitaan Brysselissä, ja sinun ääntäsi tarvitaan sen mahdollistamiseksi!”* Lisäksi puolue muistuttaa, että kymmenen prosenttia suomalaisista maanviljelijöistä on ruotsinkielisiä.

Vaikka ohjelmatasolla muita puolueita ei tälle ulottuvuudelle voikaan sijoittaa, voidaan muutoin vaalikeskustelun perusteella sanoa, että Perussuomalaiset kuuluvat toiseen ääripäähän kuin RKP. Puolueen silloisen puheenjohtajan Stefan Wallinin johdolla RKP ilmoitti nimenomaan

eurovaaleissa 2009 olevansa vastavoima Perussuomalaisille (HS 16.5.2009). PS on profiloitunut ns. pakkoruotsin vastustajana.

7.2.6. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot

Ulottuvuuden perinteistä päätä edustavat Perussuomalaiset ja Kristillisdemokraatit.

Perussuomalaiset asettuvat vielä asteen verran KD:a enemmän äärilaitaan siinä mielessä, että PS kritisoi ohjelmassaan luonnonsuojelua, KD kannattaa. Toisaalta KD puhuu paljon enemmän ”perinteisistä perhearvoista” kuin PS, joka ohjelmassaan keskittyy lähinnä kritisoimaan ulkomaisten vaikutteiden tuloa Suomeen.

Perussuomalaiset kritisoi ohjelmassaan monikulttuuriseen Eurooppaan yrittämistä väkisin sekä nykyistä maahanmuuttopolitiikkaa, sillä lähtökohtana heidän mielestään pitäisi olla ”maassa maan tavalla”. Vapaa liikkuvuus tuhoaa puolueen mielestä luontoa ja kulttuurista pääomaa ja puolue näkee maahanmuuton uhkana perheen perustamiselle: *”Maahanmuuton varjolla ei tule heikentää suomalaisten tosiasiallista mahdollisuutta perustaa perhe”*. PS:n mielestä perhe-elämälle ei anneta sellaista arvoa kuin sille kuuluisi. Ympäristöpolitiikasta puolue toteaa, että päästökauppa on tavalliselle kuluttajalle epäedullista ja kansalaisilla tulisi olla oikeus halvempaan energiaan. Mitään postmoderniin luontokäsitykseen viittaavaa ohjelmasta on turha etsiä.

Kristillisdemokraatit tekevät selväksi jo otsikkotasolla asemansa tällä ulottuvuudella: ”Eurooppaa on rakennettava kristillisille perusarvoille”. Perinteiseen tapaansa puolue tuomitsee eutanasian, abortin, päihteet ja ateismin sekä on huolissaan kristinuskon aseman heikentymisestä Euroopassa. Perhepolitiikalle ohjelmasta on varattu kokonainen kappale, ja siinä peräänkuulutetaan äitiyden ja isyyden tukemista. Puolueen mukaan länsimaisten naisten alhaiset synnytysmäärät ovat ongelma, mutta silti he näkevät avioliiton ulkopuoliset lapset negatiivisessa valossa. Lisäksi KD:n mukaan *”perhe-etuudet jäsenmaissa tulee saada vaalikauden sisällä vähintään 1,5%:iin bkt:sta.”* ja *”[pitää] leikata keskeisten vauvatarvikkeiden arvonlisävero puolueen.”*

Puolue kuitenkin tunnustaa edessä olevat ympäristöongelmat, kuten perustarpeiden (vesi, energia, ruoka) vähenemisen. Lisäksi se vaatii ilmastonmuutoksen ottamista EU-politiikan keskiöön ja

uusiutuvien energialähteiden osuuden nostamista 20 prosenttiin EU:n alueella sekä vastustaa ydinvoimaa ja geenimuuntelua. Itämeri on nostettu ohjelmassa näkyvästi esiin, ja KD vaatii Itämeri-strategialle konkreettista instrumenttia. Myös kehitysyhteistyön osalta puolue tukee YK:n 0,7% vaatimusta. Tässä ohjelmassa ei mainita sitä, mitä KD on julkisessa keskustelussa pitänyt toisinaan esillä, että apu tulisi kohdentaa kristillisiin maihin.

Kokoomus kantaa jälleen huolta ympäristöstä, mutta se vaatii, että *”Ilmastomuutosta on torjuttava järkivihreästi eli mahdollisimman kustannustehokkaasti ja markkinoiden toimivuus huomioiden.”*

Lisäksi ydinvoimaa ei haluta sulkea pois, ja vaikka uusiutuvista energianlähteistä puhutaan, mitään konkreettisia tavoitteita Kokoomus ei ympäristöasioissa aseta. Itämerestä puolue on toki huolissaan entiseen tapaan. Vähemmistöistä ei puhuta mitään, vuonna 2004 sentään mainittiin naisten ja lasten oikeudet.

Postmodernit painotukset saavat paljon palstatilaa Keskustan ohjelmassa. Ympäristöpolitiikan osalta puolue kuitenkin toteaa, että *”Ympäristön- ja luonnonsuojelussa on huomioitava kohtuullisuus ja toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuus.”* Tällä viitattaneen samantyyppiseen järkivihreyteen, mistä Kokoomus puhuu. Keskustassa viljellään myös sanontaa ”luonto ei jouda museoon”, mikä kuvaa hyvin puolueen eroa Vihreisiin. Keskusta osoittaa ohjelmassaan kulutuskriittisyyttä, esimerkiksi vaatimalla energiankulutuksen kasvun katkaisemista ja puhumalla ekologisemmasta ja kestävämmästä elämäntavasta. Kehitysyhteistyön osalta puolue ei aseta mitään numeraalisia tavoitteita EU:lle, mutta painottaa lasten asemaa sekä tyttöjen ja naisten koulutusta. Puolueen yleisasenteesta kertoo paljon väliotsikko ”Urhoutta on hyväksyä erilaisuus”. Keskusta ehdottaa esimerkiksi EU-rahoitteista tukihenkilötoimintaa maahanmuuttajien kotouttamiseksi. Puolue kantaa huolta vähemmistöistä, tasa-arvosta ja syrjimättömyydestä. Lisäksi eräänlainen vähemmistö, jonka puolue nostaa esiin on nuoret: pakolaislapset, lasten ja nuorten köyhyys, nuorisotyöttömyys. Tässä on nähtävissä se, että ohjelman valmistelun pääroolissa olivat Keskustanuoret ja –opiskelijat.

SDP:n mukaan *”maahanmuuttopolitiikan on oltava hallittua”* mutta *”maahanmuuttajat ovat osa eurooppalaista yhteiskuntaa”*. Se korostaa syrjimättömyyttä kaikkialla, ja ehdotta syrjimättömyyslainsäädännön valvonnan tiukentamista. Ympäristön osalta SDP vaatii ilmastomuutoksen nostamista tärkeimmäksi asiaksi ja esittää määrällisiä tavoitteita esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöjen leikkaamiseksi 30%:lla vuoteen 2020 mennessä. Ilmastopolitiikka ei kuitenkaan saa SDP:n mielestä ajautua *”törmäyskurssille hyvän yöllisyys- ja henkilöstöpolitiikan*

kanssa”. Eli työpaikkoja ei saisi vähentää vaikka ympäristönsuojelu niin vaatisi. Kehitysavun osalta puolue vaatii EU:n saavuttavan YK:n tavoitteen 0,7 prosentista vuoteen 2015 mennessä.

Vasemmistoliitto vaatii tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta erityisesti palkkojen osalta. Puolue mainitsee myös perheet, mutta puhuu perheiden monimuotoisuudesta –selvä ero Kristillisiin siis. Vähemmistötkin mainitaan, ja syrjintä minkä tahansa ominaisuuden perusteella on torjuttava. Sukupuolten välisen tasa-arvon osalta Vasemmisto vaatii, että EU:n korkeisiin virkoihin tulisi aina esittää sekä naista että miestä.

Myös Vasemmisto puhuu Keskustan tapaan uudentavasta elämäntavasta, jossa *”Ihmisen hyvinvointi ei perustu yhä kiihtyvään tavarankulutukseen.”* Puolue vaatii EU:ia edelläkävijäksi maailman saamiseksi ekologisesti kestävämmälle uralle. Vasemmisto haluaa EU:lle ilmastostrategian ja sinne monia numeerisia tavoitteita päästöjen vähentämiseksi.

Jo RKP:n ohjelman otsikko kertoo sen postmoderniudesta: ”Moninaisuus tuo lisäarvoa.” Puolue puhuu liberaaliudesta, suvaitsevaisuudesta ja vapaamielisyydestä sekä tasa-arvoisemmasta EU:sta. Puolue vaatii siirtymistä kestäväan yhteiskuntaan ja elämäntapaan, ja tämä saavutetaan sen mukaan uudella teknologialla sekä energiamuodoilla. Itämeri on ansainnut kokonaisen luvun, mutta mitään uutta tai aiemmasta poikkeavaa siinä ei ehdoteta.

Vihreiden ohjelman hallitsevin ulottuvuus on postmodernit vs. perinteiset arvot. Perinteisiä arvoja siitä tosin on turha etsiä. Ohjelma keskittyy suurimmaksi osaksi ympäristöteemoihin ja se läpileikkaa oikeastaan kaikki muutkin käsiteltävät asiat. Puolue esittää rajuja päästövähennystavoitteita: 80-95% vuoteen 2050 mennessä sekä sataprosenttista uusiutuvan energian käyttöä pitkällä aikavälillä. Vihreät vastustaa esimerkiksi ydinvoimaa, geenimuuntelua, turkiskauppaa ja eläinkokeita. Vähemmistöjen oikeudet sekä kehitysapu saavat toki osansa, mutta uutena oikeutena Vihreät nostavat esiin digitaaliset oikeudet EU:ssa. *”Hallitusten edut ja taloudelliset edut eivät saa olla kansalaisten yksityisyyttä tärkeämpiä. Jokaisella on oikeus tietoturvaan.”* Tätä jos mitä voidaan pitää postmodernismina.

7.3. Yhteenveto

Vuoden 2009 eurovaaliohjelmissa näkyy selvästi maailman talouskriisin vaikutus. Puolueet puhuvat ohjelmissaan aiempaa enemmän taloudesta, ja vasemmistopuolueet vaativat enemmän sääntelyä pääomien liikkuvuuteen. Suomen etujen puolustaminen oli jälleen ohjelmia hallitseva teema. Mitään radikaaleja, uusia avauksia ei oikeastaan mikään puolue esittänyt, mutta tämä ei tarkoita sitä, etteikö eroja puolueiden välillä olisi löydettävissä. Vuoden 2009 vaaliohjelmissa näkyi se, että ohjelmiin oli panostettu jopa vuotta 2004 enemmän, ja se näkyi esimerkiksi pienten puolueiden ohjelmien laajuudessa. Varsinkin KD, PS ja Vasemmisto olivat panostaneet sisältöön aiempia vaaleja huomattavasti enemmän.

Keskustan ohjelma oli käsittelytavaltaan ja painotuksiltaan mielenkiintoinen: sen otsikko oli ”Urhoutta Eurooppaan”, ja tällä viitattiin Urho Kekkoseen, joka oli tunnettu juuri kansallisten etujen puolustamisesta (Raunio 2001b, 173). Ohjelmaa ei voida silti pitää mitenkään kansainvälisyys- tai Eurooppa-vastaisena, kun taas Perussuomalaiset keskittyivät ohjelmassaan vastustamaan lähestulkoon kaikkea EU:iin liittyvää. Puolue ei silti vaadi Suomen eroa EU:sta, vaan väittää unionin kaatuvan omaan mahdottomuuteensa aikanaan (emt., 174).

Kristillisten mielestä EU:n tulisi tehdä vähemmän, mutta paremmin. Kristillisten kampanja oli sävyltään euroskeptinen (ibid.), ja se näkyi myös sen ohjelmassa. Vuoden 2009 oli Kristillisten pisin eurovaaliohjelma, ja se oli myös puolet pidempi, kuin millään muulla puolueella noissa vaaleissa. Kyseinen ohjelma puhui määrällisesti eniten perinteisistä perhearvoista, vaikkakin sanavalintojen voimakkuudellaan Perussuomalaiset asettuvat melko lähelle KD:a. SDP:n ja Kokoomuksen välillä käytiin nokittelua, kun molemmat ilmoittivat päävastustajakseen toisensa – tosin Kokoomus ei enää näissä vaaleissa sitä tehnyt ohjelmatasolla. Vaalikamppailussa tämä kuitenkin tuli ilmi. Vasemmistoliiton ohjelma oli perinteisen painottunut vasemmisto-oikeisto – ulottuvuudelle, ja Vihreiden taasen postmoderni kauttaaltaan ympäristöarvojen läpäistessä kaikki käsiteltävät teemat. Ennalta-arvattavia olivat myös RKP:n painotukset: ruotsinkielisten asema ja liberaalius. RKP oli myös ainoa puolue, joka kielikysymystä piti ylipäätään esillä.

Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella puolueiden positiot noudattelivat aikaisempien vaalien kaavaa, tosin Perussuomalaiset oli omaksunut hieman vasemmistolaisempia painotuksia ohjelmaansa vuoden 2009 vaaleihin. Kokoomuksen markkina- ja kilpailukykyusko ei näytä horjuneen edes talouskriisin seurauksena, vaan se korostaa sille perinteiseen tapaan elinkeinoelämän etuja. SDP ja

Vasemmistoliitto sen sijaan toteavat oikeistolaisen talouspolitiikan olevan syypää talouskriisiin. Keskusta palaa tällä ulottuvuudella aatteensa juurille vaatimalla talouteen ”kolmatta tietä”. Näin ollen ohjelman lausumien perusteellakaan puolueen sijainti tällä ulottuvuudella ei voi olla muualla kuin täysin keskellä.

Ydinalueet vs. syrjäseudut –ulottuvuudella perinteisiksi kaupunkipuolueiksi mielletyt Kokoomus ja Vihreät eivät puhu kyseisestä ulottuvuudesta lainkaan, eikä Kokoomus enää mainitse kaupunkipolitiikkaa, niin kuin se teki edellisessä eurovaaliohjelmassaan. Puolueiden vaikeneminen tällä ulottuvuudella voi kertoa myös siitä, että ne eivät pidä tätä ristiriitaulottuvuutta ajankohtaisena tai tärkeänä. SDP sen sijaan nostaa kaupunkipolitiikan yhdeksi EU:n tulevaisuuden avainalueista. Kaiken kaikkiaan tämä ulottuvuus näyttää kokeneen inflaation muiden paitsi Keskustan ohjelmissa. Keskusta sen sijaan on huolissaan periferioista ja koko Suomen asuttuna pitämisestä sekä maatalouden harjoittamisen edellytyksistä.

Integraatiovastaisimmat puolueet vuoden 2009 ohjelmien perusteella ovat KD ja PS. Molemmat ilmoittavat vastustavansa liittovaltiokehitystä ja laajentumiseen ne suhtautuvat kielteisesti. Keskusta painottaa, että kansallisten etujen puolustaminen ei tarkoita kansainvälisyyden kieltämistä. Loput puolueista ovat selkeän integraatiomyönteisiä, tosin Vasemmistoliitto suhtautuu kriittisesti taloudelliseen yhdentymiseen.

Eliitti vs. kansa –ulottuvuudella näkyy myös kannanottojen vähentyminen: entistä harvemmat puolueet kritisoivat eliittiä ja vaativat kansalle lisää valtaa EU:ssa. PS, KD ja Keskusta pitävät ulottuvuutta esillä, näistä kaksi ensin mainittua eliittikriittisimpinä.

Perinteisten ja postmodernien arvojen ulottuvuudella puolueet erottuvat selvästi toisistaan, varsinkin ääripäät. Perinteisimmät puolueet ovat KD ja PS, joista KD puhuu eniten perinteisistä perhearvoista. Toisaalta se kuitenkin nostaa esiin ympäristöongelmat, kun taas PS ei ole näistä asioista huolissaan, vaan pikemminkin kritisoi luonnonsuojelua ja vaatii halpaa energiaa. Kokoomus on tällä ulottuvuudella selkeästi lähempänä perinteisiä kuin postmoderneja arvoja, sillä puolue ei puhu enää vähemmistöistä mitään (edes naisten tai lasten asemasta) eikä se aseta konkreettisesti mitattavissa olevia tavoitteita ympäristökysymyksissä. Se jopa puolustaa ydinvoimaa ja haluaa ”järvivihreyttä”, viitaten tällä mahdollisesti siihen, että Vihreiden tavoitteet ovat heidän mielestään utopistisia. Myös Keskusta korostaa, että ympäristönsuojelussa olisi muistettava toimenpiteiden kohtuullisuus. Toisaalta Keskustan ohjelma on muutoin kovin

postmodernispainotteinen, mutta maltillinen sävyltään. SDP, Vasemmisto, RKP ja Vihreät voidaan katsoa ohjelmien perusteella kuuluvan janan postmoderniin päähän.

8. Johtopäätökset ja yhteenveto

Lopuksi on vielä hyvä palata alussa esittämäni tutkimuskysymykseen: Miten eurovaaliohjelmat ovat muuttuneet EU-jäsenyyden alkuvaiheista vuodesta 1999 vuoteen 2009? Analysoin tässä ohjelmia sekä ristiriitautottuvuuksittain että puolueittain.

Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella vaihtelua puolueiden sijainneissa ei juurikaan eurovaaliohjelmien perusteella tullut. Painotuseroja ja pientä vaihtelua puolueittain kuitenkin on havaittavissa. Vuonna 1999 ulottuvuus ei ollut ohjelmissa niin hallitseva ja puolueita selkeästi toisistaan erotteleva kuin 2004 ja 2009. Varsinkin 2004 Kokoomus ja SDP äityivät nokittelemaan toisiaan ja kumpikin ilmoittaa toisensa päävastustajakseen. Sanamuodot olivat hiukan liudentuneet vuoden 2009 vaaleihin. Maailmanlaajuinen talouskriisi, vuodesta 2008 alkanut, näkyi tällä ulottuvuudella vuonna 2009 selvästi muutoksena aiempaan puhetapaan, ja varsinkin vasemman laidan puolueet kritisoivat oikeistolaisen talouspolitiikan aiheuttaneen kriisin. Kokoomuksen usko markkinatalouteen ja kilpailukykyyn ei sen sijaan näytä ainakaan ohjelmien perusteella horjuneen.

Ydinalueet vs. syrjäseudut –ulottuvuudella vaaleittaista vaihtelua on nähtävissä. Vuonna 1999 tämä ulottuvuus oli esillä vain Keskustan ohjelmassa syrjäseutujen puolustamisen muodossa. Vuoden 2004 ohjelmissa Kokoomus ja SDP korostivat kaupunkipolitiikkaa ja syrjäseuduista puhui ainoastaan RKP, sillä Keskustan omaksumassa ELDR:n yleisohjelmassa tätä ulottuvuutta ei huomioitu. Vuonna 2009 puolue sen sijaan profiloitui ohjelmallaan juuri tämän ulottuvuuden vuoksi periferioiden puolestapuhujana, kun muita eivät tuolloin syrjäseudut kiinnostaneet. Monet puolueista vaikenivat tästä ulottuvuudesta tyystin, ja se kertonee siitä, että ne eivät pidä tätä tärkeänä tai asioita mainitsemisen arvoisina.

Kansallinen vs. kansainvälinen –ulottuvuudella tarkastelin erityisesti puolueiden asennoitumista taloudelliseen ja poliittiseen integraatioon ja yleistä suhtautumista Euroopan Unioniin. Vuoden 1999 ohjelmissa ei enää sivuttu EU-jäsenyyssasia juurikaan, eli tuleeko Suomen kuulua EU:iin vai ei. Jäsenyyttä pidettiin jo neljä vuotta liittymisestä itsestään selvänä asiana. Selkeän integraatiokriittisiä olivat Kristilliset ja Perussuomalaiset, jotka suhtautuvat sekä taloudelliseen että poliittiseen integraatioon kriittisesti, jopa kielteisesti. Vasemmistoliitto vastustaa eritoten taloudellista integraatiota siinä mielessä, että he haluaisivat kansainväliset rahavirrat valtioiden parempaan valvontaan ja poliittisen integraation osalta EU-maiden puolustusyhteistyön lisäämistä. RKP, Vihreät, SDP ja Kokoomus voidaan laskea integraatiomyönteisiksi. Keskustan painotukset

tällä ulottuvuudella vaihtelevat hiukan vaaleista toiseen, sillä vuoden 2004 ohjelma poikkeaa sen aiemmasta linjasta selkeällä integraatiomyönteisyydellään. Vuonna 1999 puolue oli näistä kolmesta vaaliohjelmasta kriittisin, mutta vuoden 2009 ohjelmassa kansallisten etujen painotus oli selvä – tosin puolue itse teki selväksi, että tämä ei tarkoita yhteistyön, avoimuuden ja kansainvälisyyden poissulkemista.

Eliitti vs. kansa –ulottuvuudella voimakkuudet vaihtelevat vaaleista toiseen. Vuonna 1999 eliitin kritisointi jäi Perussuomalaisten ja Keskustan varaan, mutta 2004 byrokratiaa ja korruptiota arvostellaan enemmän ja ankarammin. Vuonna 2009 taasen ulottuvuuden suosio ohjelmissa oli kokenut selkeän inflaation, vaikkakin KD, PS ja Keskusta sitä esillä pitivätkin. Eliittikriittisimpänä puolueena voidaan pitää Perussuomalaisia kaikkien kolmien vaalien perusteella.

Kielikysymys eli suomenkieliset vs. ruotsinkieliset –ulottuvuus näkyy arvatenkin eniten, ja lähes ainoastaan RKP:n ohjelmissa. Vuonna 1999 se ei nostanut suomenruotsalaisten asemaa vaaliteemakseen ohjelmassaan, mutta seuraavissa vaaleissa sitäkin innokkaammin. Vihreätkin mainitsevat kielivähemmistöt vuoden 2004 ohjelmassaan, mutta suomenruotsalaisia ei mainita erikseen. Vuonna 2009 oli taas ainoa puolue, joka asiaa piti esillä. Tämä johtunee jälleen siitä, että muut puolueet eivät koe asiaa enää niin merkittäväksi ongelmaksi, että siihen pitäisi ohjelmatasolla muutosta vaatia.

Kristillisdemokraatit ja Perussuomalaiset profiloituvat kaikissa vaaleissa perinteisten arvojen puolestapuhujiksi. PS tosin on vielä vuoden 1999 ohjelmassaan vaiennut asian kuoliaaksi, seuraavissa ohjelmissa sen sijaan perinteiset perhearvot korostuvat. Kristillisillä on tällä ulottuvuudella konservatiivisin linja, tosin ympäristön tilasta puolue on huolissaan, toisin kuin PS. Vihreät on liberaaliudessaan postmodernein puolue, RKP tulee melkein heti perässä.

Kokoomuksen kaikki ohjelmat ovat vaihtelevat painotuksiltaan ja laajuudeltaan vaaleittain jonkin verran. Sen vuoden 1999 ja 2004 ohjelmat olivat kattavampia kuin 2009 ohjelma, ja viimeisin jättääkin monta ristiriitaulottuvuutta tyystin käsittelemättä. Ohjelmiensa perusteella Kokoomus puolustaa markkinataloutta, vapaata liikkuvuutta, kilpailukykyä ja kaupunkeja. Sitä ei voida pitää postmodernien arvojen puolustajana siitä syystä, että kyseinen ulottuvuus ei saa kovinkaan paljon tilaa sen ohjelmissa, puolue ei aseta mitattavissa olevia tavoitteita esimerkiksi ympäristöasioissa ja viimeisimmässä ohjelmassa se peräänkuuluttaa ”järvivihreyttä”, kenties viestittäen olevansa eri

mieltä Vihreiden kunnianhimoisista tavoitteista. Toisaalta perinteisten arvojen puolestapuhujanakaan puoluetta ei voida pitää, vaikka sen perinteet ”koti-uskonto-isänmaa”-hengessä niin vaatisivatkin. Puoluetta voidaan pitää integraatiomyönteisenä, maltillisena oikeistopuolueena myös näiden kolmen ohjelman perusteella.

Kristillinen liitto/KD on ohjelmankirjoituksessaan eniten kehittynyt kymmenessä vuodessa. Vuoden 1999 ohjelma puolueella oli hyvin suppea, kun taas vuonna 2009 sen ohjelma oli ehdottomasti laajin ja perusteellisin. Puolue puolustaa myös eurovaaliohjelmissaan sille tärkeitä arvoja: perinteisiä, kristillisiä ja Suomen mittakaavassa hyvinkin konservatiivisia. Puoluetta voidaan luonnehtia integraatio- ja jopa EU-kriittiseksi.

Perussuomalaiset erottuvat muista puhetavallaan ja kärjistyksillään. Teksti on paikoin hyvin populistista ja täynnä soinimaisia sutkautuksia – ”Missä EU, siellä ongelma” on päässyt vuoden 2009 ohjelmassa otsikoksikin. Puolue osoittelee EU:n ongelmia hyvin hanakasti, mutta perussuomalaisten ratkaisuja näihin ei esitetä. Välillä sorrutaan ottamaan kantaa asioihin, joista EU-tasolla ei edes päätetä. PS on selkeän eliitti- ja integraatiokielteinen, oikeistolainen ja perinteisten arvojen puolestapuhuja. Se ei ole huolissaan ympäristöstä, vaan jopa kritisoi luonnonsuojelua. Suomi, suomalaiset ja suomalaisuus on ohjelmien kantava teema vaalista toiseen.

Ruotsalainen Kansanpuolue on monella tasolla ja ulottuvuudella täysi Perussuomalaisten vastakohta. Puolueen puheenjohtaja Stefan Wallin onkin vuoden 2009 eurovaalien alla ilmoittanut RKP:n haluavan mielihyvin olevan PS:n vastavoima. RKP on ainoa kielivähemmistöjen ja suomenruotsalaisten puolestapuhuja Suomessa myös tutkimuksen kohteena olleiden eurovaaliohjelmien perusteella. Se korostaa olevansa europarlamentissa osa liberaaliryhmää, ja tämä aateperintö näkyy ohjelmateksteissä: vuoden 2009 ohjelman nimikin oli ”Moninaisuus tuo lisäarvoa”.

SDP:n ohjelmat ovat kovin yhteneväisiä painotuksiltaan ja sisällöiltään eurovaaleista toiseen. Markkinatalouskritiikki on tosin voimakkainta vuoden 2009 ohjelmassa. Puolue keskittyy kannanmuodostuksissaan vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle, ja varsinkin 2004 ja 2009 ilmoittaa selkeästi olevansa oikeiston päävaihtoehto vaaleissa. SDP on kaupunkien puolestapuhuja, eikä se esitä juurikaan kritiikkiä eliittiä kohtaan. Sitä voidaan pitää suhteellisen postmodernina puolueena, mutta tällä janalla se asettuisi puoliväliin, sillä niin moni muu puolue menee vapaamielisyydessä ja ympäristöteemojen esilläpitäjänä SDP:stä ohi.

Keskustan ohjelmat muodostavat mielenkiintoisimman ja vaihtelevimman kokonaisuuden tutkimuksen kohteena olevista puolueista. Sen vuoden 1999 ohjelma oli perinteisten keskustalaisten arvojen ja asiakysymysten puolestapuhuja, vuoden 2004 ohjelmaa taasen ei olisi Keskustan ohjelmaksi pelkän lukemisen perusteella edes tunnistanut. Puolue on tehnyt mielenkiintoisen ratkaisun ottamalla käyttöön kattopuolueensa ELDR:n yleisen vaaliohjelman, joka ei puhu Keskustalle tärkeistä teemoista lainkaan. Vuoden 2009 ohjelma taasen oli paluu aatteen juurille konkreettisestikin: ohjelma sisälsi lainauksia mm. puolueen oppi-isältä Santeri Alkiolta. Mielenkiintoinen painotus oli myös otsikointi: puolue viittasi Suomen pitkäaikaisimpaan presidenttiin Urho Kekkoseen vaatimalla ”Urhoutta Eurooppaan” ja käyttämällä samaa retoriikkaa läpi ohjelman mm. väliotsikoissa. Puolueen voidaan sanoa olevan kansallisesti painottunut, mutta varsinkin vuoden 2009 ohjelmassa se tekee selväksi, ettei tämä tarkoita ovien sulkemista yhteistyöltä ja kansainvälisyydeltä. Keskusta erottuu muista eduskuntapuolueista erityisesti syrjäseutujen asemaa painottamalla. Se on myös aavistuksen eliittikriittinen, mutta yllättävän postmoderni puolue.

Vasemmistoliitto on luottanut vaaleista toiseen hyvin tiiviisiin, lyhyisiin ja samankaltaisiin ohjelmiin. Eniten ohjelmissa painottuu toki puolueen nimenkin perusteella vasemmisto-oikeistoluottuvuus. Sen ja kansallinen vs. kansainvälinen –ulottuvuuden lisäksi puolue ei juuri muita ulottuvuuksia käsittele ohjelmissaan. Puolue suhtautuu varovaisen myönteisesti poliittiseen integraatioon –tosin osa sen listoilla olevista ehdokkaista on profiloitunut EU-vastaisuudella- mutta taloudelliseen sen sijaan suhteellisen kriittisesti.

Vihreä Liitto on nimensä veroinen: ympäristöteemat läpäisevät kaikki muutkin käsiteltävänä olevat asiat. Puolue on kaupunkilaisten sekä postmodernien arvojen puolestapuhuja. Se suhtautuu tutkimuksen kohteena olevista puolueista positiivisimmin sekä taloudelliseen että poliittiseen integraatioon. Taloudellisen integraation osalta se käyttää jokseenkin samoja argumentteja kuin Vasemmistoliitto –mutta päätyy eri lopputulokseen.

Vaikka väitetään, että puolueilla ei ole eroja, ja että varsinkaan puolueiden ohjelmista niitä ei saa irti. Ristiriitailottuvuuksien kautta asiaa tutkimalla voidaan kuitenkin tulla toisenlaiseen johtopäätökseen: puolueilla on vielä tälläkin vuosituhannella eroja, ja niitä on löydettävissä, kun metodi ja kysymyksenasettelu on sopiva.

LÄHTEET

KIRJALLISUUS JA ARTIKKELIT:

Aarnio, Eeva (2004): Ohjelmatutkimus ja poliittisesti lukemisen muutos. Teoksessa Hänninen, Sakari – Palonen, Kari (toim.): *Lue poliittisesti: profiileja politiikan tutkimukseen*. Jyväskylä: SoPhi. Minerva Kustannus Oy, s. 147 – 165.

Aarnio, Eeva (2003): Puolue. Teoksessa: Hyvärinen, Kurunmäki, Palonen, Pulkkinen & Stenius (toim.), *Käsitteet liikkeessä – Suomen poliittisen kulttuurin käsitehistoria*. Vastapaino, Tampere.

Aarnio, Eeva (1998): *Päämäärät liikkeessä: puolueohjelmien kirjoittamisen muuttuvat merkitykset Suomessa 1950-luvulta 1990-luvulle*. Jyväskylä. SoPhi.

Aarnio, Eeva – Kanerva, Jukka (toim.), (1995): *Puolueohjelmatutkimuksen nykysuunnat*. Jyväskylän yliopisto. Valtio-opin laitos. Julkaisuja Publications 69.

Aarnio, Eeva – Palonen, Kari (toim.) (1995): *Puolueiden periaateohjelmat 1995*. Jyväskylän yliopisto. Valtio-opin laitos. Julkaisuja Publications 68.

Borg, Sami – Moring, Tom (2005): Vaalikampanja. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.): *Vaalit ja demokratia Suomessa*. WSOY.

Grönlund&Westinen (2012): Puoluevalinta. Teoksessa Borg (toim.): *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 16/2012.

Guyomarch, Alain (2000): *The June 1999 European Parliament Elections*. West European Politics, Vol. 23, No.1, pp. 161-174.

Haavisto, Ilkka (2012): *EU vai ei? EVAn arvo-ja asennetutkimus 2012*. Unigrafia Oy, Helsinki.

Hellsten, Villiina (1999): *Edustuksellisuuden ongelma Euroopan parlamentin vaaleissa*. Poliittikka 41:3, s. 205-212.

Hix, Simon (1999): *Dimensions and alignments in European Union politics: Cognitive constraints and partisan responses*. European Journal of Political Research 35: 69-106.

Hix, Simon & Goetz, Klaus H. (2000): Introduction: European integration and national political systems, West European Politics, 23:4, 1-26.

Hämäläinen, Unto (1994): Kuinka Suomi kääntyi länteen. Teoksessa Pesonen, Pertti (toim.): *Suomen EU-kansanäänestys 1994. Raportti äänestäjien kannatoista*. Ulkoasiainministeriö, Eurooppatiedotus.

Kanerva, Jukka (toim., 1991) : Suomalaisten puolueohjelmien retoriikasta. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 63, Jyväskylä.

Lappalainen, Pertti (2006): Puolueohjelmien merkitys. Teoksessa Paastela, Jukka – Paloheimo, Heikki (toim.): *Suomen puolueiden periaateohjelmat: Ohjelmat, niiden taustaa ja tarkastelua*. Tampereen yliopisto. Poliittikan tutkimuksen laitos, s.257 – 275.

Mair, Peter (2000): *The limited impact of Europe on national party systems*. West European Politics, 23:4, 27-51.

Marks, Gary & Hooghe, Liesbet & Nelson, Moira & Edwards, Erica (2006): *Party Competition and European Integration in the East and West: Different Structure, Same Causality*. Comparative Political Studies 39:155.

Marks, Gary & Wilson, Nicole J. (2000): *The past in the Present: A Cleavage Theory of Party Response to European Integration*. B. J. Pol.S. 30, 433-459. Cambridge University Press.

Mattila, Mikko (2002): Päätöksenteko tulevaisuuden EU:ssa. Teoksessa Raunio, Tapio – Tiilikainen, Teija (toim.): *Euroopan rajat. Laajentuva Euroopan unioni*. Gaudeamus.

Mattila, Mikko & Raunio, Tapio (2006): *Cautious Voters –Supportive Parties: Opinion Congruence between Voters and Parties on the EU Dimension*. European Union Politics Volume 7 (4): 427-449.

Mattila, Mikko & Raunio, Tapio (2005): *Kuka edustaa EU:n vastustajia? Euroopan parlamentin vaalit 2004*. Politiikka 47:1, s. 28-41.

Mattila, Mikko & Raunio, Tapio (2009): *From Consensus to Competition? Ideological Alternatives on the EU Dimension*. Comparative European Politics 7, 325-341.

Mickelsson, Rauli (1996): Puolueiden identiteettiä etsimässä: Neljän puolueen vaaliohjelmien tarkastelua myöhäismodernin silmin. Politiikka 38:2, s. 75 – 85, 1996.

Mickelsson, Rauli (2012): Suomalaiset puolueet kertomuksina. Teoksessa Paakkunainen (toim.): *Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia*. Unigrafia, Helsinki.

Mickelsson, Rauli (2007): *Suomen puolueet: Historia, muutos ja nykypäivä*. Vastapaino, Tampere.

Mickelsson, Rauli (toim., 2009): *Puolueiden tulevaisuus*. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:6.

Mickelsson Rauli & Nurmi H. (2009): Finland. Teoksessa *The Selection of Candidates for the European Parliament by National Parties and the Impact of European Political Parties*, The European Parliament, DG for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional A.

Noponen, Martti (1992): *Politiikka tutkimuksen kohteena*. WSOY.

Nousiainen, Jaakko (1998): *Suomen poliittinen järjestelmä*. WSOY, Juva.

Paloheimo, Heikki (1994): Kansalaismielipiteiden kehitys Suomessa. Teoksessa Pesonen, Pertti (toim.): *Suomen EU-kansanäänestys 1994. Raportti äänestäjien kannatoista*. Ulkoasiainministeriö, Eurooppatiedotus.

Paloheimo, Heikki (2000): Vaaliohjelmat ja ehdokkaiden mielipiteet. Teoksessa: Pesonen, Pertti (toim.): *Suomen europarlamenttivaalit*. Tampere University Press.

Paloheimo, Heikki (2005): Puoluevalinnan tilannetekijät. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.): *Vaalit ja demokratia Suomessa*. WSOY.

Paloheimo, Heikki – Raunio, Tapio (toim.), (2008): *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. WSOY.

Paloheimo, Heikki (2008): Ideologiat ja ristiriitailottuvuudet. Teoksessa Paloheimo, Heikki & Raunio, Tapio (toim.): *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. WSOY, Helsinki.

Paloheimo, Heikki (2009): Puoluejärjestelmän lohkeamat ja ristiriitailottuvuudet. Teoksessa Mickelsson, Rauli (toim.): *Puolueiden tulevaisuus*. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:6.

Paloheimo, Heikki – Wiberg, Matti (1997): *Politiikan perusteet*. WSOY.

Palonen, Kari (1991): Näköispatsaista käsitetaiteeseen puolueohjelmissa. Teoksessa Kanerva, Jukka (toim.) : *Suomalaisten puolueohjelmien retoriikasta*. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 63, Jyväskylä.

Pekonen, Kyösti (1995): Puolueohjelman idea. Teoksessa Aarnio, Eeva – Kanerva, Jukka (toim.): *Puolueohjelmatutkimuksen nykysuunnat*. Jyväskylän yliopisto. Valtio-opin laitos. Julkaisuja Publications 69, s. 24 – 35.

Pekonen, Kyösti (1991): Puolueohjelmien tutkimuksen muuttuminen. Teoksessa Kanerva, Jukka (toim.) : *Suomalaisten puolueohjelmien retoriikasta*. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 63, Jyväskylä.

Pesonen, Pertti (2000): Suomen kaksien vaalien taustat ja tulokset. Teoksessa Pesonen, Pertti (toim.): *Suomen europarlamenttivaalit*. Tampere University Press.

Pesonen, Pertti – Raunio, Tapio (2000): Europarlamenttivaalit 1979-1999. Teoksessa Pesonen, Pertti (toim.): *Suomen europarlamenttivaalit*. Tampere University Press.

Raunio, Tapio (1999): Facing the European challenge: Finnish Parties Adjust to the Integration process. *West European Politics* 22:1, s. 138-159.

Raunio, Tapio (1999b): Kulisseista puoluejohdon valvontaan? Euroedustajien ja kansallisten puolueiden yhteydet. *Politiikka* 41:1, 23-39.

Raunio, Tapio (2000): Puolueet. Ideologista lähentymistä yhtenäisyyden kustannuksella. Teoksessa Raunio, Tapio – Wiberg, Matti (toim.): *EU ja Suomi. Unionijäsenyyden vaikutukset suomalaiseen yhteiskuntaan*. Edita, Helsinki.

Raunio, Tapio (2004): *The European Parliament Election in Finland June 13 2004*. 2004 European Parliament Election Briefing No 16. EPERN, European Parties Elections and Referendums Network osoitteessa: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-no-16-finland-2004.pdf&site=266>

Raunio, Tapio (2005): *Hesitant Voters, Committed Elite: Explaining the Lack of Eurosceptic Parties in Finland*. European Integration, Vol. 27, No. 4, 381-395.

Raunio, Tapio (2006): Poliittinen järjestelmä: konsensusta kansallisen edun hengessä. Teoksessa Raunio, Tapio – Saari, Juho (toim.): *Eurooppalaistuminen. Suomen sopeutuminen Euroopan integraatioon*. Gaudeamus, Helsinki, s. 41-71.

Raunio, Tapio – Saari, Juho (toim.) (2006): *Eurooppalaistuminen. Suomen sopeutuminen Euroopan integraatioon*. Gaudeamus, Helsinki.

Raunio Tapio (2007): *Softening but Persistent: Euroscepticism in the Nordic Countries*. Acta Politica 2007, 42, pp. 191-210. Palgrave Macmillan.

Raunio, Tapio (2008): *Euroopan integraation vaikutus Suomen puoluejärjestelmään*. Teoksessa: Paloheimo, Heikki & Raunio, Tapio: Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki.

Raunio, Tapio (2009a): Europuolueiden tulevaisuus. Teoksessa *Puolueiden tulevaisuus*. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:6. s. 214-237.

Raunio, Tapio (2009b): *European Parliament Election Briefing No 26. The European Parliament Election in Finland, June 7, 2009*. 2009 European Parliament Election Briefing No 26. EPERN, European Parties Elections and Referendums Network osoitteessa: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-no-26-finland-2009.pdf&site=266>

Raunio, Tapio (2011a) Missä EU, siellä ongelma: populistinen Eurooppa-vastaisuus Suomessa. Teoksessa Matti Wiberg (toim.) *Populismi: kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 197-220.

Raunio Tapio (2011b): 'Debating Europe in Finland: Euroscepticism or Legitimate Concerns about National Influence?', in R. Harmsen and J. Schild (eds) *Debating Europe: The 2009 European Parliament Elections and Beyond*. Baden-Baden: Nomos.

Schmitt, Herman (2005): The European Parliament Elections of June 2004: Still Second-Order? *West European Politics*, Vol. 28, No. 3, 650-679.

Sundberg Jan (2005): *Finland*. *European Journal of Political Research* 44: 1008-1011.

Sänkiäho, Risto (1994): Puoluesidonnaisuutta vai sitoutumattomuutta. Teoksessa Pesonen, Pertti (toim.): *Suomen EU-kansanäänestys 1994. Raportti äänestäjien kannanotoista*. Ulkoasiainministeriö, Eurooppatiedotus.

Tiilikainen, Teija & Wass, Hanna (2004): *Puolueiden vaalikampanjat vuoden 2004 europarlamenttivaaleissa*. *Politiikka* 46:4, s. 250-263.

Tschokkinen, Ira (2000): Onko eurovaaleilla merkitystä puolueille? Puolueiden rooli eurovaaleissa kesäkuussa 1999. Teoksessa Hellsten, Villiina & Martikainen, Tuomo & Pekonen, Kyösti (toim.): *Vaalista vaaliin. Vaalit, puolueet ja kansalaiset vuosituhaten vaihteessa*. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2004): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus, Jyväskylä.

Wass, Hanna (2011): Euroopan parlamentin vaalien äänestysaktiivisuuteen vaikuttavat tekijät. *Politiikka* 53:1, s. 30-46

LEHTIARTIKKELIT:

Helsingin Sanomat 16.5.2009: ”Wallin julisti rkp:n perussuomalaisten vastavoimaksi”

<http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Wallin+julisti+Rkpn+perussuomalaisten+vastavoimaksi+/1135246002802>

Helsingin Sanomat 24.6.2009: ”Takkula ei vaihdakaan ryhmää Euroopan parlamentissa”

<http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Takkula+ei+vaihdakaan+ryhm%C3%A4%C3%A4+EU-parlamentissa/1135247147343>

PUOLUEIDEN EUROVAALIOHJELMAT:

Poimittu Poliittisten ohjelmien tietovaranto POHTIVA:sta

Eurovaalit 1999 (suluissa hyväksymispäivä, jos tiedossa):

Kansallinen Kokoomus: *Tekojen aika myös Euroopassa* (21.-23.5.1999) (ei POHTIVA:ssa, poimittu Kokoomuksen internetsivuilta www.kokoomus.fi/arkisto)

Kristillinen liitto: *Kansalaisen Eurooppaan*

Perussuomalaiset: *Perussuomalainen kriittisenä Euroopassa*

Ruotsalainen Kansanpuolue: *Mahdollisuuksien Eurooppa* (ei POHTIVA:ssa, saatu RKP:n puoluetoimistolta)

Suomen Sosialidemokraattinen puolue: *Ihmisten Eurooppa – yhdessä, turvallisesti*

Suomen Keskusta: *Keskustan Eurooppa-ohjelma* (24.-25.4.1999)

Vasemmistoliitto: *Eurovaaliohjelma 1999* (ei otsikkoa; ei POHTIVA:ssa, saatu Vasemmistoliiton puoluetoimistolta)

Vihreä Liitto: *Vihreä Eurooppa* (20.2.1999) (poimittu Vihreiden internetsivuilta 05.10.2010, osoitteesta <http://komposti.vihrealiitto.fi/arkistot/epv99/ohjelma.html>)

Eurovaalit 2004:

Kansallinen Kokoomus: ”*Jotta Suomella menisi paremmin*” –Kokoomuksen eurovaalijulistus (27.4.2004)

Kristillisdemokraatit: *10 hyvää syytä äänestää kristillisdemokraatteja EU-vaaleissa*

Perussuomalaiset: *Perussuomalaiset puolustavat Suomen kansaa* (ei POHTIVA:ssa, saatu PS:n puoluetoimistolta)

Ruotsalainen Kansanpuolue: *Eurooppa koskee sinua*

Suomen Sosialidemokraattinen puolue: *Ihmisten Eurooppaan* (13.-14.3.2004)

Suomen Keskusta: *Laajempi Eurooppa, naapuruus ja maailmanyhteisö* (21.4.2004)

Vasemmistoliitto: *Meidän Eurooppa*

Vihreä Liitto: *Vihreän liiton EU-ohjelma* (23.5.2004)

Eurovaalit 2009:

Kansallinen Kokoomus: *Kokoomuksen eurovaaliohjelma 2009* (17.4.2009)

Kristillisdemokraatit: *Tehtävä EU:ssa. Kristillisdemokraattien EU-vaaliohjelma 2009* (14.3.2009)

Perussuomalaiset: *Perussuomalaisten EU-vaaliohjelma 2009*

Ruotsalainen Kansanpuolue: *Moninaisuus tuo lisäarvoa.*

Suomen Sosialidemokraattinen puolue: *Euroopan parlamentin vaalien vaaliohjelma 2009* (04.03.2009)

Suomen Keskusta: *Urhoutta Eurooppaan. Keskustan vaaliohjelma Euroopan parlamentin vaaleissa 2009.*

Vasemmistoliitto: *Parempi Eurooppa on mahdollinen* (29.3.2009)

Vihreä Liitto: *Uusi Vihreä sopimus Euroopalle*

MUUT:

Eurooppatiedotus, Ulkoasiainministeriö (2010): *Lissabonin sopimus. Miten sopimus muuttaa Euroopan unionia?* Edita Prima Oy, Helsinki.

"Food price inflation: urgent need to review EU's agricultural policy" (05/11/2008)

Resolution adopted by the ELDR Congress 2008 in Stockholm

Manner, Riikka : *"Keskustan eurooppalainen viiteryhmä lähenee maatalouskannanotoissaan oikeaa linjaa"* Julkaistu Verkkoapilassa ja Mannerin verkkosivuilla 24.12.2009

http://www.riikkamanner.com/current_archive.php?id=26